

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ
ΠΡΟΣΤΑΤΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

*Μετά τῶν νεωτέρων θαυμάτων αὐτοῦ καὶ μετὰ προσθήκης
τῶν Εἰκοσιτεσσάρων Οἰκῶν τοῦ Ἁγίου*

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΕΡΒΟΥ ΠΤ. ΙΕΡΕΩΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΕΡΚΥΡΑ

Τυπογραφεῖον «Ο ΚΛΔΜΟΣ»
ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ.

1869.

(Γραῖται Δραχμῶν 2.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

188351

ΒΙΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΑΓΩΝΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ

ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ.

Ὁ θαυματουργὸς κἀν τέθηκε, Σπυρίδων,
Τοῦ θαυματουργεῖν οὐκ ἔληξεν εἰσέτι.

Μεγίστην ὠφέλειαν δύναται νὰ προξενήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν ὁ βίος τῶν γενναίων καὶ φιλοθέων ἀνδρῶν, καὶ πολλὴν τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· διότι ἔχει μόνον ἀποτρέπει τὸν ἄνθρωπον τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ καλὸν αὐτὸν μεταβάλλει. Ἐπειδὴ ἐάν τις ἦναι ἐπιβρόμῃς εἰς τὰ πάθη, ἀκούων ὑπὸ τῆς ἱστορίας τὰ τοιαῦτα διηγήματα, διορθοῦται καὶ θερμότερος γίνεται· μισεῖ τούτέστι τὴν πρῶτην κακίαν, ἀσπάζεται τὴν ἀρετὴν, καὶ διὰ τὴν ἀντιζήλιαν τοῦ δμοίου του, παρακινεῖται πρὸς τὴν μίμησιν αὐτῆς. Πόσον δὲ δύναται ἡ μίμησις καὶ ὁ ζῆλος τῶν μεγάλων καὶ θαυμασίων ἀνδρῶν, ἔδειξαν μὲν καὶ ἄλλοι μιμησάμενοι τὸ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλόπονον τῶν προκαμασάντων ἀγίων· περισσότερον δὲ πάντων ὁ θαυμασὸς τὸν βίον Σπυρίδων, ὅστις εἰς ἄκρον μὲν ἐζήλωσε τὸν Ἰακώβ δμοῦ καὶ τὸν θεῖον Δαυῖδ, ἀσπαζόμενος κατ' ἐκείνους πολὺ τὴν πραότητα καὶ εὐλικρίειαν ἐμβλέψας δὲ καὶ τοῦ Ἀβραάμ τὸ φιλόξενον, διεμοίρασε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τοὺς πένητας· ἐκ δὲ τούτου, διὰ μὲν τὸ πρᾶον, ἐκληρονόμησεν, ἔχει τὴν γῆν, ὡς ὁ Κύριος ἐν εὐαγγελίοις ὑπόσχεται, ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς οὐρανοὺς· διὰ δὲ τὸν πρόσκαιρον πλοῦτον τὸν ὁποῖον κατεφρόνησεν ἐμπορευσάμενος ἐξ ὀλοκλήρου τὸν θεῖον πλοῦτον, τὸν Χριστὸν, ἐπλούτησε ποταμοὺς θαυμάτων, οἳ τινες ἀείποτε μὲν ἀντλοῦνται, μηδέποτε οὐδόλως δὲ τελευτῶσιν.

Οὗτος ἦτον ἀπὸ τὴν νῆσον Κύπρον· δὲν ἦτον δὲ πολύλογος οὔτε ὑπερήφανος, οὐδὲ εὐχαριστεῖτο εἰς τὸ πλῆθος καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν. ἀλλ' ἀπλοῦς καὶ ἡσύχιος, ἀσπαζόμενος ὑπὲρ πάντα τὴν φιλησυ-

χιάν' ὄθεν καὶ ὄλως μιμούμενος τὴν πολιτείαν, ὡς εἶπομεν, τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ, ἔγινε καὶ αὐτὸς ποιμὴν προβάτων. Δὲν ἦτον ὅμως ποιμὴν τόσον ἀνεπιτήδευτος ἢ καὶ ἄγροικος εἰς τὸ ἦθος καὶ ἀνομιλήτος, ἀλλὰ μάλιστα ἐπιμελητὴς κελῶν ἡθῶν' καὶ ἐνῶ ἀπεμακρύνετο τῆς συναναστροφῆς τῶν πολλῶν, ἦτον πολλὰ εὐκολοπλησίαστος καὶ κοινωνικὸς μὲ τοὺς πτωχοὺς, καὶ ξένους ἄνδρας, τοὺς ὁποῖους χαριέστατα ἐδέχετο εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ μὲ μεγάλην φιλοτιμίαν ἐφιλοξένοι αὐτούς· ἐὰν δέ τις τῶν διαβατῶν, δι' ἀδιαφορίαν, δὲν ἐπαρουσιάζετο, ἢ ἀλλαχοῦ ἐφιλεύετο, ἦτο πολλὰ λυπηρὸν εἰς αὐτὸν καὶ ἴσον μὲ τὴν ζημίαν μεγίστου τινὸς πολυτιμοτάτου πράγματος. καὶ εἰς μὲν τὰ ἄλλα εἶχεν ἐλευθέρων τὸ φρόνημα, καὶ ξένων πάσης ποταπῆς κολακείας καὶ ταπεινότητος· ἐθεράπευε δὲ τοὺς κόπους τῶν ὀδοιπορούντων, ἐνίπτε τῶν κουρασμένων τοὺς πόδας, ἠγοίμαζε τράπεζαν, ὑπηρετεῖ δὲ καθ' ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, μὲ τόσην ταπεινώσιν καὶ εὐλάβειαν, ὅσην δεικνύουσιν οἱ πιστοὶ ὑπηρετεῖται πρὸς τοὺς κυρίους των' διότι ἡ ἀπλότης αὐτοῦ ἦτον συγκεκριμένη μὲ τὴν σεμνότητα· ἡ δὲ πραότης μὲ τὴν ἀνδρίαν· ἡ δὲ ὑπερβολικὴ καὶ δραστήριος αὐτοῦ ἀγάπη μὲ τὴν σωφροσύνην, τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν ὑπὲρ πάντα καὶ προθύμως ἠναγκαλίθη' ἔλαβε δὲ νόμιμον καὶ σώφρονα γυναῖκα, καὶ ἐξ αὐτῆς ἔτεκονογένησε· μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ὅμως ταύτης, ἔζη τιμίως χωρὶς ἡδονῆν ἢ ἄλλης τινὸς σαρκικῆς ἐπιθυμίας. Ὄθεν ἐργαζόμενος τὸ φιλοπώτερον μέλι τῆς ἀρετῆς, καὶ μελετῶν σπουδαίως τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἔγινε φιλάνθρωπότατος μὲν κατὰ τὴν ψυχὴν, ἐπιεικέστατος δὲ τὴν γνώμην· καὶ ἀπλῶς εἶπεῖν ὁ θεῖος Σπυρίδων ἦτον ἀληθὴς εἰκὼν καὶ ἀρχέτυπον τῶν ἀρετῶν, ἔχων ὅλας ταύτας ἱστορισμένας ἐν ἑαυτῷ, ὀλίγοι δὲ ἐδύναντο νὰ μιμηθῶσιν αὐτόν. Οὕτω λοιπὸν, διαλάμπων εἰς τὰ κατορθώματα καὶ ἐργασίας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἀξιοῦται παρὰ Θεοῦ πλουσιωτέρων δωρεῶν· ἐκ τῶν ὁποίων ἐντοσούτω ἐδῶ ἀναφέρω, ὅσας δύναται νὰ φανερώσωσι τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ δόξαν καὶ μεγαλειότητα.— Εἶναι δὲ αὐταὶ· ἐθεράπευε διαφόρους ἀσθενείας, ἐφώτιζε τυφλοὺς, ἐπετίμα τὰ πονηρὰ πνεύματα, καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς φυγῆς οὐδὲν ἦτον, ἀλλ' εὐθὺς ἠλευθερώνοντο· καὶ ἄλλα μὲν θαύματα πολλὰ διέπραττε μεγαλύτερα τούτων, συμβοηθούσης αὐτῷ τῆς θείας δυνάμεως· διὰ ταῦτα λοιπὸν ἀντι ποιμένος προβάτων, γίνεται ποιμὴν ἀνθρώπων· καὶ ὅτε ὁ μέγας Κωνσταντῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων ἐγένετο, τότε καὶ ὁ θαυματουργὸς Σπυρίδων, ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Τριμουθούντος γνωρίζεται. Πόσην δὲ εἶχε τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, ἀφοῦ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος, τὰ μετὰ τὸν θρόνον αὐτοῦ θαύματα ὁμοίως θέλουσι φανερώσει· ἀλλὰ νὰ διηγηθῶ πάντα τὰ ἐκεῖνου εἶναι ἀδιάκριτον ὁμοῦ καὶ

αδύνατον' καθώς νά παραλείψω πάντα, εἶναι τρώντι ἐπιζήμιον. Ὁ-
θεν θέλω ἀναφέρει ὅσα εἶναι δυνατὸν νά εἶπω, καὶ ὅσα πολλὰ ὠ-
φελίμων ἵνα ἀκροασθῆτε.

Ἐπαίδευσεν ὁ Θεὸς τὴν νῆσον Κύπρον μὲ ἀνομβρίαν, καὶ ἐκυρίευσεν
αὐτὴν μεγαλοτάτη ξηρασία, τὴν ὁποίαν παρακολούθει μὲν πείναι
καὶ μετὰ τὴν πείναν λοιμός καὶ πολλοὶ μὲν ἐκ τοῦ πλήθους καθε-
κάστην ἀπέθνησκον, ἄλλοι δὲ ἐπλησίαζον νά πάθωσι τοῦτο· ὅθεν
ἐχρηιάζετο τὸ μέγα τοῦτο δυστύχημα ἕνα Ἥλιον ἢ ἄλλον τινὰ ὁ-
μοιον εἰς τὰ ἔργα μὲ ἐκείνον, διὰ νά ἀνοίξῃ μὲ τὴν προσευχὴν αὐ-
τοῦ τὸν οὐρανόν. Καὶ οὗτος ἦτον ὁ Σπυρίδων· ὁ ὁποῖος βλέπων τὴν
τοιαύτην μάστιγιν παιδεύουσιν ἰσχυρῶς τὸ πλήθος, ὑπερλυπούμε-
νος διὰ τὸ πόϊμνιον, καὶ εἰς τὰ πατρικὰ σπλάγγνα διακαίόμενος,
δέεται ὡς φιλόανθρωπος τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ· ὁ δὲ εὐσπλαγγχος
Θεὸς πληροῖναι εὐθύς ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς τὸν οὐρανὸν νεφέλας· καὶ
τὸ θαυμασιώτερον, διὰ νά μὴν ἤθελέ τις νομίσῃ ὅτι ἡ βροχὴ ἠκο-
λούθησε κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν στοιχείων, δεικνύει μὲν αὐ-
τὰς μακρόθεν ὁ Θεὸς, τὰς βαστά, δὲν ἀφίνει νά ἐπιβῶσιν εἰς τὴν νῆ-
σον πρῖν, παρὰ καὶ πάλιν ὁ ἄγιος νά δεηθῇ· ἠῤῥατο λοιπὸν πάλιν
θερμότερον, καὶ ἅμα ἔτρεξαν τὰ δάκρυα τοῦ Σπυρίδωνος, εὐθύς
ἦλθε τόση βροχὴ, ὥστε χορταίνεται μὲν ἡ γῆ, τρέφονται δὲ οἱ καρ-
ποι, αὐξάνουσι τὰ γεννήματα καὶ τελειώνουσιν ὁμοῦ ὅλα τὰ
δεινά. Τοῦ μὲν λοιπὸν εἰπεῖν, ὅτι, κατὰ τοῦτο, ὁ Σπυρίδων ἦτον
φιλανθρωπότερος καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν Ἥλιον· διότι ἐκεῖνος μὲν ἐμ-
ποδίσας τὴν βροχὴν, ἔπειτα πάλιν ἐπανάφερον αὐτήν· ὁ δὲ ἐνῶ δὲν
ἐμιμήθη αὐτοῦ τὸ πρῶτον, φαίνεται ἴσος μὲ αὐτὸν εἰς τὸ δεύτερον.
Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλλο θαῦμα παρόμοιον.

Κοινὴ συμφορὰ καὶ μεγάλη πάλιν ἀκαρπία ἐκυρίευσεν τὴν νῆσον·
οἱ δὲ ἐμπορευόμενοι τὸν σῖτον καὶ τὰ ἄλλα γεννήματα ἐκτροφού-
σαν εἰς τοιαύτην παρὰ Θεοῦ τιμωρίαν· ὡρελούμενοι δὲ ἀπὸ τὴν
περίστασιν ἠῤῥακνον περισσότερον τὴν συμφορὰν· καὶ ταμιουλοῦν-
τες, καθὼς λέγει ἡ Θεία Γραφή, τὸν σῖτον, τοῦτέστιν οἰκονομοῦν-
τες αὐτὸν, ἐν κειρῶ μεγαλητέρας ἀκριθείας, διὰ νά κερδίσωσιν οἱ
ἀνόσιοι περισσότερα χρήματα, μὲ τὴν δυστυχίαν τῶν πενήτων.
Προσελθὼν λοιπὸν πτωχὸς τις καὶ ἄπορος εἰς ἕνα τῶν οὕτως πλου-
τούντων, καὶ μὴν ἔχων χρήματα διὰ νά ἀγοράσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν
ἀναγκαῖα, εἶδετο αὐτοῦ μὲ ὅσα, φεῦ, εἶχε δάκρυα, μὲ φωνὰς λυ-
πητεράς, μὲ σχῆμα ταπεινὸν, μὲ βλέμμα συμπαθείας καὶ κειτό-
μενος εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπροσπάθει νά κινήσῃ εἰς ἔλεος τὸν ἄ-
σπλαγγχον, προσκλαίόμενος εἰς ὅλον του τὸν οἶκον· τί δὲν ἔπρα-
ξε; καὶ τί δὲν εἶπε; διὰ νά παρακινήσῃ αὐτὸν εἰς σπλάγγχος; ἀλ-
λὰ μ' ὅλα ταῦτα, ἡ λιθίνη ἐκείνη ψυχὴ δὲν ἔκλινε παντελῶς εἰς

συμπάθειαν· μίαν μόνην ὁ πένης καταφυγὴν εὐρίσκει τὸν ὅσιον πα-
 ρουσιασθεὶς λοιπὸν πρὸς αὐτὸν, ἀνήγγειλε πρῶτον τὴν ἐσχάτην
 αὐτοῦ πενίαν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν τοῦ πλουσίου σκληρότητα. Ταῦ-
 τα ἀκούσας ὁ ἅγιος, τούτου μὲν τὴν συμφορὰν ἐλυπήθη, τοῦ δὲ
 πλουσίου τὴν σκληρότητα ἐμίσησε, καὶ πεφωτισμένος παρὰ Θεοῦ,
 προσεφῆτευσεν τὸ ὅτι, ἔμελλε νὰ συμβῆ· ὅθεν λέγει πρὸς αὐτόν: Μὴ
 στέναζε, μηδὲ κλαίε, ἐπειδὴ αὖριον θέλεις ἴδει ἐμπεπλησμένον τὸν
 οἶκόν σου· τὸν δὲ νῦν πλούσιον ἐλεσινολογούμενον καὶ καταγελώ-
 μενον παρὰ πάντων· ἀκουσίως δὲ θέλει σὲ παρακαλεῖ νὰ λάβῃς ὅ-
 σον σίτον χρειάζεσαι· τότε ὁ πτωχὸς νομίζων ὅτι μόνον πρὸς πα-
 ρηγορίαν τῆς συμφορᾶς του εἶπε ταῦτα ὁ ἅγιος, ἀπῆλθε λυπούμε-
 νος βλέπων, ὡς τῷ ἐφαίνετο, μάταιάν καὶ ἄπρακτον τὴν ἐλπίδα
 αὐτοῦ· ἀλλὰ τὴν νύκτα εὐδοκίᾳ Θεοῦ, πίπτει τόσον ἄγχαθα βρο-
 χή, ὥστε συνέσπευε τὰς ἀποθήκας τοῦ πλουσίου· ὁ δὲ σίτος καὶ οἱ
 ἄλλοι καρποὶ ἐχύθησαν εἰς τὴν ὁδὸν, ὄντες ἔτοιμοι εἰς τοὺς θέλον-
 τας νὰ ἀρπάσωσιν αὐτούς· τὸ δὲ πρῶτ' ὁ ἄθλιος πλούσιος θρηνώ-
 δης περιτρέχων ἔνθεν ἀκείισε ἔκλαιε τὴν δικαίαν αὐτοῦ συμφορὰν·
 παρεκάλει δὲ τοὺς τυχόντας· νὰ τῷ βοηθήσωσιν εἰς τὴν συνάθροισιν
 τῶν καρπῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν πολλοὶ χρειάζομενοι, συνέδραμον
 εἰς ἀρπαγὴν· ἐξαιρέτως δὲ καὶ ὁ ῥηθεὶς πτωχὸς, ὅστις θαυμά-
 ζων τὴν πρόβρῃσιν τοῦ ἁγίου, περιεπαίζε μὲ δικαιοτάτον γέ-
 λωτα τὸν πλούσιον· καὶ χωρὶς τῶντι νὰ σπεῖρῃ καρποὺς, ἐνέ-
 πλησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· βλέπων δὲ ὁ σκληρὸς ἐκεῖνος καὶ ἄσπλαγ-
 χνος ὅτι συνέτρεχεν ὁ λαὸς, ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ πληρωθῶσι τὰ ὑπὸ
 τοῦ θείου Σπυριδῶνος προλεχθέντα, καὶ ἤρπαζον ἀφόβως τὸ πρᾶγ-
 μά του, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τὸν χθεσινὸν πτωχὸν, ἀπολαβόν-
 τα, ὡς εἴπομεν, ἀφθονέστατα τὸν σίτον· διὰ νὰ δείξῃ γνώμην φι-
 λόχριστον, καὶ ὅτι ἦτον μεταδοτικὸς καὶ μεγαλόδωρος ὁ λίαν φι-
 λάργυρος καὶ ἀνοιώνητος, ἐδιώριζε τὸν πτωχὸν νὰ λαμβάνῃ ἀφό-
 βως ὅσον ἐβούλετο· ὁ δὲ πτωχὸς περιγελάσας ἱκανῶς τὴν ἀνοη-
 σίαν αὐτοῦ, ἐπορεύετο εἰς τὸν οἶκόν του, ἀναγνωρίζων τὴν χάριν
 πρῶτον εἰς τὸν Θεὸν, ἔπειτα δὲ εἰς τὸν ἅγιον. Τοιοῦτοτρόπως λοι-
 πὸν ἤξευρεν ὁ Σπυριδῶν, ὅχι μόνον διὰ πολλοὺς, ἀλλὰ πολλάκις
 καὶ δι' ἓνα νὰ ἀνοίγῃ τοὺς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νὰ ὠφε-
 λήσῃ πτωχοὺς καὶ νὰ σωφρονήσῃ πλουσίους. Ἄλλ' ὁ προγεγραμ-
 μένος φιλάργυρος οὐδὲν ὠφελήθη, ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται, πολ-
 λοὶ ὅμως ὅμοιοι αὐτῷ ἐδιορθώθησαν. Ταῦτα ποῖος τῶν ἀκρατῶν
 δὲν ἤκουσεν εὐχαρίστως; ποῖος δὲ ἀκούσας, δὲν ἔλαβε προθυμοτέ-
 ραν τὴν ἀκοήν πρὸς τὰ ἄλλα, καὶ δὲν ἐζήτησε νὰ μάθῃ αὐτά; ἐ-
 πιζητῶν δὲ, ποῖος ὀκνηρὸς οὕτως ἢ φθονερὸς ἀποστερεῖ πεινώσαν
 ψυχὴν τοιαύτης τροφῆς; (ὅθεν ἀκούσατε).

Άλλος τις γεωργός φίλος τοῦ δασίου, ταλαιπωρούμενος ὑπὸ τῆς πείνης, ἀπῆλθε καὶ οὗτος πρὸς αὐτὸν ἐκείνον τὸν πενιχρὸν πλούσιον, ὅστις εἶχεν ἀκόμη καὶ ἄλλας πολλὰς βουνομένους ἀποθήκας αἴτου, νομίζων ὅτι ἀρκετὰ ἐσωφρόνησεν αὐτὸν ἢ προτέρᾳ συμφορᾷ· ὁ δὲ τὸν μὲν σίτον ἐζημιώθη, τὴν δὲ φειδωλίαν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον σκληρότητα, παντελῶς δὲν μετέβαλεν· ἔλεγε λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὁ πένης, ἵνα δανείσῃ αὐτῷ ὀλίγον καρπὸν, ὑποσχόμενος, ἵνα τὸ θέρος ἐπιστρέψῃ αὐτὸν, ὁμοῦ μὲ τὸν τόκον αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνος τῷ ἀπεκρίθη μὲ τὴν αὐτὴν προτέραν σκληρότητα, ὅτι ἄνευ χρημάτων δὲν θέλει λάβει οὐδ' ἓνα κόκκον, οὐδὲ τὴν σκίαν αὐτοῦ. Ἀπελπισθεὶς λοιπὸν ὁ πένης οὗτος, μιμείται τὸν προλαβόντα, καὶ καταφεύγει ὡς εἰς κοινὸν θησαυρὸν τὸν εὐλογημένον Σπυρίδωνα· ἀπαγγέλλει πρὸς αὐτὸν τὰς περιστάσεις του, τὸ ἄσπλαγχνον τοῦ πλουσίου καὶ τὴν αὐτοῦ ἀπολογίαν. Ὁ δὲ ἅγιος, τότε μὲν ἀρκετὰ παρηγορήσας αὐτὸν, ἀπέστειλεν εἰς τὸν οἶκόν του· ἡ παρηγορία ὅμως δὲν ὑφίστατο εἰς ματαίους λόγους, ἀλλὰ τὸ πρῶτ' ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος μέγας ἀρχιερεὺς, φθάνει πρὸς τὸν πένητα ἐπιφέρων εἶδος τι χρυσοῦν ὀγκώδες, τὸ ὅποιον τί ἦτον, πόθεν καὶ πῶς εὑρέθη εἰς τὸν ἅγιον, μετ' ὀλίγον ὁ λόγος θέλει φανερώσει. Τοῦτο λοιπὸν ἐμβαλὼν ὁ μέγας Σπυρίδων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πένητος, δέξαι εἶπε, δώσον αὐτὸ ἐνέχυρον εἰς τὸν πλούσιον, καὶ παρ' αὐτοῦ ὅσα σὲ ἀναγκαιοῦσι χρήματα λάμβανε· ὁ δὲ πτωχὸς ἐπορεύθη μὲ μεγάλην χαρὰν πρὸς τὸν πλούσιον. Ἴδων δὲ ἐκεῖνος τὸ χρυσίον, ἐνῶ πρὸ ὀλίγου ἦτον σκληρὸς, ἀδυσώπητος καὶ κωφὸς τὰ ὄτια πρὸς δέησιν, εὐθὺς ταπεινοῦται ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, γίνεται γλυκὺς καὶ φιλάνθρωπος. Λαβὼν δὲ ἐκείνο, τόσον ἀφθόνως ἔδωκε σίτον πρὸς αὐτὸν, ὥστε ἐξήρκεσε νὰ σπεῖρῃ τοὺς τε ἀγρούς αὐτοῦ, καὶ τὴν οἰκογένειαν νὰ ἐκτρέψῃ μέχρι τοῦ θέρους· ὅτε δὰ τόσον ἀπῆλαυσε καρπὸν, ὥστε καὶ τὸ χρέος αὐτοῦ ἐπλήρωσεν εἰς τὸν δανειστήν, καὶ τὸ χρυσοῦν ἐνέχυρον ἐκείθεν ἀνέλαβε καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης πάλιν ἐπέστρεψεν αὐτὸ πρὸς τὸν ἅγιον· ἀλλ' ὁ μὲν πένης οὕτως ἐπλήρωσε τὸ χρέος· βούλεται δὲ καὶ ὁ λόγος νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὸ, καὶ νὰ φανερώσῃ τὸ ὑποσχεθὲν, τί ἦτο πρότερον ὁ χρυσὸς, καὶ πόθεν ἐλήφθη. Τῶντι ἀφοῦ ἔλαβεν ὁ ἅγιος τὸ δοθὲν, ἔλθῃ, λέγει, πρὸς πρὸς τὸν πένητα, νὰ ἀποδώσωμεν αὐτὸ τοῦ φιλάνθρωπου Θεοῦ, ὅστις σὲ τὸ ἐδάνεισεν. Οὕτως εἶπε, καὶ λαβὼν αὐτὸν, φέρει εἰς τινα κῆπον, τὸν ὅποιον εἶχε, διὰ νὰ προμηθεύεται τὰ ὀλίγα πρὸς τροφήν λάχανα, καὶ σταθεὶς πλησίον εἰς τὴν λιθίαν καὶ ἐγγίξας τὸν φραγμὸν, τὰ δὲ ὄμματα πρὸς οὐρανὸν ὑψώσας, μεγαλοφώνως ἐξοφώνει: Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων μόνῳ τῷ βούλεσθαι· ὁ ἐπὶ Μωϋσέως ποτὲ τὴν ῥάβδον εἰς

ὄφιν μεταβάλων ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου· αὐτὸς καὶ τὸ χρυσίον τοῦτο, καθὼς ἐκ ζώου πρότερον μετέβαλες εἰς τὴν μορφήν ταύτην, οὕτω καὶ νῦν μετάρτρεψον εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ εἶδος· ὅπως καὶ οὗτος μάθη τὴν περὶ ἡμᾶς σου πρόνοιαν καὶ διδαχθῆ ἔμπράκτως τὸ ἐν τῇ Θεῷ Γραφῇ λόγιον, ὅτι «πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐποίησε». Ταῦτα ἀφοῦ εὐχήθη ὁ ἅγιος, ὦ, τίς νὰ εἶπῃ τὴν ὑπερβολὴν τῶν θαυμασιῶν σου Δέσποτα! εὐθὺς ἔγεινεν ὄφιν ζῶν τὸ ἄψυχον ἐκεῖνο χρυσίον, καὶ ἐρπόμενος περὶ τὴν λιθίαν, ἐξ ἧς πρότερον παρὰ τοῦ ὀσίου ἐλήφθη, καὶ εἰς χρυσὸν παραδόξως μετεβλήθη. Τοῦτὸ τὸ παράδοξον θαῦμα ἰδὼν ὁ γεωργὸς, ὅλος ἔντρομος ἀπὸ τὸ θάμβος καὶ ἐκπληττόμενος, πίπτει μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν· κατακονιακτίζει τὴν κεφαλὴν, χύνει θερμότατα δάκρυα, καὶ ὁμολογεῖ ἑαυτὸν ἀνάξιον ὄχι μόνον νὰ ἀπολαύσῃ τοιαύτης δωρεᾶς καὶ χάριτος, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἴδῃ ἢ κἄν ν' ἀκούσῃ. Ὁ δὲ ἅγιος διεγείρει αὐτὸν καὶ ἐνδυναμῶνει ψυχικῶς ὁμοῦ καὶ σωματικῶς· ὁ δὲ ὄφιν ἐντοσοῦτω διαπεράσας τὸν φραγμαδν, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῦ φωλεάν. Τὸ θαῦμα τοῦτο οὐδένα ἀπαιτεῖ λόγον πρὸς αὐξήσιν· ἐπειδὴ ἀφ' ἑαυτοῦ φαίνεται πόσον εἶναι θαυμάσιον. Ἄς εἰπῶμεν δὲ καὶ τὸ ἐφεξῆς τὸ ὅποτον ὁμοιάζον μὲ τὰ προλαβόντα ἔχει τὴν αὐτὴν μὲ ἐκεῖνα χάριν καὶ δύναμιν.

Ἄλλος τις ἐνάρετος, φίλος καὶ αὐτὸς τοῦ ἁγίου, φθονούμενος ἀπὸ τινος πονηροῦς ἀνδραὶς διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ συκοφαντηθεὶς περὶ τινῶν ἐγκλημάτων, δεσμεύεται ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος τῆς ἐπαρχίας καὶ καταδικάζεται εἰς ἀδικὸν θάνατον· ἐνῶ λοιπὸν ἐπιησίαζεν ἢ προθεσμίᾳ του, προγνωρίσας τοῦτο ὁ ἅγιος, πρέχει προθύμως διὰ νὰ λυτρώσῃ τὸν φίλον αὐτοῦ ἀπὸ τὴν συμφορὰν. Ἦτον δὲ τότε ἀκμὴ τοῦ χειμῶνος· καὶ ὁ παρατρέχων ποταμὸς (ἀπὸ τὸν ὀποῖον ἀφεύκτως ἔπρεπε νὰ διαβῆ), ἐπλημμύρει ἕνεκα τῶν πολλῶν καὶ βραχθαίων βροχῶν, ὥστε δὲν εἶχεν οὐδαμοῦ κἀνὲν πέρασμα. Ὁ δὲ ἅγιος, ἐνθυμούμενος τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ καὶ τὰ ἐκεῖνου, τὴν διάβασιν τῆς κιβωτοῦ λογίζόμενος καὶ πιστεύων ἀδιστακτῶς, ὅτι ὑπάρχει ὁ ἴδιος Θεὸς, ὅστις ἐνήργησε τὰ τοιαῦτα τεράστια, καὶ ἔτι δύναται νὰ ἐνεργήσῃ παρόμοια, προστάζει τὸν χεῖμαρρον, τρόπον τινὰ, ὡς ὑπῆρέτην· στήθι, εἶπε, σὲ διορίζει ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων· καὶ ἐγὼ μὲν θέλω διαβῆ, ὁ δὲ ἄνθρωπος, περὶ τοῦ ὁποῖου πολλὰ τοῦ Θεοῦ ἐδεήθημεν, θέλει ἐλευθερωθῆ. Οὕτως εἶπε, καὶ ὁ λόγος παρεσθὺς ἔργον ἐγένετο· ἴσταται τὸ βεῦμα τοῦ ποταμοῦ, παρῶν δὲ πέρασμα ὄχι μόνον εἰς τὸν Σπυρίδωνα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὁδίτας, χωρὶς τοῦ λοιποῦ νὰ τύχῃ κἀνὲν κακὸν ἢ ἀδιάβατον συνάντημα. Τὸ μὲν λοιπὸν πάρεργον οὐδὲν ὀλιγώτερον ἔγεινε θαυμαστὸν ἀπὸ τὴν καὶ αὐτὸ ἐργασίαν· μάλιστα ἐκ τούτου

κατορθώθη ταχύτερον ἐκεῖνο· ἐπειδὴ ὡς εἶδον οἱ συμπορευόμενοι τοιοῦτον θέαμα, προδραμόντες αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν πόλιν τάχιστα ἐλθόντες, ἐκήρυξαν μεγαλοφώνως τὸ τερατούργημα. Ὁ δὲ ἄρχων ἐκπλαγείς, καὶ ἀπὸ φόβου κυριευθεὶς, μήπως φανῆ ὅτι ἐναντιώνεται εἰς τοιοῦτον ἄνδρα, ἐλευθερώνει εὐθύς τὸν φίλον αὐτοῦ ἀπὸ τὰ δεσμὰ, καὶ χαρίζεται τοῦτον εἰς τὸν ἅγιον· ὁ δὲ, λαβὼν τοῦτον, ἐπέστρεψε χαίρων· καὶ ἀπὸ μίαν αἰτίαν, ἔκαμε δύο· διότι ἔστησε μὲν τὴν ὁρμὴν τοῦ χειμάρρου, ἔσωσε δὲ φιλανθρώπως τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν συμφορὰν. Ἐκ τῶν εἰρημένων φαίνεται πόσῃ χάριν προφητείας καὶ θαυματουργίας εἶχεν ὁ ἅγιος καὶ πόσῃ συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς· ὁ δὲ λόγος εἶναι ἔτοιμος νὰ φανερώσῃ τι περισσότερον τῶν εἰρημένων εἰς προφητεῖαν ὁμοῦ καὶ συμπάθειαν· προεγνώριζε λέγω τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρόετρεπεν αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, μὲ φιλανθρωπίαν συμβουλῆς καὶ ἀφθονίαν χάριτος.

Πανταχοῦ ὁ μέγας Σπυρίδων ἐφύλαττε τὴν ταπεινῶσιν, μάλιστα δὲ εὐχαριστεῖτο εἰς τὴν ὀλιγάρκειαν, μιμούμενος τὸν ἑαυτοῦ Δεσπότην Χριστόν· οὔτε ἐμεταχειρίζετο ποτὲ ἵππον εἰς τὰς ὁδοιπορίας αὐτοῦ. Ὀδοιπορήσας λοιπὸν ποτὲ μὲ συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον προσπάθειαν, καὶ πολλὰ κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐπορεύθη εἰς ἓνα τῶν φίλων αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ μικρὰν ἀναψυχὴν, ὅστις ὑπεδέχθη αὐτὸν εὐχαρίστως, ὡς ἔπρεπεν εἰς πρόβατον, τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ ποιμένα φιλοξενούμενον. Ἀποβλέπων δὲ ὡς εἰς κάλλιστον ἀρχέτυπον τὸν βίον αὐτοῦ, ἐδείκνυε πρὸς αὐτὸν, τὴν τοῦ Δεσπότη καὶ πρώτου διδασκάλου Χριστοῦ μετριοφροσύνην· διότι λαβὼν ὕδωρ καὶ βαλὼν αὐτὸ εἰς τὸν νιπτῆρα, ἠτοιμάζετο νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου· οἱ δὲ γείτονες ἀκούσαντες ὅτι ὁ μέγας Σπυρίδων ἦτον ἐκεῖ, ἔτρεχον πάντες καὶ συνερίζοντο ποῖος νὰ κάμῃ περισσοτέραν ὑπηρεσίαν πρὸς αὐτὸν, ἀμφισβητοῦντες μετ' ἀλλήλων περὶ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν πολλῶν ἦλθε καὶ γυνὴ τις ἀμαρτωλὸς διὰ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνος γνωρίσας τὴν ἀπόκρυφον ἀμαρτίαν αὐτῆς, ἠσύχως μὲν ἀποστρέφει τὸ ἦμερον ἐκεῖνο καὶ ἠδὺ πρόσωπον, καὶ ἠσύχως λέγει πρὸς αὐτήν: «μὴ μοῦ ἄπτου ὦ γύναι!»· εἶπε δὲ τοῦτο ὅχι ποτὲ μεγαλοφρονούμενος ἢ τὴν γυναῖκα ἀποστρεφόμενος· διότι πῶς, μαθητῆς ὢν ἐκεῖνου, ὅστις συνέσθιε μὲ τελῶνας καὶ πόρναις καὶ ἀμαρτωλοῦς; ἀλλὰ διὰ νὰ παραινῆσῃ αὐτήν νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, καὶ νὰ μισήσῃ τὴν πονηρὰν ἐργασίαν· ὅπερ καὶ ἐγένετο· ἐπειδὴ μάλλον σπουδαίους αὐτὴ νὰ πλησιάσῃ, ἤλεγξεν αὐτήν ἐκφώνως ὁ ἅγιος, καὶ φανερώς τὴν ἀμαρτίαν αὐτῆς ἐθριάμβευσεν. Τότε δὲ καὶ αὐτὴ, πληγωμένη ἀπὸ τὸν τῆς συνειδήσεως ἔλεγχον, καὶ ἐκπληττομένη διότι εἶδε τὰς ἀ-

θεάτους πληγὰς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὄχι πλέον μὲ ὕδωρ, ἀλλὰ μὲ δάκρυα ἔνιπτε τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ μὲ συντριβὴν καρδίας, ἐξομολογεῖται δημοσίως τὸ πεπραγμένον ἀμάρτημα. Τί λοιπόν ; ἡ μὲν ἐμμύθη τὰ τῆς πόρνης· ὁ δὲ τὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ παρρησιαστικώτατα μιμούμενος, λέγει πρὸς αὐτήν : «Θάρσει θύγατερ' ἀφώνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου»· καὶ πάλιν : Ἴδε, ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε» καὶ τὴν νόσον μὲν θεραπεύσας, κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἱατρῶν, ἐνταύτῳ δὲ καὶ τὴν ἐπιανακύλιον εἰς τὰ αὐτὰ ἐμποδίσας. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἐκείνη κάλλιστα καὶ ὠφελιμώτατα ἐθεραπεύθη· διότι ὄχι μόνον αὕτη ἔγεινεν εἰς ἀμετάβλητον ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἤκουον ταύτην διηγουμένην, ἐδιορθώνοντο. Ἐπειδὴ δὲ τὸν βίον φανερώνουσι τὰ θαύματα, πρέπει νὰ γνωστοποιήσωμεν ὁποῖός τις καὶ περὶ τὴν πίστιν ἦτον ὁ ζῆλος τοῦ Σπυρίδωρος. Τὸ ἀκόλουθον δὲ θέλει δεῖξει.

Ὅτε ὁ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ πρῶτος ἐν βασιλευσί Χριστιανὸς ἐξουσίαζε τοὺς Ῥωμαίους, ὑπάτευσεν δὲ Παυλῖνος καὶ Ἰουλιανὸς, τελειώνοντος τοῦ ἑξακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔκτου ἔτους ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ υἱοῦ Φιλίππου· τότε δὴ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ περιώνυμος τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡθροίζετο σύνοδος, διὰ νὰ καθείρη μὲν τὸν Ἄρειον, ὅστις ἔλεγε δυσεβῶς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κτίσμα· νὰ δογματίσῃ δὲ τὸν υἱὸν ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα . Ἦσαν δὲ τῆς βλασφημίας αὐτοῦ οἱ πρῶτοι μάλιστα καὶ ἐπισημώτατοι ὑπερμαχοί, Εὐσεβείος ὁ Νικομίδειας, Θεόγνης ὁ Νικαίης καὶ ὁ Χαλκηδόνος Μάρις . Οὗτοι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν μανιῶδη Ἄρειον, ἐδογματίζον, ὡ τῆς μανίας αὐτῶν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ὅτι εἶναι κτίσμα, τὰ πονηρὰ ὄντως κτίσματα . Οἱ δὲ τῶν τῆς Εὐσεβείας διαγωνιζομένων πρόμαχοι τῶν ὁμοίων ἡ παιδία καὶ ἡ ἀρετὴ ὑπερεῖχε τῶν ἄλλων, ἦσαν οὗτοι· ὁ μέγας καὶ ἅγιος Ἀλέξανδρος, ἔτι πρεσβύτερος ὢν, ἀλλ' ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ μακαρίου Μητροφάνους πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως οὗ τινος ἡ ἀπόδειξις ἔγεινεν ἕνεκα ἀσθενείας. Ὁ ἐνδόξος Ἀθανάσιος, ὅστις ἀκόμη τότε δὲν διεκόσμηε τὸν Ἰσρατικὸν θρόνον, ἀλλ' ἀπεπλήρει τάξιν διακόνου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας· ὅθεν ὄχι καὶ μικρὸς φθόνος κατ' αὐτῶν ὑπεισχώρησεν διότι μὴν ἔχοντες ἀκόμη τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ἦσαν ὅμως ἰκανώτεροι τῶν ἄλλων εἰς τὸν περὶ πίστεως λόγον. Ἦτον λοιπὸν μὲ τούτους καὶ ὁ μέγας Σπυρίδων· τοῦ ὁποῦ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ θεία χάρις ἦτον περισσώτερον ὠφέλιμος εἰς πειθῶ, παρὰ αἱ γλῶσσαι τῶν ἄλλων, αἱ ἄφρευτοι τῶν συλλογισμῶν λαβῆαι, καὶ αἱ κομψαὶ τῶν λόγων περιόδοι. Καθὼς λοιπὸν οὗτος ἦτον παρῶν διότι ἐδῶ εἶναι τὸ ἥδιστον τοῦ πράγματος· παρευρίσκοντο δὲ εἰς τὴν σύνοδον καὶ φιλόσοφοι, μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ βα-

σιλέως, ἔχοντες τὴν περιπατητικὴν ἀλαζονείαν καὶ πολλὰ πεπαιδευμένοι τὴν σοφιστικὴν ψυχαγωγίαν· εἰς δὲ τούτων ἦτον ἰκανώτατος εἰς τὸ λέγειν· ἐπειδὴ εἶχεν ἄμαχον δύναμιν εἰς κατὰπεισιν, καὶ διὰ τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ, ἐφημίζετο παρὰ πάντων· οὗτος συνδιαλεχθεὶς μὲ τοὺς ἐπισκόπους, ἐβοήθη ἰσχυρῶς τὸν Ἄρειον καὶ συνηγορῶν σφοδρῶς ἐναντιόνητο εἰς τοὺς συλλαγισμοὺς αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ συνεπισύροντο εἰς ἀκρόασιν, ἐπιθυμοῦντες νὰ μάθωσι ποιοτῶν ἀντιλεγόντων θέλουσι νικῆσαι· διότι δὲν ἦτο κἀνὲν δύσκολον πρὸς λύσιν ἐπιχειρήματα τῶν ὀρθοδόξων· τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος δὲν ἔλυε μὲ τὴν πολλὴν αὐτοῦ μάθησιν· καὶ ἐνῶ πολλάκις κατήντει εἰς γενὸν ἢ ἀπολογία, αὐτὸς ἐξέφευγε μὲ τὰ καταπειστικὰ φρασηγήματα καὶ τὰς σοφιστικὰς αὐτοῦ ἀπάτας. Ἦτο λοιπὸν ἄμιλλα ἀληθείας καὶ τέχνης· καὶ οἱ μὲν τ' ἀληθῆ λέγοντες, προσέβαλλον τὸν σοφιστὴν μὲ ἀρραδιούργητα νοήματα ὁ δὲ, ὡς ὕπλα προβαλλόμενος τὸ ποικίλον καὶ παραλογιστικὸν καὶ κακότεχνον τοῦ λόγου, ἐνόμιζε μὲ τοῦτο μᾶλλον νὰ νικῆσθαι. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ νίκη διὰ τῶν λόγων ἀλλὰ διὰ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ Χριστοῦ, παρέβλεψεν ὄλους τοὺς λογίους πατέρας, ἔλαθε δὲ ταύτην ὁ ἀπλοῦς Σπυρίδων, ὅστις δὲν ἤξευρεν ἄλλο τι περισσότερον, εἰμὴ Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος. Ὅτε λοιπὸν εἶδε τὸν φιλόσοφον θερμαινόμενον εἰς τὰ σοφίσματα του, καὶ κινουντα κατὰ τοῦ Χριστοῦ φιλολοΐδορον γλώσσαν, προσπαθοῦντα δὲ νὰ διαχλευάζῃ τὰ τῶν ὀρθοδόξων, πλησιάσας, εἰήτη μικρόν τι νὰ συνομιλήσῃ μὲ αὐτόν. Οἱ δὲ εὐσεβεῖς γινώσκοντες τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ἀρχαϊκὸν αὐτοῦ, προσέτι δὲ τὴν παντελῆ ἀμάθειαν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐμπόδιζον αὐτόν νὰ παρρησιασθῇ εἰς τὸ μέσον, καὶ νὰ πολεμήσῃ μὲ τὸν φιλόσοφον. Ὁ δὲ Σπυρίδων δὲν ὑπήκουσεν ἐκεῖνος· διότι ἤξευρε πόσον μὲν δύναται ἡ ἀνωθεν τοῦ Θεοῦ σοφία, τί δὲ ἡ ἀνθρώπινος καὶ καταργουμένη. Πλησιάσας λοιπὸν εἰς τὸν ἄνδρα εἶπεν· Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὦ φιλόσοφε, πρόσεξε τώρα καὶ εἰς ἐμέ, καὶ δὸς ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους μου ὁ δὲ εἶπε· Σὺ μὲν ὁμίλησον, ἐγὼ δὲ θέλω ἀκροασθῆ. «Εἰς εἶναι, εἶπεν ὁ Σπυρίδων, ὁ Θεὸς, οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, καὶ τῶν ἄλλων πάντων πᾶν ἐν τῷ μέσῳ δημιουργός· οὗτος παρήγαγε τὰς οὐρανίους δυνάμεις· οὗτος διέπλασεν ἐκ τῆς γῆς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐποίησε πάντα ὁμοῦ τὰ ὄρατά καὶ τὰ ἀόρατα· διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ παρήχθη μὲν ὁ οὐρανός, παρήχθη δὲ ἡ γῆ, ἀνεχέθη ἡ θάλασσα, ἐτάθη ὁ ἀήρ, ἐγεννήθησαν τὰ ζῶα, διεπλάσθη ὁ ἄνθρωπος τὸ μέγα τοῦτο ζῶον καὶ θαυμαστὸν δημιουργήμα· ὅλα ἔγειναν· ἀστέρες, φωστῆρες, ἡμέρα, νύξ, καὶ πάντα τὰ λοιπά. Τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον, γινώσκοντες ἡμεῖς ὅτι εἶναι υἱὸς

Ἰ Θεοῦ, καὶ Θεός, πιστεύομεν ὅτι ἐγεννήθη δι' ἡμᾶς ἐκ παρθένου,
 » καὶ ἐσταυρώθη καὶ τέλος ἐτάφη· ἔπειτα δὲ καὶ ἀνέστη καὶ συνή-
 » γειρεν ἡμᾶς, προξενήσας ἡμῖν ἄφθαρτον καὶ αἰώνιον ζωὴν. Τοῦτον
 » λέγομεν ὅτι θέλει ἔλθει πάλιν κριτῆς πάντων, καὶ ἐξεταστῆς ἀ-
 » παραλόγιστος τῶν ἡμετέρων ἔργων, καὶ λόγων καὶ λογισμῶν.
 » Τοῦτον πιστεύομεν ὁμοούσιον, τοῦτον σύνθρονον, τοῦτον ὁμότι-
 » μον μὲ τὸν Πατέρα.» Δὲν φαίνονται λοιπὸν καὶ εἰς σὲ, ὦ φιλό-
 σοφε, ταῦτα ; οὕτως μὲν εἶπεν ὁ Σπυρίδωρ* (Δὲν φαίνεται δὲ ἀπὸ
 σκοποῦ νὰ γείνη ἐνταῦθα μνεῖα τις τοῦ ἀναφερομένου θαύματος
 τῆς κεραμίδος· ὅτι δηλαδὴ ὁ ἅγιος μετὰ τὰ τὰ ῥηθέντα, λαβὼν
 εἰς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ κεραμίδα, ἔσφιγγεν αὐτὴν καὶ, ὦ τοῦ
 θαύματος ! εὐθὺς ἀνέβη τὸ πῦρ εἰς τὸν ἀέρα, τὸ ὕδωρ ἐχύθη εἰς
 τὴν γῆν· ὁ δὲ πηλὸς ἔμεινεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· καὶ οὕτως οἱ
 μὲν δρώντες ἐξέστησαν) (1)· ὁ δὲ φιλόσοφος, ὡς νὰ μὴ εἶχε τὴν
 αὐτὴν καὶ προτοῦ ψυχὴν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν φρένα καὶ γλῶσσαν
 οὕτω εὐκόλως ἀντιταττομένην καὶ ἀντιλέγουσαν, ἐπλήγη μὲν τὴν
 ἀκοήν, ἐξεπλάγη δὲ τὴν ψυχὴν καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐσβέσθη· καὶ ἀ-
 ποσιωπήσας ὥραν πολὺν, οὐδὲν ἄλλο ἐδυνήθη νὰ ἀποκριθῆ, παρ' ὅτι
 καὶ εἰς ἐμὲ φαίνεται ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχουν. Ὁ δὲ ἅγιος λέγει
 πρὸς αὐτόν. Ἐλθέ λοιπὸν, ἐπειδὴ καὶ ταῦτά μοι συνομολογεῖς, χω-
 ρὶς νὰ διαφωνῆς μὲ τὰ ἔργα· ἀλλὰ γνωρίσας ποῖός τις εἶναι ὁ Θεός,
 ὅς τις ἐποίησε τὰ πάντα, ἀναστὰς πρόσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
 τὸ σημεῖον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως λάμβανε. Τκῦτα ἀφοῦ ἤκουσεν
 ὁ φιλόσοφος, εὐθὺς μὲν μετετρέπη εἰς ἀκριβῆ θεοσέβειαν. Ἐπιστρα-
 φεῖς δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν λεγομένων
 ἀκροατὰς, εἶπεν· ἕως τώρα μὲν, ὦ ἄνδρες, ὁ ἀγὼν ἦτον εἰς λόγους,
 καὶ ἐγὼ ἐναντιονόμην μὲ τὴν τέχνην· ἀλλ' ἀφοῦ θεία τις δύναμις
 ἐναντία ἐπέδειξεν εἰς τὴν ἀπλότητα τῶν λόγων ἀρρητόν τινα καὶ
 ἀκατανόητον ἰσχύν, δὲν ἐντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐνίκηθην·
 εὐχαρίστως δὲ ἤθελα συμβουλεύσει καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους,
 εἰάν τις δὲν εἶναι τόσον ἀπαίσιος, ἢ δὲν θέλει περὶ τὴν ἀλήθειαν νὰ
 κακουργῆ, νὰ πιστεύωσιν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσι
 τοῦ ἁγίου τούτου γέροντος· τοῦ ὁποίου ἢ μὲν γλῶσσα ἐξάπαντος
 εἶναι ἀνθρώπινος, οἱ δὲ λόγοι τοῦ Θεοῦ. Πόσῃν αἰσχύνην νομίζεται
 ὅτι ἐπροξένησε τοῦτο εἰς τοὺς Ἀρειανούς, καὶ πόσῃν τιμῇ ὁμοῦ καὶ
 εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς; οἱ τινες τοιοῦτοτρόπως οἱ μὲν ὀρθό-
 δοξοὶ ἐνίκησαν, οἱ δὲ ἀρειανίζοντες ἐνίκηθησαν καὶ ἐπέσρεψαν σχεδὸν
 ἅπαντες εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἐκτὸς μόνον ἕξ, οἱ τινες ἐνέμει-

(1) Ὁρα Ἱερὰν Κατῆχ. Ν. Βουλγάρως περὶ Συνόδ. σελ. 121, καὶ Παράδεισων
 Ἀγαπίου Βίεν Ἀγ. Σπυρίδ, σελ. 289.

ναν μὲ τὸν Ἄρειον διὰ νὰ ἦναι μερὶς φαύλη καὶ μοχθηρὰ τοῦ πα-
 τρός τοῦ ψεύδους καὶ τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἀσπόνδου τῆς ἀληθείας ἐχθροῦ.
 Οὕτω λοιπὸν φανερώς ἀτιμαζομένων τῶν κακοδόξων, ὑπέστρεφον
 οἱ ἐπίσκοποι εὐφραϊνόμενοι μὲν διὰ τὴν νίκην, ἐχθαμβούμενοι δὲ διὰ
 τὸ θαῦμα· καὶ δοξάζοντες τὸν Θεὸν διὰ τὰ παράδοξα τὰ ὅποια εἶ-
 δον· καὶ διὰ τὴν νίκην τῆς Ἀρειανικῆς μανίας· καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς
 ὄλως ἐκπληττόμενος εἰς τὸ θαῦμα, τιμᾶ τὸν ἅγιον ἄνδρα, μὲ
 πᾶσαν τιμὴν, καὶ παρακαλέσας αὐτὸν νὰ δέεται τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ
 αὐτοῦ. Ἐν ὧσιν δὲ διεπράττοντο ταῦτα, ἀποθήσκει μὲν ἐξαίφνης
 ἡ θυγάτηρ τοῦ ἁγίου, ὀνομαζομένη Εἰρήνη· αὕτη, ἐπιδείξασα πολὺ
 ὠραιότεραν τὴν σωφροσύνην εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, ἐφύλαξε τῷ
 νυμφίῳ Χριστῷ ἄσπιλον τὴν παρθενίαν αὐτῆς, καὶ ἔγεινεν ἄξιον
 ἀπόκτημα τῶν οὐρανίων θαλάμων. Ἐπιστρέψας δὲ ὁ μέγας Σπυρί-
 δων, καὶ ὑπομείνας γενναίως τὴν συμφορὰν, ὡς ἔπρεπε εἰς τὸν τοι-
 οῦτον, μετ' ὀλίγον τῆς ἐκεῖ ἀφίξεώς του, προσῆλθε γυνή τις μὲ
 μεγάλην ταραχὴν ψυχῆς σακρυρροοῦσα, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· ὅτι
 ἐνῷ ἀκόμη ἔζη ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἔλαβεν εἰς παρακαταθήκην ἐν
 χρυσοῦν στολίδιον, καὶ ἐπειδὴ αἰφνιδίως κατέλαβεν ἐκείνην ὁ θά-
 νατος, ἐνέμεινε τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐτήν. Ἐφρόντισεν ἡ ἄσπισ· διό-
 τι πῶς ὄχι; ἐνῷ εἶχε τοιαύτην φιλόφρονον ψυχὴν διότι ἐὰν δὲν
 ἐσώζετο τὸ ἴδιον πρᾶγμα εἰς τὴν γυναῖκα, ἤθελε κρίνειν καὶ στοχα-
 σθῆ ὅτι καὶ αὕτη κλονεῖται περὶ τὸ δίκαιον· διεσυνήσας λοιπὸν
 ἐπιμελῶς ὅλον αὐτῆς τὸν οἶκον, καὶ μὴ εὐρὼν τὸ ζητούμενον· τί
 γίνεται, καὶ ποῖον τέλος φέρει ἡ πολυμήχανος τοῦ Θεοῦ σοφία; ἐ-
 πορεύθη εἰς τὸν τάφον, καθὼς πρότερον ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ Λαζάρῳ, ἐπει-
 δὴ καὶ αὐτὸς ἦτον μαθητῆς τούτου, καὶ ἐμιμείτο ὅσον τὸ δυνα-
 τὸν τὰ ἐκείνου· ἀκολουθοῦσαν δὲ καὶ πολλοὶ τῶν παρευρεθέντων·
 ἔπειτα ὡς νὰ μὴν ἦτον ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ εἰς τὸν τάφον, ἀλλ' ἀκό-
 μη ζῶσα εἰς τὸν κοιτῶνα, καλέσας αὐτήν κατ' ὄνομα εἰς ἐπήκοον
 πάντων τῶν ἐκεῖ λαχόντων, εἶπεν· Εἰρήνη τέκνον μου ποῦ ἔβαλες
 τὸ ἐμπιστευθὲν σοι τοῦτο στολίδιον; ἡ δὲ νεκρὰ εὐθέως ὡς ἐκ τίνος
 ἐλαφροῦ ὕπνου ἐξυπνοῦσα, σώζουσα δὲ ὑγιᾶ καὶ πνοὴν καὶ φωνήν·
 Κύριέ μου, λέγει εἰς τὸ δεῖνα τοῦ οἴκου μέρος, ἐφύλαξα τὸ χρυ-
 σοῦν ἐκεῖνο κόσμιον. Ἐκπληξίς δὲ διὰ τὰ παράδοξα ταῦτα ἐκυρίευε
 τοὺς παρόντας· ἔπειτα καὶ ἄλλο τι θαῦμα ἐπηκολούθει τῷ θαύμα-
 τι. Διότι ὡς νὰ ἦτον ἐκεῖνος κύριος καὶ ζωῆς καὶ θανάτου, ὁ μὲ
 ταύτην τὴν δωρεὰν τοῦ ποθουμένου Χριστοῦ τιμῆθεις, καὶ ὁ διὰ
 τὴν χρεῖαν πρὸς ὀλίγον ζώσας αὐτήν, ἐδιώρισε πάλιν νὰ ἀπαθάνῃ·
 καὶ ἔλεγεν αὐτῇ· κοιμήθητι λοιπὸν τέκνον, ἕως ὁ κοινὸς Δεσπότης
 νᾶσέ ἀναστήσῃ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. Αὐτὸς δὲ πορευθεὶς εἰς ἐκεῖ-
 νον τὸν οἰκίσκον, τῆς θυγατρὸς ὕπου τῷ εἶπεν, εὔρε τὸ χρυσίον, ἐγ-

χειρίζει αὐτὸ τῆς γυναικὸς, καὶ οὕτως ἔλαβεν αὐξήσιν καὶ βεβαίωσιν τὸ θαῦμα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ Κύπρῳ.

Διὰ νὰ μὴ μείνη δὲ οὔτε ἡ Ἀντιόχεια ἀθέατος, μηδ' ἀναπόδεικτος τῆς ἀρετῆς καὶ χάριτος τοῦ *Σπυρίδωνος*, γίνεται παραδόξως καὶ θαυμαστῶς τὸ ἀκόλουθον· πῶς δὲ γέγονε τοῦτο, ὁ λόγος θέλει φανερώσει. Ἀποθνήσκει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, οἱ δὲ τούτου υἱοὶ διεμοίρασαν τὸ βασίλειον· ἔλαβε δὲ τὴν ἀνατολὴν ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ διέτριβε εἰς τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Κοίλης Συρίας, λέγω τὴν Ἀντιόχου. Ἦλθε δὲ εἰς αὐτὸν πολλὰ δεινὰ ἀσθένεια, τὴν ὁποῖαν οὐδεὶς τῶν ἰατρῶν ἐδύνατο νὰ θεραπεύσῃ. Ἀπελπισθεὶς λοιπὸν ἐκ παντὸς ἀνθρωπίνου μέσου, παρεκάλει μόνον τὸν Θεόν, ὅς τις ἤξευρε νὰ θεραπεύῃ καὶ ψυχὰς καὶ σώματα. Θερμότερον δὲ προσευχηθεὶς, βλέπει εἰς τὸ ὄνειρον αὐτοῦ ἄγγελον, ὅς τις ὑπεδέικυεν αὐτῷ πολλῶν ἁγίων ἐπισκόπων χορὸν· τοὺς ὁποίους θεωρήσας ὁ βασιλεὺς, βλέπει ἐν μέσῳ αὐτῶν δύο τινας ἰσταμένους, ἐπισκόπους καὶ αὐτοὺς, ἀλλ' ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν προστάται καὶ ἀρχηγοὶ τῶν ἄλλων· τούτους ὁ ἄγγελος παραδείξας αὐτῷ ἔλεγεν, ὅτι αὐτοὶ μόνοι εἶναι οἱ θεραπευταὶ τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ. Ἐγερθεὶς λοιπὸν τοῦ ὕπνου, διελογίζετο τίνας ἦσαν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο παντελῶς νὰ καταλάβῃ· καὶ πῶς; ἀφοῦ δὲν ἐφανέρωσε πρὸς αὐτὸν μήτε ὄνομα, μήτε πατρίδα· καὶ ἐκτὸς τούτου ὁ εἰς τῶν δύο ἐφάνη πρὸς αὐτὸν ἐν σχήματι ἐπισκόπου, ἐνῶ ἀκόμη τότε δὲν ἦτον, ἀλλὰ παρεστάθη αὐτῷ τὸ μέλλον ὡς ἤδη γεγονός. Πρὸς ταῦτα λοιπὸν ὁ βασιλεὺς εἰς ἀμηχανίαν εὐρισχόμενος, καὶ κινούμενος μὲν ἀπὸ τὸ ὄνειρον, νικώμενος δὲ ἀπὸ τοὺς πόνους, δὲν ἤξευρεν τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ· ἡ δὲ ἔνθερμος ἐκείνου πίστις κάλλιστα τὸν ἐσυμβούλευεν, ὅτι ἡ ὀπτασία δὲν ἔγεινεν οὕτω ματαίως· ὅθεν ἀποφασίζει βασιλικὸν τι καὶ γενναῖον πρόσταγμα, διορίσας νὰ συναθροισθῶσι πάντες οἱ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν φιλάρετοι ἐπίσκοποι, ἵνα, ἀφοῦ συνέλθωσιν ὁμοῦ, γνωρίσῃ καὶ τοὺς ὁραθέντας. Ἐπέμποντο λοιπὸν γράμματα κατὰ πᾶσαν ὑποτεταγμένην εἰς τοὺς Ῥωμαίους πόλιν, δι' ὧν προσεκάλει τοὺς ἐπισκόπους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφοῦ οἱ ἄλλοι ἐφθασαν, δὲν εὔρε τὸν ποθοῦμενον, πέμπει καὶ εἰς τὴν νῆσον τῶν Κυπρίων διὰ νὰ προσκαλέσῃ τὸν *Σπυρίδωνα*, καὶ τὴν ἐκείνου χάριν· ὅς τις καὶ προεγνώριζε ἐν πνεύματι πάντα τὰ περὶ τοῦ βασιλέως· διότι ἡ χάρις προεῖπεν εἰς αὐτὸν ὅλα δι' ὄνειρων· ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ τοῦ βασιλέως λόγοι ἐσυμφώνουν, ἐπορεύθη εὐχαρίστως πρὸς αὐτὸν, φέρων ὁμοῦ καὶ τὸν ἄνδρα μὲ τὸν ὁποῖον συμπαραεῦρισκετο εἰς τὴν φανεῖσαν ὀπτασίαν τοῦ βασιλέως, ὀνομαζόμενον Τριφύλλιον· ὅς τις ἀκόμη δὲν ἤτεν ἠξιωμένος τῆς ἱερωσύνης, εἶχε δὲ λάβει ἀνωθεν τὴν χειροτονίαν καὶ πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης ψήφου. Εἰσήρχετο λοιπὸν ὁμοῦ μὲ

τοῦτον ὁ Σπυρίδων εἰς τὰ βασίλεια, προητοιμασμένος πολλὰ ταπεινά καὶ πτωχὰ· διότι ἡ μὲν ἐνδυμασία αὐτοῦ ἦτον ποταποτάτη· εἶχε βαΐνην ράβδον εἰς τὴν δεξιάν, καὶ τιάραν εἰς τὴν κεφαλὴν· προσέτι δὲ εἶχεν κρμμμαμένον περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἀγγεῖόν τι πῆλινον, καθὼς συνηθίζουσιν οἱ κάτοικοι τῆς ἀγίας πόλεως, φέροντες τὸ ἐκ τοῦ θείου σταυροῦ ἔλαιον. Ἐπειδὴ δὲ ἔπρεπε νὰ μιμηθῇ τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, ὄχι μόνον κατὰ τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ εὐτέλειαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πραότητα πρὸς τὰς ὕβρεις· κάποιος τῶν ἐν βασιλείοις, πειριγλῶν αὐτὸν διὰ τὴν εὐτέλειαν, καὶ νομίζων αὐτὸν ἀνάξιον τοιοῦτοτρόπως νὰ ἐμβῇ εἰς τὸν βασιλέα, ἐκτύπησε μὲ ράπισμα τὴν ἱεράν αὐτοῦ σιαγόνα· κεραυνὸς δὲ ἄνωθεν κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ κτυπήσαντος δὲν εἰσῆλθεν· ἀλλὰ παρεχώρησε βέβαια καὶ τοῦτο ἐκεῖνος, ὅς τις καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ ὑπέφερον. Ὁ δὲ ἅγιος ὡ τῆς γενναίας ἐκείνης ψυχῆς καὶ φιλοτιμοσύνης πρὸς τὸ παθεῖν! ἔστρεψε καὶ τὴν ἄλλην πρὸς τὸν ὕβριστήν, ἐπειδὴ ἦτο πρόθυμος πληρωτῆς τοῦ δεσποτικοῦ νόμου, καὶ νικῶν ἐκεῖνος τὴν πολλὴν δραστηριότητα καὶ αὐθάδειαν αὐτοῦ μὲ τὴν μεγάλην ταπεινώσιν του εἰς τὸ ὑποφέρειν, καὶ ὑπερβολικὰ ἐλύπησεν αὐτόν· μάλιστα δὲ ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἦτον ἐπίσκοπος· ὄθεν δὰ καὶ μετανοήσας γίνεσθαι ἱκέτης, καὶ ζητεῖ συγχώρησιν, προσπαθῶν νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἀμάρτημα τῆς ἀπερισκέπτου αὐθαδείας μὲ τὴν θερμότητα τῆς μετανοίας· ὁ δὲ ἅγιος, ἐπειδὴ ἔμαθε, καθὼς νὰ ὑποφέρῃ τὰς ὕβρεις, οὕτως νὰ συγχωρῇ καὶ τὰ ἐγκλήματα, μᾶλλον δὲ ν' ἀνταμειβῇ μὲ ἀγαθὰ τὸν πταίστην, συμβουλευσας πατρικῶς μὲ λόγους νοθευτικούς καὶ ψυχωφελεῖς εὐεργετῆ αὐτόν· ἐξ αὐτῶν δὰ καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ βασιλέως ἀξιωματικοὶ εὐλαβοῦμενοι τὸν ἄνδρα προέπεμπον καὶ ἔφερον αὐτόν, ὡς ἔπρεπε πρὸς τὸν βασιλέα. Δὲν εἶναι δὲ δίκαιον καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξύ νὰ παρατρέξωμεν, ἐπειδὴ εἶναι ἀξιοσπούδαστα, καὶ δύνανται νὰ προξενήσωσι πολλὴν ὠφέλειαν εἰς τὰς φιλομαθεῖς ψυχάς. Βλέπων ὁ μέγας Σπυρίδων τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν Τριφύλλιον, ὅτι ἔμελλε νὰ γίνῃ τέλειος κατ' αὐτόν, ἀλλὰ τότε ὑπελάμβανε τὰ μεγάλα τοῦ βίου καὶ παρὰ πολλῶν περιμάχητα πράγματα ὅτι δὲν εἶναι μικρά, ἐπειδὴ ἀκόμη ἦτο νέος καὶ εἶχε τὴν ἡλικίαν πρὸς τοῦτο κλίνουσιν· καὶ ἐθαύμαζε μὲν τὰ βασιλικὰ πράγματα, τὰς λαμπράς λέγω, ἐνδυμασίας, τὰς περιλάμψεις τοῦ χρυσοῦ, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸν τὸν βασιλέα προκαθήμενον εἰς τὸ στήθον, καὶ θεωρούμενον φοβερόν τινα καὶ περιδοξόν εἰς τὸ στήθον. Εἰς ὅλα ταῦτα βλέπων αὐτὸν ἀδύνατον καὶ τόσον ἐκπεπληγμένον, ὡς νὰ ἐξύπναι αὐτόν καὶ νὰ τοῦ ἔλυσεν τὰ ὅποια ἐξύπνος ὦν ἐβλεπεν ὄνειρατα, ἐγίγξας αὐτοῦ τὴν χεῖρα καὶ διασαλεύσας, εἶπε· Ἄλλ' εἰς ἐμέ ὡ Τριφύλλιε δεῖξον τὸν βασιλέα· διότι δὲν ἤξέρω ποῖος εἶναι οὗτος. Καὶ αὐτὸς

ἀγνοῶν τὸ ὅτι ἐσκόπευεν ὁ ἅγιος· οὗτος εἶπε· δεῖξας μὲ τὴν χεῖρα τὸν Βασιλέα. Τί λοιπόν; εἶπεν ὁ Σπυρίδων· οὗτος εἶναι θαυμασιώτερος τῶν ἄλλων, ἐὰν δὲν εἶπης αὐτὸν καὶ δικαιοτέρον, ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν καὶ ματαιότητα; δὲν θέλει ἀποθάνει ὁμοίως καὶ αὐτὸς μὲ ἀγνωστον καὶ εὐτελῆ πένητα; δὲν θέλει ὁμοίως παραδοθῆ εἰς τὸν τάφον καὶ εἰς τὴν φθοράν; παρομοίως δὲ θέλει παρασταθῆ εἰς τὸν ἀδέκαστον κριτὴν; διατί τιμᾶς τὰ βέοντα ὡς ἐστῶτα, καὶ στοχάζεσαι τὰ μὴ ὄντα ἄξια θαύματος, καὶ δὲν ζητεῖς μᾶλλον τὰ ἐσόμενα αὔλα καὶ αἰώνια, καὶ νὰ ἀγαπήσῃς μόνην τὴν ἄφθαρτον καὶ οὐράνιον δόξαν; Ἐνῶ δὲ ἔλεγε ταῦτα πρὸς τὸν Τριφύλλιον, ὁ βασιλεὺς θεωρεῖ μετὰ προσοχῆς ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ θρόνον τὸν ἅγιον, καὶ πρῶτον μὲν τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐνδυμασία εἰλκυσεν αὐτὸν, συμφωνοῦσα μὲ τὴν δραθεῖσαν μορφήν· διότι οὕτως τῷ ἐφάνη εἰς τὸν ὕπνον του, καὶ ἦτον πάντα τὰ αὐτά· ἡ ῥάβδος, ἡ τιάρα, τὸ κρεμμύμενον εἰς τὸν τράχηλον σκεῦος καὶ ἡ ἐνδυμασία. Τοῦτον λοιπὸν εὐθὺς ἀπὸ τὸν ἴδιον θρόνον ἀνεγνώρισε: τὸν δὲ Τριφύλλιον δὲν παρωμοίωσε· διότι οὔτε ἐφρόντιζε νὰ περιεργασθῆ αὐτοῦ τὴν μορφήν· ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπεν αὐτὸν ἐπίσκοπον, ὡς τῷ ἐφάνη εἰς τὸν ὕπνον. Ὅθεν παρευθὺς σηκωθείς ἀπὸ τὸν θρόνον, τρέχει πρὸς τὸν μέγαν Σπυρίδωνα· διότι ἡ ἐπιθυμία τῆς θεραπείας ἔκαμνε νὰ καταφρονῆ τὰ ἄλλα· τοῦτέστι τὸν βασιλικὸν οἶκον καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας, θεωρῶν ταῦτα μικρὰ καὶ δεύτερα τῆς πρὸς τὸν ἅγιον τιμῆς, προσφέρεται πολλὰ ἀδόξως καὶ ταπεινῶς πρὸς αὐτόν· ἀποκτῶν ἔλεος μὲ τὴν εὐτέλειαν καὶ δεικνύων πόση διαφορὰ ὑπάρχει, μεταξὺ προσκαίρου βασιλέως καὶ ἀνδρὸς ὅς τις δουλεύει τὸν αἰώνιον βασιλέα. Ἰποκλίνας λοιπὸν τὴν κεφαλὴν, ἐζήτει μετὰ δακρῶν τὴν τοῦ ἁγίου εὐχὴν, ὡς νὰ ἦτον ἰσχυρότατον τι φάρμακον, τὸ ὁποῖον εὐκόλως ἐδύνατο νὰ θεραπεύσῃ τὰς λύπας του. Καθὼς λοιπὸν ἡ χεὶρ τοῦ Σπυρίδωνος ἤγγιξε τὴν βασιλικὴν κεφαλὴν, παρευθὺς ἡ νόσος ἀνεχώρει καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνελάμβανε. Ποῖος ἦθελεν ἐκδιηγῆθῆ τὰ τῶν παρευρισκομένων καὶ οὗτοῦ τοῦ βασιλέως διὰ ταῦτα; οἵτινες ἐώρταζον καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ σχεδὸν ἐσκίρων ἀπὸ τὴν μεγάλην χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν; μόνος ναί, ὁ Σπυρίδων ἦτον εἰς τὰ χεῖλη πάντων, μόνος ὁ Σπυρίδων ἐλέγετο, ὁ Σπυρίδων ἐφαινετο, ὁ Σπυρίδων ἦτο πρὸς πάντας τὸ σπουδαζόμενον. Τί λοιπόν; τὸ σῶμα τάχα μόνον τοῦ βασιλέως ἐθεράπευσε, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς θεραπεία ὡς μικρόν τι καὶ ποταπὸν παρεβλέπετο ἀπὸ τὸν ἱατρόν; ποῦ τοῦτο εἰς τὴν ἱεράν ἐκείνου ψυχὴν; ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτην ἔδωκε τὸ πάντῃ κατάλληλον φάρμακον, συμβουλευσας αὐτὸν νὰ ἐνθυμῆται τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, νὰ ἦναι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ πταίοντας καὶ λυποῦντας συμπαθητικῶς

καὶ εὐσπλαγγνος· καὶ πρὸς τοὺς πένητας εὐεργετικὸς καὶ μεγάλω-
 δωρος· εἰς δὲ τοὺς ὅσοι ἀποστεροῦνται τὰ ἀναγκαῖα πράγματα νὰ
 εκπληρῶν τὰς πατρὸς καὶ ἐπιτρόπου, διανοίγων εἰς αὐτοὺς τὴν
 χεῖρα καὶ τὰ σπλάγγνα φιλανθρωπώτατα· καὶ ὅσον, εἶπεν, ὑπερβαί-
 νεις τοὺς ἄλλους, τόσον πρέπει νὰ ἦσαι ὑψηλότερος καὶ εἰς τὴν ἀ-
 ρετήν· ἐπειδὴ ὅς τις δὲν εἶναι τοιοῦτος πρὸς τοὺς ὑποτελεῖς αὐτοῦ,
 πρέπει νὰ ὀνομάζεται μᾶλλον τύραννος παρά βασιλεὺς, μὴ μακα-
 ριζόμενος διὰ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατακρινόμενος καὶ μισούμενος,
 ὡς ἄθλιος διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν. Πρὸ πάντων δὲ ἐνουθετεῖ αὐτὸν νὰ
 ἦναι ἀκριβὴς εἰς τὰ περὶ τὴν εὐσέβειαν, χωρὶς ποτὲ νὰ παραδεχθῆ
 οὐδὲ κἄν τὸ παραμικρόν τι, τὸ ὅποιον νὰ μὴ φαίνεται ὀρθὸν καὶ
 εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν. Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ ἅγιος· ὁ δὲ
 βασιλεὺς, θέλων ν' ἀνταμείψῃ τοῦτον διὰ τὴν θεραπείαν, ἐπέδιδεν
 αὐτῷ ὄχι εὐαρίθμητον χρυσίον· ὁ δὲ εἶπε χαριέντως πρὸς αὐτόν. Δὲν
 ἔπρεπεν οὕτως νὰ ἀνταμείψῃς τὴν φιλίαν μὲ τὸ μίσος· διότι τὰ
 ὅσα ἔπραξα διὰ σέ, εἶναι τῶνόντι διὰ φιλίαν· διότι σοὶ φαίνεται
 εὐλόγον ν' ἀφίσω τὴν οἰκίαν, καὶ νὰ διαπλεύσω τοσοῦτον πέλαιος,
 νὰ ὑπομείνω τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνος καὶ ἐν τοῖς ὕδασι τὴν
 ἀγριότητα τῶν ἀνέμων; καὶ διὰ ταῦτα λοιπὸν ἐγὼ νὰ παραδεχθῶ
 χρυσίον εἰς ἀνταμοιβὴν τὸ παντὸς κακοῦ αἵτιον, καὶ ὅλον τὸ δί-
 καιον εὐκόλως διαφανίζον, κατηγορῶν προφανέστατα ἐμαυτὸν καὶ
 τὴν κακίαν καθαρῶς καταψηφίζόμενος; ἐνῶ ἔλεγε ταῦτα, καὶ ὁ
 ἅγιος δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ οὐδὲν, ὁ βασιλεὺς ἔτι περισσότερον ἐβία-
 ζεν αὐτὸν νὰ τὸ δεχθῆ· ἐπειδὴ ἐνόμιζεν αἰσχύνῃν, ἀφοῦ ἀπῆλαυσε
 τοιοῦτον καλὸν, νὰ μὴν ἀνταμείψῃ τὴν εὐεργεσίαν, ἀλλ' ἀποτει-
 νάξας τὴν νόσον τοῦ σώματος, νὰ νικηθῆ εἰς τὴν κάλοκαγαθίαν τῆς
 ψυχῆς· διὰ τοῦτο καὶ περισσότερον ἐδέετο, ἐπειδὴ οὕτω πως τῷ
 ἐφαινετο, νὰ νικήσῃ τὸν ἀήτητον· ὅθεν καὶ κατέπεισεν ἐκεῖνον νὰ
 τὸ λάβῃ δὲν ἔμεινεν ὅμως εἰς αὐτὸν τὸ δοθέν· διότι καθὼς ἀπο-
 χαιρετήσας τὸν βασιλέα ἀνεχώρει, διαμοιράζει ὅλον αὐτὸ πρὸς
 τοὺς βασιλικοὺς ἀνθρώπους· διδάσκων ἐμπράκτως πῶς πρέπει νὰ
 φέρωνται πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ χρήματα ἐὰν θέλωσι νὰ ἦναι
 ἐλεύθεροι· διότι ἡ πολλὴ πρὸς ταῦτα ῥοπή καὶ ἡ μεγάλη προ-
 πάθησις εἰς τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν, τί ἄλλο εἶναι παρά φανερά ἐ-
 θελοδουλεία; Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀφοῦ ἔμαθε τοῦτο, ὅτι δὲν θαυμάζει
 πλέον, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ζήσας τοιοῦτοτρόπως, φαίνεται αὐ-
 τουργὸς τόσων μεγάλων θαυμάτων. Τοῦτο λοιπὸν ἀπῆλαυσεν ὁ
 βασιλεὺς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Σπυρίδωνος· καὶ τόσον ἀπέβλεπε
 πρὸς φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα, ὥστε εἰς ὅλους τοὺς χρειάζο-
 μένους, καὶ εἰς χήρας καὶ ὀρφανὰ νὰ παρηγορῆ μεγαλοψύχως, τῶν
 μὲν τὴν χηρείαν, τῶν δὲ τὴν ὀρφανίαν, τῶν δὲ τὴν ὀποιοανδήποτε

ἔλλειψιν· ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικούς, ἰσραῖς τε καὶ διακόνους, πρῶτος οὗτος νομοθετεῖ τὴν ἀτέλειαν· νομίσας ἄποπον οἱ διωρισμένοι πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ἀθανάτου βασιλέως, νὰ πληρώσωσι φόρον τοῦ θνητοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔγειναν· ὁ δὲ λόγος θέλει νὰ ἐπενθυμηθῶμεν καὶ ἄλλα θαύματα, ἅτινα κεκοσμημένα μετῶν χαρίτων τ' ἄνθη, ἐμπνέουσι πολλὴν μὲν τὴν ὠφέλειαν καὶ ἡδονήν.

Ἀφοῦ ὁ ἅγιος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰ βασιλεία, ἐπιξενίζεται εἰς τινα φιλόχριστον ἄνθρωπον, ἔνθα προσῆλθε γυνὴ τις βάρβαρος καὶ ἀμαθὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἥτις φέρουσα τὸ παιδίον αὐτῆς νεκρὸν εἰς τὰς χεῖρας, βάλλει αὐτὸ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου· καὶ αὐτὴ μὲν ἑμοῦ προσέπιπτε λυπηρῶς ἀνακλαίουσα καὶ ὀμιλοῦσα ἀκαταλήπτως εἰς τοὺς παρόντας διὰ τὸ βάρβαρον τῆς γλώσσης, μὲ μόνον δὲ τὰ δάκρυα φωνάζουσα, ἐφαίνετο ὅτι ὁ θρῆνος ἐγένετο διὰ τὸ παιδίον, καὶ ὅτι ζητεῖ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τὴν βίωσιν, λυπεῖται τούτους ὁ συμπαθέστατος τὴν ψυχὴν, καὶ διστάζει διὰ δύο, διὰ τὴν μετριότητα δηλαδὴ τοῦ φρονήματος, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα συμπάθειαν· διότι ἔτε μὲν ἔβλεπεν εἰς τὸ πάθος αὐτῆς καὶ τὴν καταφλέξιν τῶν σπλάγχθων, ἐπεχειρεῖ τῷ θαύματι, καὶ ἄναπτεν ἀπὸ τὴν προθυμίαν νὰ δεηθῇ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀναβίωσιν τοῦ παιδίου· ὅταν δὲ πάλιν ἔβλεπε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρακαλέσεως, ἐπειδὴ ἦτον μετριόφρων, καὶ ὅχι ὀλιγώτερον τὴν καρδίαν εὐλαβῆς, ὑπεχώρει καὶ ἀνεθάλλετο, κρίνων τολμηρὸν τὸ ἐγγχείρημα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐστοχάσθη νὰ συμβουλευθῇ ἕνα τῶν μετ' ἑαυτοῦ, τῶν ἐν διακόνοις λέγω Ἀρτεμίδωρον· ἄνθρωπος ὁ ὅποιος εἶχε κατορθώσει φιλοπόνως πάσας τὰς ἀρετάς· μία δὲ ἠνόητο πρὸς πάσας ὡς κοινόν τι χρώμα, τὸ νὰ μὴ γίνωνται φανερὰ παντελῶς εἰς κἀνένα τὰ κατορθώματα αὐτοῦ. Τοῦτον λοιπὸν ἠρώτησεν ὁ ὕσιος περὶ τοῦ τί πρέπει νὰ κάμῃ εἰς αὐτούς· ὅς τις εἶπε πρὸς αὐτὸν ἔκεινο τὸ ὅποιον αὐτὸς ἔπρεπε ν' ἀκούσῃ. Τί, λέγει, ὦ πάτερ μὲ ἠρώτησες; τί ἄλλο παρὰ νὰ παρακαλέσης τὸν ζωοδότην Χριστὸν, ὁ ὅποιος πλέον εἰς πολλὰς περιστάσεις ἀπέδειξεν ὅτι σοῦ μάλιστα ὑπακούει τὰς δεήσεις; καὶ ἄλλοτροπῶς, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἡλευθερώθη διὰ σοῦ, οἱ πένητες καὶ οἱ ἄδοξοι τῶντι δὲν θέλουσι στοχασθῆ ὅτι παραβλέπονται; Πείθεται λοιπὸν ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὴν καλλίστην συμβουλήν· εὐσπλαγχνίζεται, δακρύζει, κλίνει τὰ γόνατα ἐπὶ τὴν γῆν καὶ καταβρέχει αὐτὴν μὲ τὰ δάκρυα· βοᾷ μὲ πολλὰ θερμὴν κατάνυξιν, καὶ δεέται τοῦ φιλανθρώπου Χριστοῦ νὰ ἀναζώωσιν τὸ παιδίον τῆς ταλαιπώρου γυναίκος, καὶ νὰ δεῖξῃ αὐτὴν μητέρα, κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον, εὐφραينوμένη ἐπὶ τέκνω. Ὁ Θεὸς λοιπὸν, ὁ ἀναστήσας δι' Ἑλισσαίου καὶ Ἡλιοῦ τὸ παιδίον τῆς Σαρραφθίας καὶ

τῆς Σωμανίτιδος, καὶ τὴν ζῶνι χαρισάμενος, αὐτὸς πάλιν ἤκουσε καὶ τοῦ Σπυρίδωρος· καὶ τὸ παιδίον νεκρὸν κείμενον, ἐφάνη παραδόξως ζῶν καὶ κινούμενον, καὶ εἰς τοὺς μητρικοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς παιδίον κλαυθμυρίζομενον. Ἐγὼ δὲ ἀπὸ τὴν ἡδονὴν ἐδάκρυσά· διότι οὕτως τὸ ὅ,τι θέλω εἶπει διέθεσε τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἐνθυμήθην αὐτό· θέλετε δὲ συναισθανθῆ τοῦτο καὶ ὑμεῖς. Διότι καθὼς εἶδεν ἡ μήτηρ τὸ φίλτατον αὐτῆς παιδίον ζῶν, ὡ τῶν ἀρρήτων σου κριμάτων Χριστέ! μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, πεσοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν, ἐξέψυξεν· ἔδειξε δὲ τὸ πραχθὲν ὅτι τὸ παραπολὺ εἶναι ἐπικίνδυνον· διότι εἶδομεν ὅτι ὄχι μόνον ἡ ὑπερβολὴ τῆς λύπης εἶναι θανάσιμος ἀλλὰ καὶ ἡ ἀμετρία τῆς χαρᾶς. Ἵποφέρετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ψυχὴν, τὸ ἡζεύρω, μεταπεσόντες εἰς ἡδονῆς εἰς λύπην· ἐπειδὴ εἶναι φυσικὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ συμπαθὲς καὶ φιλάνθρωπον, ἀλλ' ἰδοὺ ὁ μέγας Σπυρίδωρ ἔτοιμος νὰ μεταβάλλῃ τὴν θλίψιν εἰς χαρὰν· διότι πείθεται καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν Ἀρτεμίδωρον, καὶ ἀποφασίζει ὁ μετριοφρων νὰ δώσῃ καὶ τὴν μητέρα εἰς τὸ παιδίον. Ἰψώσας λοιπὸν πρὸς οὐρανὸν τὰ ὄμματα, λαβὼν δὲ εἰς καρδίαν τὸν ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα Κύριον, καὶ δεηθεὶς ἐκεῖνον, ὅς τις ζωοποιῇ τοὺς νεκροὺς, μεταποιεῖ δὲ καὶ μεταβάλλει μόνῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ βουλῆματι τὰ πάντα, λέγει πρὸς τὴν νεκράν· ἀνάστηθι, λέγει, καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· ἡ δὲ παρευθὺς ὡς ἀπὸ ὕπνου μᾶλλον ἢ ἀπὸ θάνατον, ἀνέστη καὶ ἐκάθησε παρ' αὐτῷ· ἔλαβε δὲ καὶ τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ζῶν καὶ ἐκεῖνο, ὡς εἶπομεν, παρσεκίρτα εἰς τὰς μητρικὰς ἀγκάλας. Ταῦτα μὲν ὁ μέγας Σπυρίδωρ διὰ μετριοφροσύνην, ὡς εἶπον, ἤθελε νὰ μείνωσιν εἰς τὸν κόσμον ἀδημοσίεστα. Ὅθεν παραγγέλλει πολλὴν σιωπὴν εἰς τὸν Ἀρτεμίδωρον καὶ δι' ἐκεῖνον εἰς τὴν γυναῖκα· ἀλλ' ὁ Ἀρτεμίδωρος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀγίου, μὴ κρίνας δίκαιον νὰ ζημιώσῃ τοὺς φιλοθεοὺς τοιοῦτου ἀκουσματος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θαύματος, γνωστοποιήσας αὐτὸ, παρέδωκεν εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν πιστῶν· καὶ τσαῦτα περὶ τούτου.

Ἀφοῦ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν ἐπέστρεψεν ὁ ἅγιος εἰς τὴν Κύπρον, ἀνθρωπὸς τις προσῆλθεν αὐτῷ ἐπιθυμῶν ν' ἀγοράσῃ ἑκατὸν αἶγας ἐκ τῆς ποιμένης αὐτοῦ· ἐμπιστευθεὶς δὲ νὰ προκαταθέσῃ τὴν συμφωνηθεῖσαν αὐτῶν τιμὴν, ἔπειτα δὲ νὰ τὰς λάβῃ· αὐτὸς πληρώσας μόνον τὴν τιμὴν τῶν ἐννενηήκοντα ἐννέα, ὑπεκράτησε τὴν τιμὴν τῆς μιᾶς, εἰπὼν τὸ τοῦ λόγου, κάλλιον κέρδος αἰσχύνῃς, ἢ καὶ νομίζων ὅτι μὲ τοῦτο θέλει ἀπατήσῃ τὸ ἀπλοϊκὸν καὶ πολλὰ ἀμέριμον τοῦ ἀγίου· ἀφοῦ λοιπὸν καὶ οἱ δύο ἐμβῆκαν εἰς τὴν μάδραν, ὁ μὲν ὅσιος ἐδιώριζεν αὐτὸν τὰ λάβῃ ὅσας ἐπλήρωσεν αἶγας· ὁ δὲ, μὴδὲ οὕτω συναισθανθεὶς, ἐδίωχνε τῆς μάδρας ἑκατὸν. Μία

λοιπόν τῶν αἰγῶν, ὡς καλὴ θεράπεινα, αἰσθανομένη ὅτι ὁ κύριος αὐτῆς δὲν τὴν ἀπέδωκε, ταχέως πάλιν ἐπιστρέφει εἰς τὴν μάνδραν. ὁ ἀναιδὴς δὲ οὗτος, πάλιν ἐπανέφερε καὶ βιαίως ἔσυρεν αὐτήν. Δις πλεόν καὶ τρίς ἐπράχθη τὸ θαυμάσιον τοῦτο· καὶ ἡ μὲν αἶγα ἐπέ-
 τρεφεν, ὁ δὲ ἐμπόδιζεν αὐτὴν μὲ βιαίαν ὄρυμν χερσὶ καὶ ψυχῆς. Τί λοιπόν; μὴ κατορθόνων μηδὲν τοιοιτοτρόπως, ἀφαρπάσας αὐ-
 τὴν ἐκ τῆς γῆς καὶ εἰς τοὺς ὠμούς βάλων, ἔφερε αὐτήν· ἡ δὲ καὶ οὕτως μέγα τι καὶ τραχύτατα ἐκβοῶσα καὶ κτυπούσα αὐτὸν μὲ
 τὰ κέρατα, καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἐκείνον πλήττουσα, ἐκέρυττε
 φανερώς τὴν βίαν· καὶ τόσον ἐπαίδευσεν τὸν πλεονέκτην διὰ τὴν ἀ-
 δικίαν, ὥστε οἱ παρόντες ἐθαύμαζον μὴ δυνάμενοι νὰ γνωρίσωσι
 τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ ἅγιος μὴ θέλων νὰ ἐλέγξῃ αὐτὸν φανερώς, ἡσύ-
 χως εἶπε πρὸς τὸν ἀδικούντα: Ἰδὲ τέκνον μου, μήπως τὸ ζῶον δὲν
 κάμνει ταῦτα ματαίως οὔτε ἀλόγως λυπεῖται διὰ τὴν ἀπομάκρυν-
 σιν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτι, μήπως λησμονήσας δὲν ἐπλήρωσας τὴν τιμὴν
 αὐτῆς. Τοιοιτοτρόπως ἐκείνος πιασθεὶς καὶ ἐλθὼν εἰς νοῦν καὶ συ-
 ναίσθησιν τοῦ πεπραγμένου, ὡμολόγει αὐτὸ καὶ ἐζήτηε συγχώρησιν·
 ἔπειτα πληρώσας καὶ τὴν τιμὴν αὐτῆς, δὲν ἐφώναζε πλέον, οὐδὲ
 ἀντέβαινε, ἀλλ' ἡσύχως συνηκολούθει τὰς ἄλλας. Καὶ τοσαῦτα
 μὲν περὶ τούτου. Ἄλλος δὲ ἄλλὰ θέλω εἶπει τοῦτο ἐξ ἀρχῆς.

Εἰς τὴν αὐτὴν νῆσον ὑπάρχει κώμη τις ὀνομαζομένη Ἐρθορά, ὅχι
 τόσον μακρὰν τῆς μητροπόλεως Κωνσταντίας· διότι δὲν ἀπέχει πε-
 ρισσότερον αὐτῆς τῶν τριάκοντα σταδίων. Ἐνταῦθα ἔλθων ὁ ἅγιος
 διὰ τινα χρεῖαν ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ προσευχηθῆ· ἐ-
 διόριζε δὲ ἕνα τῶν ἐντοπίων διάκονον, νὰ ἐπιταχύνη τὴν ἀκολου-
 θίαν· διότι ἦτο πολλὰ κεκοπιακῶς ἐκ τῆς πολλῆς ὁδοιπορίας, καὶ
 μάλιστα τότε, ἐπειδὴ ἦτο θέρος, καὶ ἡ καύσις ἐπροξένησεν εἰς
 αὐτὸν πολλὸν κόπον. Ὁ δὲ διάκονος ἔψαλλεν ἀργῶς καὶ ἐκουσίως
 διὰ φιλοτιμίαν τοῦ· παρέτεινε τὴν ψαλμοψῆδιν διὰ νὰ ἀποκτήσῃ,
 ὡς φαίνεται, ἐκ τούτου τὴν ματαίαν φήμην. Ἐμβλέψας λοιπόν αὐ-
 τὸν ὁ φύσει πραότατος μὲ θυμὸν, λέγει ἐγγικτικῶς πρὸς αὐτόν·
 σιώπα· καὶ αὐτὸς χάσας τὸ λέγειν ὡς ἀπὸ τινα γλωσσοδέτην, ἔ-
 μειγεν ἄφρωνος, διακόψας εὐθύς τὸ ἐπόμενον τῆς ψαλλομένης εὐχῆς·
 ἀλλὰ τὸ ἐλλείπον ἀνεπλήρωσεν ὁ ἅγιος. Προσπίπτει τέλος πάντων
 ἐλεεινὸς ὁ πρὸ ὀλίγου εἰς ἑαυτὸν ὑψηλός· ἄφρωνος, ὁ πρότερον με-
 γαλόφρονος καὶ μὴ εὐχαριστούμενος εἰς εὐκαιρον διατριβήν· φόβος
 μὲν ἐκυρίευσεν τοὺς παρόντας ἐκ τῶν τῆς κώμης κατοίκων· ἡ δὲ
 φήμη ἔκαμε νὰ συντρέχωσιν οἱ ἀπόντες· καὶ πολλοὶ εὐθύς συνη-
 θροίσθησαν πρῶτον μὲν διὰ τὸ μέγα θαῦμα, δεύτερον δὲ δι' εὐ-
 σπλαγγίαν τοῦ παθόντος, ἐξόχως δὲ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι
 αὐτοῦ, οἵτινες εὐθύς καὶ ἐδεήθησαν τῆς γενναίας ἐκείνης ψυχῆς νὰ

συγχωρήσῃ εἰς τὸν κατακριθέντα τὴν ἀφωνίαν, καὶ νὰ λύσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὸν δεσμόν. Ἰδὲ τί πράττει ὁ φιλόκαλος ἐκεῖνος καὶ πολλὰ τὴν ἀρετὴν εὐάρμοστος· διότι μὲ τὴν δέησιν μὲν εὐσπλαγχνιζόμενος, παρὰκινούμενος δὲ ἐκ τοῦ ὅτι ἀκόμη ἐχρηιάζετο παιδεία εἰς τὸν διάκονον· ἐπειδὴ ἔβλεπε καὶ τοῦτο διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος· χωρίζει ἀστείως τὴν τιμωρίαν, καὶ ἀφίνει μὲν νὰ μεταχειρίζεται τὴν γλῶσσαν πρὸς πάντα λόγον, δὲν συγχωρεῖ ὅμως ὅλως διόλου ἐλευθέρως, οὐδ' ὡς πρότερον τόσον εὐλαλον ταύτην καὶ μελωδικήν, ἀλλὰ μέ τινα νάρκωσιν καὶ βραδύτητα καὶ μέ τινα μικρὰ ἐμπόδια· ἐπαίδευσε δὲ αὐτὸν διὰ νὰ μὴν ὑπερφηρανεύεται πλέον διὰ τὴν εὐφωνίαν, μηδὲ νὰ κομπάζῃ περὶ τοὺς λόγους· ἐνῶ μηδὲ περὶ τὰ πράγματα εἶναι καλὸν νὰ κομπάζῃ ὁ σπουδαῖος.

Ἦθελον τώρα νὰ τελειώσω τὸν λόγον καὶ ν' ἀγαπήσω τὴν σιωπὴν καὶ διότι δὲν ἔχω γλῶσσαν συνυψωνομένην μὲ τὰ τοιαῦτα θαύματα· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ κάμνω τὴν ἐξήγησιν διὰ τὴν πρὸς τὸν μέγα Σπυρίδωνα ἀγάπην, βλέπων δὲ καὶ ὑμᾶς ὄχι ὀλιγώτερον προσηλωμένους πρὸς τὴν τούτου ἀρόκσιν, θέλω προσθέσει καὶ ἄλλα θαύματα· ἐπειδὴ ἐστοχάσθην κάλλιον κατὰ δύναμιν νὰ διηγηθῶ ταῦτα, παρὰ ν' ἀφήσω αὐτὰ οὕτω ἀμνημόνευτα ἐνῶ δύνανται νὰ περρέξωσιν εἰς ὑμᾶς πολλὴν τὴν ὠφέλειαν.

Εἰσῆλθε ποτὲ ὁ θεῖος οὗτος ἄνθρωπος εἰς τινα ἐκκλησίαν τῆς αὐτοῦ πόλεως διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ, κατὰ τὸ σῆθηες, τὸν ἑσπερινὸν ὕμνον. Συνέβη δὲ ὥστε δὲν ἦτον λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐνῶ λοιπὸν δὲν παρευρίσκετο ἄλλος τις εἰμὴ μόνον οἱ ὑπηρεταὶ καὶ ὁ διάκονος, διορίζει τότε ν' ἀνάψωσι περισσότερα τῶν συνήθων φῶτα· καὶ αὐτοὺς μὲν ἐστέκετο φαιδρὸς ἀντικυρ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπιφωνῶν τὴν συνηθεισμένην εἰρήνην· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ἄνθρωποι διὰ νὰ κάμωσι τὴν συνηθεισμένην ἀπόκρισιν, ἀκούεται φωνὴ τις ἄνωθεν πολλῶν μυριάδων, οἵτινες ὑπεφώνουν. Καὶ τῷ πνεύματί σου· ἡ δὲ φωνὴ ἦτον ἔμμουσος καὶ ἐναρμόνιος, καὶ τόσον διάφορος, ὥστε δὲν ὡμοιάζε μὲ ἀνθρωπίνην. Καθὼς δὲ καὶ ὁ διάκονος ἐτελείωνε τὴν εὐχὴν μὲ φόβον καὶ ἔκτασιν, ἤκουε πάλιν, ὦ τοῦ θαύματος, τὸ «Κύριε ἐλέησον» οὕτω θεσπεσίως ὑποφωνούμενον. Καὶ ἐπειδὴ ἡ βοή αὕτη ἤκουετο καὶ εἰς τοὺς ἔξω, συνέτρεχον πάντες φοβούμενοι ὁμοῦ καὶ θαυμάζοντες· καὶ προτοῦ μὲν νὰ ἔμβωσιν, ἐπλήττετο αὐτῶν ἡ ἀκοή ἀπὸ τὴν βοήν. Ἀφοῦ δὲ εἰσῆλθον, δὲν ἤκουσαν πλέον κανένα, οὐδὲ ἔβλεπον τινὰ, εἰμὴ μόνον τὸν δίκαιον Σπυρίδωνα, καὶ ὀλίγους τῶν ὑπ' αὐτόν· οἵτινες καὶ αὐτοὶ ἔλεγον, ὅτι κανένα μὲν ἔως τώρα δὲν εἶδον ἐνῶ ἤκουον φωνὴν θείας ἀγαλλιάσεως.

Οὐδὲ τοῦτο δὲν ἤρπαι νὰ σιωπήσω· καὶ ὅτι εἶναι δίκαιον, ἀκούσαντες θέλετε κατὰ κάθει.

Ἐνῶ πάλιν τότε ἐμέσαζε τῆς ἑσπερινῆς αὐτοῦ ἀκολουθίας, ἔλειψε πλέον τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου· δὲν εἶχεν ὅμως ἄλλο. Ἐνῶ δὲ ὁ λύχνος ἐπλησίαζε νὰ σβεσθῇ, ὁ δὲ ἅγιος ἐλυπεῖτο διότι δὲν ἐπεθύμει ν' ἀφήσῃ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀτελῆ· εὐθὺς λοιπὸν δι' ἀοράτου δυνάμεως ἀναβλύζει μὲν ὁ λύχνος ἔλαιον, καὶ ὑπερέρχοντο κρουνηδὸν εἰς τὴν γῆν· οἱ δὲ ὑπηρεταὶ θέσαντες ἀγγελία, ἐδέχοντο τὸ χυνόμενον ἔλαιον. Τόσον πλουσιοπάροχον εἶχε τὴν χάριν ὁ μέγας Σπυρίδων, ἡ ὁποία τίποτε ὀλιγώτερον δὲν ἐπλημμύρει τὴν ψυχὴν ἐκείνου, παρ' ὅ,τι λέγω τὸ αἰσθητὸν ἔλαιον τοῦ λύχνου.

Ὅτι μὲν λοιπὸν καὶ τὰ ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς ἀνεμποδίστως ἐβλεπε, καὶ πρότερον ὁ λόγος ἐφανέρωσεν, ὅτι καὶ ἡ πόρνη μὲ τοὺς ἐλέγχους ἐδιορθώθη· θέλει δὲ φανερώσει αὐτὸ καὶ τῶρα.

Ἰπάρχει πόλις εἰς τὴν Κύπρον δμώνυμος μὲ τὴν ἐν Λιβύῃ Κυρήνη. Εἰς ταύτην ἐπορεύθη ὁ ἅγιος ἐκ τῆς τῶν Τριμυθούτων διὰ τινα αὐτοῦ χρείαν· συνηκολούθει δὲ αὐτῷ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Τριφύλλιος· ὅστις πλέον, κατὰ τὸ ὄνειρον ἀρχιερατεύσας, εἶχε τὴν προεδρίαν τῆς τῶν Καλλινικησέων πόλεως. Διαπέρασαν λοιπὸν ἀπὸ τὴν Κυθέρειαν πόλιν, καὶ ἀπὸ τὸ Πενταδάκτυλον ὄρος. Ἀφοῦ δὲ ἦλθον εἰς τὴν λεγομένην Παρύμνην· οὗτος δὲ ἦτον τόπος καλὸς καὶ τερπνὸς καὶ ἐστολισμένος μὲ πολλὰ εὐάρεστα πράγματα· ὁ Τριφύλλιος ἰδὼν τὸν τόπον τοῦτον, ἐπιθυμεῖ ν' ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὸς ἀγρόν τινα εἰς τὴν Παρύμνην, διὰ ν' ἀφισώσῃ τοῦτον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ. Ταῦτα ἐφρόντιζεν ὁ Τριφύλλιος καὶ ἔστρεφεν εἰς τὸν νοῦν, ἅτινα οὐδόλως ἦσαν ἀθέατα εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Σπυρίδωνος. Ἀλλὰ καὶ εἶδεν ἐκεῖνος καλῶς, καὶ τὸν μαθητὴν ἡσύχως ἠλεγξε, λέγων· διατί, ὦ Τριφύλλιε, βάλεις εἰς τὴν καρδίαν τὰ κενὰ ταῦτα καὶ μάταια, ἐπιθυμῶν ἀγροὺς καὶ ἀμπελώνας; τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν οὐδὲν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, φαίνονται δὲ μόνον καὶ εὐχαριστοῦσι μὲ τὸ ὄνομα. Ἔχομεν ἀγαθὰ εἰς τοὺς οὐρανοὺς αἰώνια· ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον ἐκεῖνα ἔχε, ἐκεῖνα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ ἀπολάμβανε μὲ τὰς ἐλπίδας, τῶν ὁποίων δὲν εἶναι μετὰ βασίς ἀπὸ ἑνα εἰς ἄλλον· ἀλλ' ὅστις μίαν φορὰν ἀπολαύσῃ αὐτὰ, μένει διὰ παντὸς κύριος. Ταῦτα ἀφοῦ ἤκουσεν ὁ Τριφύλλιος, δὲν τὰ ἤκουσεν ἀπλῶς, ἀλλὰ ἐδιορθώθη καὶ ἐφύλαξεν αὐτὰ εἰς τὰ ταμιεῖα τῆς καρδίας του, καὶ ἐδεήθη πρὸς τὸν ἅγιον νὰ συγχωρήσῃ αὐτὸν, καὶ τόσον μετὰ ταῦτα ἐναρέτως ἐζῆσεν, ὥστε καὶ σκευὸς ἐκλογῆς, κατὰ τὸν Παῦλον, ἔγεινε τοῦ Χριστοῦ, καὶ μυρίων χαρισμάτων ἠξιώθη. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μέγας Σπυρίδων, ἄλλους μὲν ἐκουσίως ἐνουθετεῖ, ἄλλους δὲ ἀκουσίως· καὶ οἱ μὴ δεχόμενοι τὰς νοουθεσίας αὐτοῦ δὲν ἐλάμβανον καλὸν τέλος. Τοιοῦτο εἶναι τὸ ἀκόλουθον.

Θαλασσινὸς τις συμπόλιτης τοῦ ἁγίου τὰς εἰσεύσας, μετὰ παρε-

λευσίν δύο ολοκλήρων ἐτῶν ἐπέστρεψε· ἀπολαβὼν δὲ τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα, εὔρε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ πολλὰ τεταραγμένην· διότι ἡ γυνὴ αὐτοῦ φανερώς ἐμοιχεύθη· μάρτυς δὲ ἀψευδῆς τούτου ἦτον ὁ ἄγγελος τῆς κοιλίας αὐτῆς, καὶ τὸ κυοφορούμενον βρέφος. Ἐκεῖνος λοιπὸν εὐθὺς ἤθελε σχεδὸν φονεύσει καὶ τὸ γύναιον· ἐπειδὴ ἦτο πλήρης ζήλου ὁ θυμὸς τοῦ ἀνδρός· μόλις δὲ ἔγεινεν ἐγκρατῆς τοῦ θυμοῦ, καὶ διασκεφθεὶς ὅτι, οὔτε νὰ συγκατοικῆ εἰς τὸ ἐξῆς με αὐτὴν εἶναι καλόν, οὔτε πάλιν νὰ τὴν φονεύσῃ· διότι τοῦτο μὲν εἶναι ἀπώλεια ἐκεῖνης· τὸ δὲ ἦτον ὄνειδος αὐτῷ ἐπὶ ζωῆς καὶ μαρασμὸς τῆς καρδίας ἀνάτατος. Παραίτηται λοιπὸν ταύτην, καὶ ὑπάγει εὐθὺς πρὸς τὸν ἅγιον· πρὸς τὸν ὁποῖον κατὰ μέρος φανερόναι τὰ πάντα· τὸ ταξίδιον, τὸν καιρὸν, τὴν μοιχείαν, καὶ τὴν ταύτης ἀλάνθασον ἀπὸ τὴν κοιλίαν μαρτυρίαν· ἔπειτα ἐρωτᾷ τί ἤθελε πάθει, πῶς ἤθελεν ὑποφέρει, καὶ τί περὶ τούτου ἤθελε πράξει· καὶ ὅτι αὐτὸς ἐστοχάσθη νὰ παραίτησῃ τὴν γυναῖκα· ἐπιθυμῆ δὲ νὰ μάθῃ, ἐὰν τοῦτο φαίνεται εὐλογον καὶ εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ ἅγιος θαυμάζει μὲν ἐκεῖνον διὰ τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἔλεει διὰ τὴν συμφορὰν· τὴν δὲ γυναῖκα ἐκεῖ προδεκάλει· δὲν τὴν ἐρωτᾷ ὁμοῦ, διὰ τὴν ἐρώτησιν ἦτο περιττὴ· ἐπειδὴ ποῖος ἤθελε φανερώσει πιστότερον τῆς κοιλίας; ἀλλὰ φανεροῦ ὄντος τοῦ πράγματος, λέγει πρὸς αὐτήν. Τί παθοῦσα ἐντροπιάζεις οὕτως καὶ ἑαυτὴν καὶ τὸν ἄνδρα; Αὐτὴ, δὲ, διότι τῶν ὄντων ἡ γυνὴ εἶναι ἀδιάντροπος, αὐθάδης καὶ ἀναίσχυντος ἀφοῦ μίαν φορὰν ἀποβάλλῃ τὴν ἐντροπὴν, δὲν ἐυσυτέλλετο παντελῶς νὰ φεῖδεται παρῆρσις, καὶ δι᾿ ἰσχυρίζετο φανερώς ὅτι δὲν ἐπλησίασεν εἰς κανένα ἄλλον. Ἀφοῦ δὲ ὁ ἅγιος εἶπε προσέτι καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀπουσίας, διότι οὕτως ἐδύνατο νὰ ἐλεγχθῆ τὸ ψεῦδος, ἐκεῖνη οὐδὲ οὕτως ἄφινε τὴν ἀδιάντροπιαν· ἀλλ' ἐθορῶβει ἡ ἀλιτήριος, καὶ ἐπροσπάθει νὰ ἐναντιώνεται ἡ πάντολμος, ὥστε οἱ ἀκούοντες ὠργίζοντο αὐτὴν περισσότερον διὰ τὴν ἀπολογίαν, παρὰ διὰ τὴν μοιχείαν· διότι ἔλεγεν, ὅτι ὅσον καιρὸν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔλειπεν, ἄλλον τόσον εἶχε καὶ τὸ βρέφος εἰς τὴν κοιλίαν, διὰ νὰ προέλθωσιν ὁμοῦ, ἐκεῖνος μὲν ἀπὸ τὴν ξενητείαν, καὶ τοῦτο δὲ ἀπὸ τὴν κοιλίαν. Ἀφοῦ λοιπὸν ταῦτα καὶ μεγαλῆτερα τούτων ἀναίσχυντοῦσε πρὸς τὸν ἅγιον· οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλην ταραχὴν κινούσα, καὶ τὴν πόλιν βοῆς ἐκπληροῦσα, καὶ ὡς τὰ μέγιστα ἀδικουμένη, συνεχάλει τοὺς παρόντας εἰς βοήθειαν, ὁ πραότατος ἐκεῖνος, οὐδὲ οὕτως ὑποβάλλων αὐτὴν εἰς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ μετὰ τὸν φόβον περισσότερον παρὰ κινῶν ταύτην πρὸς τὴν κρίσιν, λέγει: Ἐὰν μὲν, ὦ γύναι, καθὼς ἐξέπεσας εἰς μεγάλην ταύτην, τοιοῦτοτρόπως ἐπρόσφερες καὶ μεγάλην μετάνοιαν, ὥστε σὺ ἤθελε σοὶ λείψει πολλὴ σωτηρίας ἐλπίς· διότι οὐδεμία μεγάλη δύναμις ἀμφοτέρως δὲν νικᾷ τὴν φιλικήν.

πίαν τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ ὅμως μὲ τὴν μοιχεῖαν ἐγέννησας τὴν ἀπελπίσιαν μὲ τὴν ἀπελπίσιαν δὲ καὶ τὴν ἀναισχυντίαν, ἦτο δίκαιον νὰ καταλάβῃς τὰς ἀνταμοιβὰς τούτων, καὶ νὰ ὑπομείνης μεγάλην τιμωρίαν. Πλὴν ἀκόμη καὶ τώρα προβάλλοντές σοι χώραν μετανοίας, σοῦ προλέγομεν καθαρῶς ταῦτα· ὅτι ποτὲ τοῦτο σου τὸ κυφορούμενον βρέφος, δὲν θέλει ἐξέλθει εἰς τὸ φῶς, ἕως ὅτου καὶ σὺ δὲν παύσεις ἀπὸ τοῦ νὰ καλύπτῃς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας εἰς τὸ βαθύτατον σκότος τοῦ ψεύδους, στοχαζομένη νὰ κρύπτῃς καὶ τὰ ἀπὸ τοῦς τυφλοῦς, ὡς λέγουσι, βλεπόμενα. Οἱ λόγοι οὗτοι μετ' ὀλίγον γίνονται ἔργα εἰς τὴν γυναῖκα· καὶ πρὸ τῆς ὥρας τῆς γεννήσεως, διαλαβόντες αὐτὴν δριμύτατοι πόνοι, ἔστρεφον δυνατὰ τὴν κοιλίαν. Τὸ δὲ παιδίον ὡσαύτως ἐμποδίζετο· καὶ τὸ ἔσχατον τῶν κακῶν ἦτον, ὅτι μηδὲ οὕτω καταπειθομένη ν' ἀφήσῃ τὴν θρασύτητα, παραπέμπουσιν εἰς ἐλεεινὸν καὶ λυπηρότατον θάνατον. Ταύτην μὲν ἄλλος τις ἤθελε λυπηθῆ διὰ τὴν συμφορὰν· ἐγὼ δὲ διὰ τὴν πονηρὰν καὶ ἀθεράπευτον αὐτῆς γνώμην, διὰ τὸ ὅποιον λέγουσιν ὅτι καὶ ὁ ἅγιος ἐλυπήθη περισσότερον χύσας δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ προσθέσας εἶπεν· ὅτι πλέον εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλω καταδικάσει ἄνθρωπον, ἀφοῦ τόσον ταχέως ἐκτελεῖται ἡ ἀπόφασις. Ὅσοι δὲ εἶδον καὶ ἤκουσαν ταῦτα, προσέφερον πολλὴν εὐλάβειαν πρὸς τὸν ἅγιον· καὶ διὰ τοῦτο μὲ σέβας ἐπρόσεχον αὐτὸν καὶ μὲ φόβον προσέβλεπον, καθὼς καὶ ποτὲ τοῦς Ἀποστόλους, ἀφοῦ ἔθαυματούργησαν τὰ περὶ Ἀνανίαν καὶ Σάπφειραν. Ἄλλα τοῦτο μὲν τὸ διήγημα ἦτον πονηρὰς καὶ κακῆς γυναικός· ἄς ἀναφέρωμεν δὲ καὶ καλῆς, ἥτις καὶ ὡς ἔπρεπεν ἠγάπα τὸν ἄνδρα.

Γυνὴ τις Σωφρονία τοῦνομα, οὕσα σώφρων καὶ εὐλαβὴς τὸν τρόπον, δὲν εἶχεν ἄνδρα δμοδόξον εἰς τὴν πίστιν, ἀλλ' ἦτον εἰδωλόλατρησ· αὕτη δὲ δὲν ἔπαυε συχοπηγαινουσα καὶ δεομένη θεομῶς τοῦ ἁγίου, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπὸ τὴν παρκαρσοσύνην αὐτοῦ. Οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ὅμως ταύτης ἐμπόδιζε τὰς πρὸς τὸν ἅγιον αὐτῆς ἀφίξεις· πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ ἠγνοεῖ διατὶ ἐπλησίαζε πρὸς αὐτόν· δεύτερον δὲ, διότι εἶχε μεγάλην εὐλάβειαν πρὸς τὸν ἅγιον, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐσύχναζεν εἰς ἐκεῖνον καὶ πολλὰ ὡς φίλον ἐμεταχειρίζετο αὐτόν, καὶ ἐνόμιζεν ἐδικὴν του τιμὴν, νὰ τιμᾷ ἐκεῖνον· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ μέγας Σπυρίδων ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τοιουτοτρόπως ἐφιλοξενούντο ἀναμεταξύ των, μίαν φορὰν συγγευόμενοι, ὁ ἅγιος, σκοπεύων ἀρμολίως νὰ ἀλιεύσῃ τὸν φίλον Ἕλληνα, στραφεὶς πρὸς τὴν τῶν ὑπηρετούντων αὐτοῦ εἶπεν εἰς ἐπήκοον· ὅτι ὁ μικρὸς ἀσκήτης, πρὸς τὸν ὅποιον ἐμπιστεύθῃς νὰ βοσκήσῃ τὸ ποιμνιον, ἀπεκοιμήθη καὶ ἔλασε τὰ πρόβατα· ἀφοῦ δὲ ἐξύπνησεν ἐρευνῆσεν κατὰ πολλὰ εὑρε πάντα ὁ-

μῶν κεκρυμμένα εἰς κᾶποιον σπήλαιον ἀπέστειλε δὲ πρὸς ἡμᾶς μνηυτήν, πρὶν εὗρη ταῦτα, διὰ τὴν φανερώση τὸ συμβάν· ὅστις καὶ φθᾶσας ἴσταται πρὸ τῶν θυρῶν· ἀλλ' ὕπαγε ἀγαπητὲ, φανέρωσον εἰς τὸν μνηυτὴν ὅτι εὐρέθησαν ἀκριβῶς πάντα καὶ ὅτι δὲν λείπει κίνην ἀπὸ τοῦ ποίμνιον. Ἰκούσεν ὁ ὑπηρέτης ταῦτα, καὶ ἀναχωρήσας ταχέως, ἐφανέρωσεν αὐτὰ εἰς τὸν πρὸ τῶν θυρῶν εὐρισκόμενον μνηυτὴν. Ἐνῷ ἀκόμῃ δὲν εἶχον σηκῶσαι τὴν τράπεζαν, ἰδοὺ πάλιν καὶ ἕτερος μνηυτὴς ὅστις ἀπήγαγε πάντα παρομοίως, τὴν εὐρσιν τοῦ ποιμνίου, καὶ τὸν τόπον, καὶ ὅτι δὲν λείπει κίνην ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν. Ἀφοῦ δὲ ὅλως διόλου συμφῶνως προσέειπε ταῦτα ὁ ἅγιος, πολλὴ ἐκπληξίς ἐκυρίευσεν τὸν εἰδωλόατρήν· καὶ ὡς Θεὸν ἐσεβάσθη τὸν ἅγιον· θέλων τὴν κάμη τ' αὐτὰ ὅποια ποτὲ οἱ Λυκάονες ἔκαμνον πρὸς Βερνάθαν καὶ Παῦλον, τὴν θυσιάσῃ πρὸς αὐτὸν ταύρους καὶ τὴν κρεμάσῃ στέμματα εἰς τὸ πρόθυρον. Ὁ δὲ ἅγιος, καθὼς ἐκεῖνοι, εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐγὼ δὲν εἶμαι Θεός, ἀλλὰ μάλλον δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἄνθρωπος ὁμοιοπαθὴς με σέ· διὰ τὸ τὴν γνωρίζω δὲ καλῶς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, διὰ τοῦτο μοι χαρίζει τὴν προγνωρίζω καὶ ταῦτα. Τὸν ὅποιον ἐάν καὶ σὺ ὁμολογήσῃς· Θεὸν, θέλει γνωρίσει με ἀκριβῆσαι ὅποιον εἶναι τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ ἡ ἄμαχος δύναμις. Καὶ ὁ μὲν ὅσιος εἶπε ταῦτα· ἡ δὲ φιλόχριστος μάλλον ἢ φίλανδρος γυνὴ λυθοῦσα ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ παράδοξον τοῦτο πρᾶγμα εἰς καιρὸν πρόποντα, καὶ προλαβοῦσα ἀρμολίως τὰ ἰδικά της, καταπέθει τὸν ἄνδρα τὴν ἀρνηθῆ πασαν μὲν τὴν μεταίαν πλάτης, καὶ τὸ περὶ τὰ εἰδῶλα σέβας τὴν ἐκχλευάσῃ, τὴν μεταμάθη δὲ καλῶς τὴν εὐτέθειαν καὶ τὴν ἐνδυθῆ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὸν Χριστόν.

Ἐάν μὲ τὴν σιωπὴν κρύψωμεν τὸ ἀκόλουθον διήγημα, πῶς δὲν ἠθέλωμεν ἀποστερηθεῖ τοὺς ἀκροατὰς μεγίστης ὠφελείας, καὶ μάλιστα τὸ πολὺ συνεπαγόμενον μετὰ τοῦ ὠφελίμου χαριέν; ἃς εἴπωμεν λοιπὸν καὶ αὐτὸ καὶ ἃς τὸ ἀπολαύσωσιν αἱ φιλόκαλοι ἀκοαί.

Λέγουσιν ὅτι ὁ μέγας Σπυρίδων κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ μέτριον καὶ ταπεινὸν, ἐπεμελεῖτο μὲν θεαρέτως τὰ τῆς ἐπισκοπῆς, ὅχι δὲ ὀλιγώτερον ἐφρόντιζε καὶ διὰ τὰ ποίμνια. Μίαν φορὰν λοιπὸν ἐπελθόντες κλέπτει τινὲς διὰ νυκτὸς εἰς τὰς μάνδρας ἐκλεπτον τινὰ τῶν αὐτοῦ βοσκημάτων. Ὁ δὲ Θεός, ὅστις ἐπεμελεῖτο τὸν ποιμένα, δὲν ἡμέλει οὔτε τῶν ὑπ' αὐτοῦ ποιμενομένων· ἀλλ' οἱ κλέπτει οὗτοι πιασθέντες ἀοράτως μετὰ ἀφρευκτα δεσμὰ, ἐδέθησαν τὰς χεῖρας, ὥστε δὲν ἠδύναντο παντελῶς τὴν ἀναχωρήσωσι. Τὸ δὲ πρῶτὴ γνωρίσας ὁ ἅγιος τὸ γεγονός, καὶ ἰδὼν αὐτοὺς ἔχοντας τὰς χεῖρας ὀπίσω γυρισμένους καὶ δεδεμένους, ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλύτρωσεν

αὐτοὺς ἀπὸ τὰ δεσμὰ. Πολλότατα δὲ συμβουλεύσας αὐτοὺς, ὅτι μὲ δικαίους κόπους νὰ προσπορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, χαρίζει εἰς αὐτοὺς καὶ κριόν· λάβετε, εἶπε χαριέντως, τοῦτο διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο συνακολουθεῖ ὁμοιον τῶ ρηθέντι.

Ἄνθρωπός τις Τριμυθούντιος, πλοίαρχος, χρειασθεὶς διὰ τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ χρυσίον, ἤλθε πρὸς τὸν ἅγιον, διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ· ὁ δὲ ἅγιος, πληρωτῆς ὢν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταύτης τῆς ἐντολῆς, ἣ ὁποία λέγει, ὅστις θέλει νὰ δανεισθῇ ἀπὸ σέ, μὴν ἀποτρῆσθαι· ἐπέεινε τὸ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον εἶχε διὰ τὰς ἀναγκαῖας χρείας τῆς ἐπισκοπῆς, τὸ ἐγχειρίζει προθύμως. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τοῦτο καὶ ταξειδεύσας κατευδίδιον, ὅταν ἐπέστρεψε μὲ κέρδος, ἤλθε πρὸς τὸν ἅγιον διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος αὐτοῦ· καὶ ὁ ἅγιος χωρὶς νὰ περιεργασθῇ τίποτε, οὔτε νὰ μετρήσῃ τὸν ἀριθμὸν, καθὼς συνηθίζουσιν οἱ περισσότεροι, διορίζει αὐτὸν τὸν ἴδιον νὰ τὸ φυλάξῃ εἰς ἐκεῖνο τὸ σκεῦος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρότερον ἔλαβεν αὐτό. Καὶ τότε μὲν σεβασθεὶς ὁ ἔμπορος τὴν ἀγαθότητα καὶ ἀμεριμνίαν τοῦ δανειστοῦ, ἔβαλεν ἐκεῖ τὸν χρυσὸν, καθὼς καὶ ἐδιωρίσθη· καὶ καθὼς πάλιν παρεκίνηει αὐτὸν ἡ χρεία, οὕτω μὲν ἐτοίμως καὶ τὸν ἐλάμβανε, οὕτω δὲ ἀδόλως καὶ τὸν ἐφύλαττε. Καὶ ἐνῶ πολλάκις ἐμεταχειρίζοντο τὸν τρόπον τοῦτον, κυριεῖται τέλος τὸν ἔμπορον τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας, καὶ βουλεύεται ἀπίστως καὶ πονηρῶς πρὸς τὸν ἐμπιστεύοντα, καὶ εὐρῶν αἰτίαν τῆς κακουργίας του τὴν ἐλευθερίαν, ὑποκρίνεται μὲν ὅτι κατέθεσε τὸ χρυσίον, χωρὶς νὰ καταθέσῃ μηδὲν σφαλίσας δὲ ἄδειον τὸ σκεῦος, ἀνεχώρησεν. Ἀλλὰ τοιουτοτρόπως δὲν ἔμελλε ν' ἀφήσῃ νὰ ζημιωθῇ ὁ ἅγιος, ὁ νικῶν τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, καθὼς λέγουσι τὰ ἱερὰ λόγια· διὰ νὰ μὴν εἶναι τὸ ἀπλοϊκὸν καὶ ἐλευθέριον εὐαπάτητον, καὶ καταφρονῆται εὐκόλως ὑπὸ τῶν πανουργοτέρων καὶ ἀτιμιάζεται. Ἰδὲ λοιπὸν, πῶς ἡ σοφὴ δικαίη τοῦ Θεοῦ πρόνοια, τὸν ἐπιχειρήσαντα νὰ ἀδικήσῃ ἄλλον, οἰκονομεῖ νὰ ἀδικήσῃ μᾶλλον τὸν ἑαυτὸν του. Διότι μὲ ἔξοδα τὰ ὁποῖα, ὡς φαίνεται, δὲν ἀπέβλεπον εἰς κέρδος, ἐξόδευσεν τὸ χρυσίον· ἔπειτα εἰς ἔλλειψιν καταντήσας, ἐνθυμείται πάλιν τὴν πρότεραν ὁδὸν, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν μέγα Σπυριδῶνα, ἐπεζήτη τὸ ὁποῖον δὲν κατέθεσε χρυσίον, ὡς νὰ εἶχεν αὐτὸ καταθέσει· ὁ δὲ ἅγιος δὲν ἠγνόει τὸ κακούργημα· ἠσύχως ὁμοῦ ἐδιόριζεν αὐτὸν οὕτως, κατὰ τὸ σῆνθησε, νὰ ὑπάγῃ, διὰ νὰ τὸ λάβῃ. Ὁ δὲ, ὡς μηδὲν ἀπαίσιον καὶ ἀνελεύθερον πράξας, ἐπορεύετο διὰ νὰ λάβῃ τρόπον τινὰ τὸ φυλαχθέν· διανοίξας δὲ, καὶ εὐρῶν ἄδειον τὸ σκεῦος, καθὼς δὲ καὶ τὸ ἀφῆκε, ἀπαγγέλλει τοῦτο πρὸς τὸν ἅγιον, στοχαζόμενος νὰ τὸν ἀπατήσῃ· λέγει δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἅγιος νὰ ἐκζητή-

ση τοῦτο ἀκριβέστερον· ἐπειδὴ ἀφ' οὗτου οὐ κατέθεσας αὐτὸ, ἄλλου τινὸς χεῖρες δὲν ἔλαβον. Καὶ αὐτὸς πάλιν προσποιεῖται ὅτι ἐρουνᾶ· ἐπειδὴ ἦτον ἀδύνατον νὰ εὔρη, τὸ ὅ, τι πραγματικῶς δὲν ὑπῆρχε, προφασίζόμενος ἄγνοια εἶπεν, ὅτι οὐδὲν πάλιν τὸ παραμικρὸν εὔρεν. Ὁ δὲ ἀγαθὸς καὶ πρᾶος ἐκεῖνος ἄνθρωπος εἶπεν ἔάν μὲν, ὦ φίλτατε, ἀληθῶς τὸ ἐφύλαττες, εὐκόλως καὶ ἤθελες τὸ εὔρει. ἔάν δὲ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σοὶ ἔμεινε, ἐκζητῆς νὰ λάβῃς τοῦτο· τώρα ἀπὸ ἡμᾶς, ἤξευρες ὅτι περισσότερον ἀπατᾶς τὸν ἑαυτὸν σου, πρὸς ἡμᾶς. Τοῦτο ἀφοῦ ἤκουσεν ἐκεῖνος, καὶ τὸν κρυπτὸν ἐνταυτῷ ἔχων συμβοηθὸν τῆς συνηδείσεως τὸν ἔλεγχον, δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ ὑποφέρῃ· ἀλλ' εὐθὺς ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν πρὸς τοὺς ἱεροὺς πόδας τοῦ ὁσίου καὶ ἐζήτηε συγχώρησιν· ὁ δὲ ἅγιος, ἐτοιμότερος μὲν ἐστάθη νὰ συγχωρήσῃ, πρὸς ἐκεῖνος νὰ ζητήσῃ· Ἐνουθέτησε δὲ αὐτὸν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἐπιθυμῇ τὰ ξένα πράγματα, μηδὲ νὰ καταμολύνη μὲ δόλους καὶ ψεύματα τὴν συνήδεισίν του· διότι, ἔλεγε, τὸ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα ἀποκτώμενον κέρδος, δὲν εἶναι παντελῶς κέρδος, ἀλλὰ φανερά ζημίαι. Αφοῦ ὁ λόγος ἐνθυμηθῆ ἀκόμη ἐνὸς τῶν τοῦ ἁγίου, θέλει βραδίσει πρὸς τὰ τέλος αὐτοῦ.

Λέγουσιν ὅτι ἐνῶ ἀκόμη ἔζη ὁ ἅγιος καὶ προέδρευεν τῆς ἐπισκοπῆς, ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἔκαμε σύνοδον, καλέσας πάντας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκόπους, διὰ νὰ παρακαλέσωσιν ὁμοῦ τὸν Θεὸν νὰ κατακρημνίσῃ τὰ Ἑλληνικὰ ξόανα καὶ ἀγάλαματα· διότι ἀκόμη ἡ πόλις ἦτο πλήρης τῶν τοιούτων· οὗτος δὲ, καθὼς καὶ ὁ Παῦλος κατεφλέγετο τὸ πνεῦμα, καὶ ἔπνεε θερμὸν κατὰ τῆς ἀσεβείας. Αφοῦ λοιπὸν πάντες συνῆλθον καὶ ἐπροσευχήθησαν, τὰ μὲν ἄλλα εἰδῶλα νεύματι καὶ δυνάμει Θεοῦ, ἐκλονίσθησαν καὶ εἰς τὴν γῆν ἐκρημνίσθησαν· ἐν δὲ μόνον τούτων, καὶ μολοντί ἔκαμαν πολλὰς προσευχὰς καὶ ὁ καθεὶς ἰδιαιτέρως καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν πατριάρχην, ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ· ὄχι ποτὲ ὅτι δὲν ὑπήκουσεν ὁ Θεός, ἢ ὅτι ἠτίμασε τὰς ἱεράς ἐκείνων προσευχὰς, ἀλλὰ μὲ τοιαύτην φανεράν οικονομίαν ἤθελε νὰ δοξάσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ νὰ δείξῃ τὸ εἰς πολλοὺς ἀγνοοῦμενον, πόσον μέγας ἄρα ἐν ἐπισκόποις ἦτον ὁ Σπυρίδωρ. Ἐνῶ λοιπὸν πλέον ἐνύκτωσε, καὶ αὐτὸς μὲν ὁ πατριάρχης ἦτον ἀκόμη προσηλωμένος εἰς προσευχὴν, εἶδε θεῖαν τινὰ δὲπτασίαν, ἣτις ἔλεγεν αὐτῷ νὰ μὴ λυπῆται, ἐπειδὴ δὲν κατέπεσε τὸ εἰδῶλον· διότι τοῦτο εἶναι διωρισμένον εἰς τὸν Σπυρίδωρα, ἀπὸ ἐκεῖνον καὶ μόνον θέλει ἀφανισθῆ· ἀλλὰ τάχιστα προσκάλεσαι αὐτὸν ἐκ τῆς Κύπρου· διότι οὗτος εἶναι ὁ τῆς Τριμυθοῦντος ἐπίσκοπος. Ὁ δὲ πατριάρχης πράττει ἀμέσως τὸ διωρισμένον· καὶ πέμψας γράμματα, προσκαλεῖ τὸν ἅγιον· τὰ γράμματα ἐφανέρωναν τὴν αἰτίαν τῆς προσκαλέσεως, καὶ τὴν φανείσκειν ὀπτασίαν, διὰ νὰ μὴ

παραίτηση κατ' οὐδένα τρόπον τὸν ἐρχομόν του. Ὁ δὲ ἅγιος εὐθὺς πείθεται· διότι ἅμα ἐτελείωσεν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραφέντων, ἐκίνησε· καὶ εἰς πλοῖον ἐπιβὰς, ἀπέπλεε πρὸς Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ μὲν πλοῖον λοιπὸν ἀράζει κατὰ τὴν Νέαν Πόλιν· ἦτο δὲ οὗτος περιφημὸς λιμὴν τῆς Ἀλεξανδρείας· ὁ δὲ ἅγιος ἐκβαίνων τοῦ πλοίου προσήχετο νοερώς· καὶ ἅμα οἱ πόδες αὐτοῦ ἐπάτησαν τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, καὶ εὐθὺς τὸ μιαρὸν ἐκείνο εἶδωλον τὸ ὁποῖον ἐφάνη ἀνώτερον τῆς προσευχῆς τῶν πολλῶν, ἠφανίσθη ἐν τῷ ναῷ καὶ εἰς σκόβιν μετετέραθη. Τοῦτο καὶ τὸ φθάσιμον τοῦ ἁγίου, τὸ ὁποῖον ἦτο παντελῶς ἄγνωστον, εἰς τὸν πάπαν γνωρίζει· διότι καθὼς οἱ ἰδόντες ἀπήγγειλλαν ὅτι ἐκείνο τὸ εἶδωλον ἀφ' ἑαυτοῦ ἠφανίσθη, τότε ὁ πάπας εὐθὺς εἶπεν· ὦ φίλοι ὁ μέγας ἦλθε Σπυρίδωρ ἐκ τῆς Τριμυθοῦτος· ἐκείνοι δὲ τρέξαντες, διότι ἐδιωρίσθησαν ἀπὸ αὐτὸν νὰ συναπαντήσωσι τὸν ἅγιον, εὔρον αὐτὸν ἀκόμη εἰς τὴν ἀπόβασιν. Ποῖος λοιπὸν κατοικῶν τὰ ἔσχατα τῆς γῆς, δὲν ἤκουσε τὸ τοιοῦτον θαῦμα; ἔμαθον μὲν αὐτὸ οἱ Βυζάντιοι, ἐγνώρισε καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἠσθάνθησαν πᾶσαι αἱ πόλεις αἱ διὰ μέσου, καὶ σχεδὸν διέτρεξε τὸ θαῦμα πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· καὶ ἀδύνατον νὰ ἐκφράσωμεν πόσῃν ὠφέλειαν ἐπροξένησε καὶ εἰς πιστοὺς καὶ εἰς ἀπίστους· διότι οἱ μὲν μετεβάλλοντο πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐδέχοντο τὸ ἱερὸν βάπτισμα, οἱ δὲ ἐστηρίζοντο βεβαιότερον εἰς τὸ θεμέλιον τῆς πίστεως. Ταῦτα ὄχι μόνον ἀκοή τις ὑψηλὴ καὶ ἀδοκίμαστος· ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκὼν ἐκφράζεται καὶ ἐπιβεβαιοῖται ταῦτα, ἥτις ἴσταται μεταξὺ τοῦ τε ἀρχοντικοῦ λεγομένου πυλῶνος καὶ τοῦ ναοῦ, λέγω, τῆς Τριμυθοῦτος· ἔνθα καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Σπυρίδωνος λείψανον, κατὰ μέρος ὁμοῦ καὶ ἄλλων ἐξηγουμένην· ἀλλ' ἀφίνοντες τὰ ἄλλα, ὡς ὑπεσχέθημεν, ἄς βαδίσωμεν τώρα ἐπὶ τὴν θείαν ἐκείνου τελευτήν.

Ἦτον ὁ καιρὸς τοῦ θέρους, καὶ χωράφια διὰ θέρισμα ἀρκετὰ καὶ ὁ καρπὸς εὐσταχυς καὶ ἄφθονος τοῦ ἁγίου. Αὐτὸς δὲ ἐργαζόμενος τὸ περισσότερον μὲ τὰς χεῖράς του, λαμβάνει δρέπανον εἰς τὴν δεξιάν καὶ ἀρχεται νὰ θερίζῃ· ἐξαίφνης δὲ βάνιδες ὕδατος πολλὰ λεπτὰ, ἐνῶ εἰς κἀνὲν ἄλλο μέρος ὁ Θεὸς τότε δὲν ἔβρεχε, πίπτουσιν εἰς μόνην τὴν ἱεράν ἐκείνου κεφαλὴν· δεικνύων αὐτῷ ὁ Θεὸς, ὅτι καὶ ἐκείνος ἀνθεὶ εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ ὡς καλὸν τι σπαρτὸν δέχεται τὴν δρῶσον· καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ὁ καρπὸς οὗτος θησαυρίζεται ἀπὸ τὸν οὐράνιον δεσπότην καὶ γεωργόν. Εἰς τοῦτο δὲ τὸ παράδοξον ἠκολούθει καὶ ἄλλο τι παραδοξώτερον· διότι καθὼς ἐκείνος θέσας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν δεξιάν, ἐδείκνυεν εἰς τοὺς παρόντας τὴν δρῶσον ἀκμάζουσαν, εὐθέως ἐπανθοῦσαν τρίχες ξανθαὶ καὶ μαῦραι καὶ λευκαὶ δὲν ἠξέερω ὅμως τί ὁ Θεὸς διὰ τούτων ὑπέσημαίω-

νε. Ἐκεῖνος δὲ, ὡς ἐφάνη, ἐγνώρισε, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἶπεν : Ἦξεύρετε ἀγαπητοὶ ὅτι ἡ ψυχὴ μου πλέον ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοῦ σώμα· ὁ δὲ Κύριος μὲ πολλὴν δόξαν θέλει τιμήσει τὴν ἐμὴν τῆς ἀποδημίας μνήμην· καὶ εἰς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων θέλει εἶναι ὑπόθεσις ἑορτῆς ἢ ἡμέρας τῆς κοιμήσεώς μου, καὶ μὲ μεγάλην φιλοτιμίαν θέλει ἐπιτελέσει ταύτην πᾶσα ἡλικία καὶ νέων, καὶ μεσαίων, καὶ γερόντων Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα εἰπὼν καὶ προφητεύσας, ἀλλὰ καὶ νουθετήσας τὰ δέοντα, καὶ διηγηθεὶς κεφαλαιωδῶς πρὸς τοὺς παρόντας πᾶν καλὸν καὶ σωτήριο, καὶ πολὺ περισσώτερον περὶ τῆς γενικωτάτης καὶ μεγαλητέρας πασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῆς, τῆς εἰς τὸν Θεὸν λέγω καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, μετ' ὀλίγον, κκθῶς δὲ καὶ εἶπεν, ἀφῆκε τὴν καθαρὰν ἐκείνην καὶ ἱεράν ψυχὴν· γινόμενος μὲν ἄξιος συγχορευτῆς μὲ τοὺς ἀγγέλους· ὅμως δὲν ἀπεμακρύνθη παντελῶς ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μάλιστα τώρα προΐσταται ἐπειδὴ καὶ εἶναι πλησιέστερος πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἔχει μεγαλύτεραν τὴν πρὸς αὐτὸν παρρησίαν. Πολλὰ λοιπὸν εἶναι μὲν τὰ γενοῦντα ὑπ' ἐκείνου μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ, καὶ εἰσέτι γινόμενα. Ἡμεῖς δὲ, ἵνα μὴ συμπεριγράψωμεν εὐθύς μὲ τὸ τέλος τοῦ βίου καὶ τὰ θαύματα, μήτε πάλιν πολὺ νὰ ἐκτείνωμεν τὴν γραφὴν, ἀφοῦ ἐπενθυμηθῶμεν ἐν ἡ δύο, θέλωμεν τελειώσει σὺν Θεῷ τὸν λόγον

Εἶπε κάποιος τῶν φιλοχρίστων καὶ μὲ πολλὴν ζέσιν ἀγαπώντων τὸν ἅγιον, ὅχι δὲ ὀλιγώτερον καὶ τὴν ἀλήθειαν· ὅτι ἐνῶ ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ αὐτοῦ, τελεῖται δὲ κατὰ τὴν δωδεκάτην τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, προσῆλθε καὶ οὗτος εἰς τὸν τάφον ἐλπίζων νὰ ἀπολαύσῃ αὐτὸν ὡσπερ ζῶντα, παριστάνων ἀπὸ τὸ πρόσωπον τὸ πολὺ πρὸς αὐτὸν σέβας καὶ εὐλάβειαν. Ἀφοῦ δὲ ἐπλησίασε καὶ ἔμελλε νὰ θεωρήσῃ, τοσαύτην, ἐκείνο· ἔλεγεν, θείαν ἐπισκοπὴν ἡσθάνθη ἐντὸς τοῦ τάφου ἐνεργουμένην, καὶ τόσον διεπέρασεν αὐτὴν μου τὴν καρδίαν, ὥστε ἐπήρθη τὸ πνεῦμά μου, καὶ μόνα τὰ οὐράνια ἀγαθὰ ἐφάνταζόμου, λησμονήσας μὲν πάντα τὰ ἐπίγεια, ὁμοῦ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ σχεδὸν ἄφωνος, ἄφθογγος καὶ ἄσιτος ὡς ἤμην, μήτε μὲ τινα ὠμίλησα, μήτε τροφήν ἢ πόσιν καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν παντελῶς ἐγεύθη, εἰμὴ μόνον τὸ θνῖον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον ἐκοινώνησα. Ἄλλοτε ὅμως καὶ καθαρώτερον τὸ θαῦμα ἔγεινεν εἰς αὐτὸν καὶ ὁ τρόπος τῆς διηγήσεως χαριέστατος. Αὐτὸς μὲν, ὡς εἶπεν, πάλιν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου ἐπορεύθη εἰς τὴν Τριμυθοῦντα· προσκυνῶν δὲ καὶ ἀσπαζόμενος τὸν τάφον, ὅς τις περιεῖχε τοῦ ἁγίου τὸ λείψανον, ἐπληρώθη μὲν ὁμοίως ἡ καρδία του φῶς, ἡ ψυχὴ του ἐγέμισεν ἡδονήν, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα περιμένουν τοὺς ἁγίους, διὰ τῶν παρόντων, ὡς ἐνυπάρχοντα ἐφαι-

νοντο· ἔπειτα δὲ ἐπορεύθη καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἔπιπλα τινὰ καὶ φορέματα διὰ νὰ ἐνδύσῃ πέννητας καὶ πτωχοὺς· ἐπειδὴ ἦτο χειμῶν καὶ ἦτο ψύχος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἠτοιμάσθη, καὶ ἔπρεπε δι' ἀναγκαίαν χρεῖαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον τοῦ σύμπτωσις, ὁποῖα ἀκολουθεῖ τὸν χειμῶνα, ἦτο τῶν νεφῶν, καὶ ἐπαπειλεῖτο σφοδρὰ καταφορὰ βροχῆς· καὶ ἡ φροντίς ὄχι μικρά. Ἐνῶ λοιπὸν τοιοῦτοτρόπως ἐταλαιπωρεῖτο καὶ παρέδιδε τὸ φορτίον εἰς τὴν βροχὴν διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκόν του, ἐναποθέτει τὴν ἐλπίδα του εἰς τὸν Θεόν, ἐπιθέτει τὰ πράγματα αὐτοῦ εἰς τὰ ὑποζύγια, καὶ προστρέχει εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου, καὶ ὡς ἦτον ἀγκαλιάσας τὴν θύκην, καὶ προσηλωμένος θερμῶς ὡς εἰς ζῶντα, εὐχεται νὰ συνοῦσῃ αὐτόν, καὶ νὰ γίνῃ καλὸς ὀδηγός· εἰς αὐτόν, καὶ εἰς πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ· νὰ κάμῃ εὐπορον αὐτοῖς τὴν ὁδόν, νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀπειλὴν τῶν βροχῶν καὶ τῶν ἀέρων τὴν βίαν· καὶ αὐτὸς μὲν ἀφοῦ εὐχήθη ταῦτα, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Τριμουθούνα. Ὁ δὲ ἅγιος, καθὼς καὶ οὗτος εὐχήθη, ὄχι μόνον ἀοράτως, ἀλλὰ καὶ ἀρατῶς πλέον καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ὁδὸν συμπαρευρίσκετο, ὡς εἰς τῶν ὁδοιπόρων· ἡ δὲ βροχὴ μὲ τὴν σύγχυσιν τοῦ ἀέρος καὶ μὲ τὴν συνέλευσιν τῶν νεφῶν ἐκρέματο, μὲ τὴν δυνάμιν δὲ τοῦ ἁγίου ἐκρατεῖτο καὶ ἐδιώκετο. Ἀφοῦ δὲ ἐφθασεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ὁ μὲν ἅγιος εὐθὺς ἐγενεεν ἄφαντος· τοῦ δὲ ἀνθρώπου ἡ καρδιά περιέλαμπε μὲ ἄρρητον φῶς, καὶ εὐφραίνετο ὡς νὰ ἠγγίζεν αὐτὴν ὁ ἅγιος· καὶ μετεδίδεν τῆς ἰδίας του εὐφροσύνης καὶ ἡδονῆς. Ὅταν δὲ ὁ ἅγιος ἀνεχώρησε, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐμβῆκεν εἰς τὴν οἰκίαν του, εὐθὺς μὲν κατέβη πολλὰ ραγδαία βροχὴ, καὶ τόσον ἐπεκράτησεν, ὥστε δὲν ἔπαυσε τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας. Καὶ τότε μὲν τοιοῦτοτρόπως ἔσωσεν ἀπὸ τὴν κακοπάθειαν τῆς ὁδοῦ· ἄλλοτε δὲ διέλυσεν αὐτοῦ ἄλλην ἀθυμίαν καὶ λύπην. Ἐπλησίαζεν ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ μεγάλου Σπυριδωνοῦ· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο πάλιν νὰ παρευρεθῇ καὶ τοῦτο ἐπροξένει αὐτῷ μεγάλην θλίψιν· προσευχόμενος δὲ παρεκάλει νὰ μὴν ἀποτύχῃ τῆς συνήθους ἐπισκοπῆς καὶ χάριτος. Τί λοιπὸν; ἀκόμη δὲν ἐτελείωνεν ἡ προσευχή· καὶ εἶδεν ὅτι ἐπορεύετο εἰς τὸν ναόν· καὶ ἅμα ἐγνώρισεν τὴν παρουσίαν ἐκεῖνου, εὐθὺς καὶ μετελάμβανε τῆς συνήθους ἐλλάμψεως καὶ γλυκύτητος· τῷ ἐφάνη δὲ ὅτι ὁ ἅγιος προσευχόμενος, συνευρίσκετο καθ' ὅλην τὴν δοξολογίαν· ἔπειτα εὐλόγησας πάντας τοὺς παρόντας, εἰς τὸ τέλος ἀνεχώρησεν.

Ὁ λόγος μου ἀνέφερεν, ἐὰν καὶ ὄχι πάντα τὰ ἐκεῖνου, ἀλλὰ τὰ ἀρκούντα εἰς τοὺς φιλαρέτους. Πῶς δὲ καὶ καθεκάστην βοηθεῖ τοὺς δεομένους αὐτοῦ, ἄλλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ εἴπῃ ὡς πρέπει, εἰμὴ αὐτοὶ μόνον οἱ ἀπολαύοντες καθ' ἡμέραν τῶν αὐτοῦ θαυμάτων καὶ

τῆς χάριτος. Πρέπει δὲ μηδὲ τοῦτο νὰ ζημιώσωμεν τοὺς φιλοθέους. Ἐάν τις ἀπορῶν ἤθελε ζητήσει, πόθεν ἡ τοσαύτη θάλασσα τῶν θαυμάτων εἰς τὸν Σπυρίδωνα, καὶ τί τάχα κατορθώσας ἔλαβεν ἀπὸ τὸν δεσπότην Χριστὸν τοσαύτην χάριν, ἃς ἤξεύρει, ὅτι πάντα τὰ κάλλα, ὡς ἐκ συμφωνίας συνευρέθησαν εἰς αὐτόν· καὶ ἔγεινε λοιπὸν οὗτος ὅρος ἀρίστης πολιτείας· τὸ δὲ γνώρισμα καὶ τὸ ἕξοχον τῶν ἄλλων παράσημον τοῦ Σπυρίδωνος, ἦτον ἡ εἰς ἄκρον ὑπερβολὴ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ μετριότητος· καὶ τὸ νὰ νομίζῃ ἑαυτὸν ὅτι κατ' οὐδὲν διαφέρει οὔτε τινὸς τῶν ἐντελῶν καὶ ἀμαρτωλῶν· ἐνῶ ὑπερέβη σχεδὸν πάντας, ὅσοι ἠξιώθησαν τῆς χάριτος τῶν θαυμάτων.

Τοιαῦτα λοιπὸν εἶναι τὰ κατωρθώματα τοῦ βίου τοῦ Σπυρίδωνος, τοιαῦτα καὶ τὰ θαύματα· ἄμποτε δὲ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν βοήθειάν του νὰ μιμηθῶμεν τινὰ τῶν ἐκείνου· διότι νὰ εἴπωμεν τὰ πάντα εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον· ἵνα καὶ συμμέτοχοι γενώμεθα τῶν ἡτοιμασμένων αὐτῷ ἀγαθῶν· χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

(Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ.)

Ὁ δὲ Θεὸς, φυλάσσει τὰ ὁσπῆ τῶν δικαίων πρὸς ἀπόδειξιν καὶ στηριγμὸν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, καὶ πρὸς παντοτεινὸν σχολεῖον ἀρετῆς, ἐφύλαξε καὶ διασώζει τὸ σεβασμιώτατον τοῦ Σπυρίδωνος σῶμα σῶον καὶ ἀκέραιον, ἐναντίον τῶν ἀμεταθέτων τῆς φύσεωσιν ὄρων· ἐπειδὴ ὅπου βούλεται Θεὸς νικάται φύσεωσιν τάξις· καὶ ὑπὸ τὴν γῆν πρότερον ἔτη πολλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐπάνω τῆς γῆς, τιμώμενον καὶ σεβασζόμενον, ὡς ἡγιασμένον παρὰ Θεοῦ, ὑπὸ πάντων μὲν τῶν ὀρθοδόξων, μάλιστα δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ Χριστιανῶν, οἵτινες εὐλαβῶς ἠσπάζοντο καθ' ἐκάστην τὸ ἱερὸν τοῦτο λείψανον.

Μετὰ δὲ τὴν ἀξιοθρήνητον ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετεκομίσθη εἰς Κέρκυραν, διὰ τινος τῶν ἐκεῖθεν ἱερέων Γεωργίου Καλοχαιρέτου τοῦνομα· ὅστις καὶ εὐρῶν πανευκλεῆ καὶ σεβάζμιον ναὸν, μετέθληεν ἐκεῖ τὸ πάνσεπτον λείψανον· καὶ αὐτὸς μὲν ἔχων εἰς τὸν ὑψηλὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν, προσέφερε καθ' ἐκάστην τῷ Κυρίῳ τὰς εὐχαριστείας. Ἐνθα δὲ μὲ τὴν κατάθεσιν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου, καὶ μὲ τὴν ἐπισκίασιν τοῦ παναγίου Πνεύματος, ὑπερέκβλυζον πολλόταται ἰάσεις καὶ θαυματουργίαι· τὰς ὁποίας δὲ τῆς Κερκύρας χριστεπάνωμος λαὸς ἐκπληττόμενος προσέτρεχε μετὰ πάσης εὐλαβείας εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἁγίου τέμενος, εὐχαριστοῦντες τὸν δοξάζαντα αὐτὸν Κύριον, διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοιοῦτου θησαυροῦ,

τοιούτου πολιούχου και ὑπερασπιστοῦ. Ἀνακαινισθείσης δὲ μετὰ ταῦτα τῆς πόλεως, και εἰς ἕτερον μέρος μεταθεθείσης, ἄλλοι ναὸν ἐγείρουσι τῷ ἁγίῳ οἱ τότε ἱερεῖς οἱ ἐκ Κερκυρας δηλαδὴ Βούλγαροι, εἰς τοὺς ὁποίους διὰ τῆς μακαρίτιδος Ἀσιμίνης μετέβη τὸ κατὰ κόσμον τῆς ἐξουσίας δικαίωμα τοῦ ἱεροῦ τούτου λειψάνου. Ὁστις δὰ και διὰ πλουσιῶν τοῦ λαοῦ δώρων και πολυτίμων ἀφιερωμάτων, ἔγεινε περιδοξος, καθὼς ἀκόμη και τώρα φαίνεται· ἐνθα ἡ ἀξιοθέατος προκειμένη τῶν λειψάνων θήκη δοξάζεται παρὰ πάντων διὰ τὰς διαφόρους τερατουργίας, και ὁ θαυματοργὸς ζῶν *Σπυρίδων* μὲ θαύματα ἐκπλήττει πάντας και μετὰ θάνατον.

Πάλαι ποτὲ εἰς τὴν τῶν Κερκυραίων νῆσον, στερουμένην τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, κατακυριευμένην ἀπὸ βιαίαν πείναν, ὁ ἅγιος ἐχάρισε, διὰ πλοίων, σίτους, ἐπιφανεῖς εἰς τοὺς πλοιάρχους και προμηνήσας εἰς τούτους τῆς νήσου τὴν χρεῖαν, κατὰ τὸ ἅγιον μέγα Σάββατον· διὰ τοῦτο λαμπρὸν και τερπνὸν συνέβη τὸ τότε Πάσχα εἰς τὴν πρώην τεθλιμμένην νῆσον, μὲ τὴν τοῦ ἁγίου προμήθειαν.

Και πάλιν· Εἰς τινὰ Θεόδωρον ἔμπορον ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ὅστις ἐστερήθη παντελῶς τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ὄρασιν, προσέτρεξε δὲ μὲ θερμὴν πίστιν εἰς τὸν τοῦ ἁγίου ναὸν, ἐχάρισεν αὐτῷ δέξυτατον τὸ φῶς.

Και ἄλλοτε· Ἐνῶ λοιμὸς διέφθειρε τὴν τῶν Κερκυραίων πόλιν, προσέτρεχον δὲ πάντες ἀδιαφόρως εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἁγίου τέμενος, μεταξὺ τῶν ὁποίων και πολλοὶ μεμολυσμένοι συνενώνοντο, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε, διὰ τοῦ μιάσματος, κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως νὰ διαφθαρῆ ἡ πόλις· οὐδὲν σχεδὸν ὑπέφερον ὁ εὐλαβὴς ἐκεῖνος λαὸς, ἀλλὰ ταχέως πάλιν τῇ τοῦ ἁγίου μεσιτεῖα ἤζιώθη τῆς πρότερας ὑγιεινῆς καταστάσεως.

Προσέτι δὲ δύο τυφλοὺς κωπηλάτας, οἵτινες και ὡς ἀνίκανοι ἀπερβέβηθησαν ἐκ τοῦ στόλου τῶν Ἐνετῶν, ὁ μὲν ἐκ τοῦ πλοίου τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Βερνάρδου, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ ἱερωνύμου τοῦ Μαυρικηνοῦ· εἰς τούτους ὁ μέγας *Σπυρίδων* παρέδωκεν ὀλόκληρον τὴν ὄρασιν· Τοῦτο δὲ ἔκαμε πάντες νὰ κηρύξωσι μὲ ἀγαλλίαισιν, ἐκπλαγέντες εἰς τοῦ τερατουργήματος αὐτοψίαν. Ποῖον δὲ τὸ θαῦμα δὲν ἐξέπληξεν, ὅταν ἄνθρωποι τινεὶ ἀπὸ ζῆλον εὐλαβείας, ἀφόβως ἀνέβησαν εἰς τὴν ὑψόρροφον κορυφὴν τοῦ κωδωνοστασίου τῆς τοῦ ἁγίου ἐκκλησίας, διὰ νὰ σβέσωσι τὴν ἐκεῖ φλόγα, ἐξ ἐκείνης δὲ διὰ κεραυνικῆς βίας κατακρημνισθέντες δὲν ἔπαθον κἀνὲν κακὸν, ἀλλ' ἀβλαβῶς διεσώθησαν·

Ἄλλοτε πάλιν· Κάποιοι τῶν τῆς ἀριστοκρατείας εὐπατριδῶν, μάταια φλυαρῶν και φρυαττόμενοι, καταγελῶν παιδίον τὸ ὅποιον

εἶχεν ἀνίατον ἀσθένειαν, ἐπειδὴ κατέπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν χάριν θεο-
ραπειάς ὑπὸ τὴν τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου θήκην ἐν τῷ λιτανευέ-
σθαι, κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν καὶ τὸν πάτριον νόμον· διότι λι-
τανεύει ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς μετ' αὐτοῦ, τοῦ ἁγίου, καὶ τῶν εἰκό-
νων τῆς θεομητορίας· προσέτι δὲ χλευάζων τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, οἴ-
τινες προσέκλειον, ἢ θεία δίκη ταχέως ὑπέφθασεν αὐτόν· καὶ ἐξαί-
φνης τὴν αὐτὴν ὥραν διαρραγέντος πυροβόλου κατέσκαψε τὸν τού-
του δεξιὸν ὀφθαλμόν· οὕτινος καὶ πολλοὶ τότε ζῶντες αὐτόπται
καὶ μάρτυρες ἐχρημάτισαν. Ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα ὀλονύκτιος ἐστάθη
ἡ μετάνοια αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σπυρίδωρος· καὶ παννύχιοι μετὰ
δακρύων αἱ προσευχαί.

Εἰς δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας, τὸ χιλιοστὸν καὶ ἐξακοσιοστὸν ἐβ-
δομηκοστὸν τρίτον σωτήριον ἔτος, ἐνῶ πάλιν λοιμῶδες μίασμα διέ-
φθιρε καὶ ἀγροὺς καὶ πόλιν καὶ κώμας, ὥστε τοῖς πᾶσιν ἀφεύ-
κτως ἐπεκρέματο ὁ σκληρὸς θάνατος, καὶ σχεδὸν εἶχεν ἀφανίσει πᾶ-
σαν τὴν νῆσον (καὶ ταῦτα δις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματοργὸς
οὗτος τὴν νόσον ἐθεράπευσεν, ἀναλαβὼν πάντας ὅσον τάχιστα ἀπὸ
τὴν ἀσθένειαν, ἔκαμεν αὐτοὺς διὰ μιᾶς νὰ ἰατρευθῶσι·—καὶ τῶν-
τι μέγα ἦτον τὸ θαῦμα· διότι κατὰ τὴν ἡμέραν σῆς πανυγῆρεως
τοῦ ὑπὸ τοῦ ἁγίου γεγονότος θαύματος εἰς τὸν παραδόξως, ὡς εἴ-
πομεν, δμματωθέντα τυφλὸν Θεόδωρον, τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τοῦ
Ἰουλίου μηνός, νὰ ἴδῃ τοὺς ἡμιθανεῖς ἐν τῷ ἄμα μὴ λοιμώττοντας
πλέον· τὸ δὲ δεύτερον· κατ' αὐτὴν τὴν τῶν βαίων ἡμέραν τῆς ἐτη-
σίου λιτῆς τοῦ μεγάλου Σπυρίδωρος, νὰ θεωρήσωσιν ὦ τοῦ θαύ-
ματος, πεπαυμένον πλέον τὸν λοιμόν. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλλο μέ-
γα τῶντι καὶ ἐξαιρετὸν τοῦ Σπυρίδωρος, τερατοῦργημα, τὸ δι-
ποῖον ἡ Κέρκυρα θαυμάζει καὶ μὲ λαμπρὰν φωνὴν ἀνακηρύττει τὸ
παράδοξον.

Πολέμου καὶ μάχης ὑπαρχούσης μεταξύ Ἐνετῶν καὶ Ὄθωμανῶν,
μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Πελοποννήσου, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν εὐτολ-
μίαν τῶν ἀθῆων Ἀγαρηνῶν, νὰ καταδουλώσωσι καὶ τὴν Κέρκυραν·
Ὅθεν κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἐπτακοσιοστὸν δέκατον ἕκτον σωτήριον
ἔτος, τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἰουλίου, ἐπιδραμόντες οἱ σκληροὶ οὗτοι
ἐπολιόρκησαν ἐξαίφνης τὴν πόλιν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἀ-
φοῦ δὲ ἤρχισεν ὁ βαρβαρικὸς πόλεμος, μὲ πῦρ καὶ μὲ σίδηρον κα-
τέθλιβον τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας· καὶ μετὰ παρέλευσιν πεν-
τήκοντα ἡμερῶν, ἐν αἷς σφοδρὰ μάχῃ ἐπεκράτησε μετὰ αὐτῶν,
ἡ τῶν βαρβάρων δύναμις ἐβουλεύθη νὰ ἐπανεέλθῃ ἐπὶ τὸ τῆς Κερ-
κύρας ἄστου. Πάντες δὲ οἱ πιστοὶ μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα ἐν νυ-
κτὶ καὶ ἡμέρᾳ, τὸν ἱεράρχην ἰκέτευσον. Ὅθεν τὰ τῶν Ἀγαρηνῶν στρα-
τεύματα, ἐπανελθόντα ἐπὶ τὸ ἀκρότειχον τῆς πόλεως, μετ' ὀλίγον

πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κακοὶ κακῶς ἠφανίσθησαν, καὶ, διὰ τῶν προσβει-
 ῶν τοῦ ἱεράρχου, δισκορπίσθησαν· μετὰ τοῦτο δὲ μεγαλητέρας
 σκληρότητος καὶ ἀπανθρώπου φόνου ἔπνεον τῶν βαρβάρων αἱ χεῖ-
 ρες, ἐπαπειλοῦντες τῇ πόλει ἄλλην ἐπιδρομὴν καὶ πανόλεθρον αἰχ-
 μαλωσίαν καὶ θάνατον. Αἱ δεήσεις δὲ καὶ αἱ προσευχαὶ ἀπὸ τοῦς
 πιστοῦς δὲν ἔλειψαν, διὰ τῶν ὁποίων μετὰ πολλῆς εὐλαβείας, ἐπε-
 καλοῦντο τὴν τοῦ κοινοῦ πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην· διὸ καὶ
 τὸν σκοπὸν δὲν ἀπέτυχον. Ἐνῷ λοιπὸν οἱ Κερκυραῖοι προσκαρτέ-
 ρουν τὴν ἐκ τῶν βαρβάρων παντελῆ ἀπώλειαν, φαίνεται, ὄρθρου βα-
 θέως, πρὸς τοῦς ἐχθροῦς ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Σπυρίδων μετὰ
 πλήθους στρατιᾶς οὐρανόυ, καὶ ἐπέχων εἰς τὴν δεξιὰν ἀστραπό-
 μορφον ξίφος, ἀπέδωκε σπουδαίως καὶ μὲ θυμὸν τούτους. Τοιοῦ-
 τον λοιπὸν παράδοξον ἰδόντες οἱ Ὄθωμανικοὶ στρατιῶται, εὐθὺς ἐ-
 τράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ σπρωχόμενοι μεταξὺ των ἐτρέμαζον μῆ-
 πως ἀοράτως πληγωθῶσιν, ἔφυγον λοιπὸν καὶ συνετρίβησαν ἀπὸ φό-
 βου, χωρὶς πολέμου, ἢ πυρὸς, ἢ μαχαίρας, ἢ ἄλλου τινὸς διώκοντος,
 εἰμὴ μόνως τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, διὰ τῶν
 δραστικωτάτων εὐχῶν τοῦ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος. Ἀφοῦ λοι-
 πὸν ἀνεχώρησαν τὰ πεζικὰ καὶ ἰππικὰ στρατεύματα, ἀπέπλευσε
 καὶ ὁ στόλος αὐτῶν· καὶ οὕτως διέμεινεν ἐλευθερὰ ἡ Κέρκυρα. Τὸ
 δὲ πρῶτ' ἐνῷ ἐπρόσμενον αἱ πολῖται τὴν συνήθη μάχην, δὲν εἶδον
 οὐδένα, εἰμὴ ἰσιωπὴν καὶ ἀσχύλοισιν. Περὶεργὸν λοιπὸν μὲ ἐπιπό-
 λαιον χαρὰν ἐπελόβοντες εἰς τὰς σκηνὰς τῶν ἐχθρῶν, ἐνόησαν τὸ
 θαῦμα· καὶ σκιρτῶντες μετ' εὐφροσύνης, ἠγάλλοντο διὰ τὸ κενὸν
 καὶ παράδοξον· ἐπειδὴ ὄχι μόνον ἔβλεπον τοὺς Ἰσμηλίτας φυγά-
 δας, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐλαφυραγώγησαν· οἷτινες καὶ
 ἐν τῷ φεύγειν, ἀναφανδὸν ὡμολόγουν, ὅτι ἀπὸ τινος πεδάσμιον μο-
 ναχόν, δηλαδὴ τὸν Σπυρίδωνα, ὅς τις ἀνεφάνη εἰς τὸν αἰθέρα μὲ
 ἔνδοξον στόλον στρατιᾶς οὐρανόυ, ἀπεσύρθησαν εἰς ταχυτάτην φυ-
 γὴν. Ἐδραμον δὲ πάντες μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας, ἀποδίδοντες
 δόξαν καὶ εὐχαριστίαν εἰς τὸν θαυματουργήσαντα ἱεράρχην. Ἡ δὲ
 εὐγνώμων ἀριστοκρατία τῶν Ἑνετῶν ἐπιγινώσκουσα αὐτὸν ἐλευθε-
 ρωτὴν τῆς νήσου καὶ τῶν φιλοχρίστων ὄπλων ὑπερασπιστὴν, εὐθὺς
 ἀπέστειλεν ἀργυρᾶν πολύφωτον κανδήλαν εἰς τὸν πάνσεπτον αὐτοῦ
 ναόν· καὶ μὲ κοινὸν ψήφισμα ἐδιώρισε νὰ γίνεταί λιτανεΐα ἐνιαύσιος
 μετὰ τοῦ θεσπεσιοτάτου λειψάνου κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἐ-
 λευθερώσεως. Εἶναι δὲ αὕτη ἡ δεκάτη πρώτη τοῦ Αὐγούστου μη-
 νός. Προσεῖχτε δὲ καὶ εἰς τὸ ἐπόμενον, τὸ ὁποῖον ἐνῷ ἔχει μεγά-
 λιν τὴν χάριν διὰ τὴν θαυματουργίαν, δεικνύει συνάμα τὸ ὀρθόδο-
 ξον τῆς Ανατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ σφαλερὸν τῆς Δυτικῆς.

Ὅτε ὁ ἀρχιναύαρχος τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου καὶ διοικητὴς τῆς

νήσου Κερκύρας Ἄνδρέας ὁ Πισάνης, διανοήθη νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Οὐσιαστήριον διὰ νὰ τελεῖται ἐν αὐτῷ καθ' ἑκάστην ὑπὸ Λατίνου ἱερέως λειτουργία· νομίσας διὰ τοῦτου ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἅγιον εὐχαριστίαν, διὰ τὸ νὰ ἠλευθέρωσεν τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν τῶν βαρβάρων καταδυναστείαν· ἀλλὰ πῶς ποτὲ ὁ τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος ἤθελε συγχωρήσῃ, ἐν τῇ σεπτῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, νὰ Οὐσιάζεται ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ ἑτεροδοξῶν ἱερέων μὲ ἄζυμον; Ὅθεν δις φανερωθεὶς ὁ ἅγιος εἰς τὸν ὕπνον αὐτοῦ, ἐδιώρισεν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ ἐγγεῖρημα τοῦτο. Ἀλλὰ δὲν κατεπέθετο· διότι ἐπίστευε περισσώτερον εἰς τὸν Θεολόγον αὐτοῦ· ὅς τις τῷ ἔλεγεν ὅτι τὸ ὄνειρον ἔγεινεν ἐκ συνεργείας διαβολικῆς· ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς τοὺς δικαιοῦχους τοῦ ἁγίου λειψάνου ἐφοβήριζε, διότι δὲν ἔστεργον εἰς τοιοῦτον κινοτόμημα. Ἀφοῦ λοιπὸν διὰ τῆς ὀπτασίας δὲν ἀπεμακρύνθη τοῦ ἐγγεῖρηματος, ἄναψε παραδόξως ἐν καιρῷ νυκτὸς ἢ ἐν τῷ παλαιῷ φρουρίῳ πυριτοθήκη· καὶ ἀνατρέψασα τὰς ἐν τῇ ἀκροπόλει οἰκίας, ἐφόνευσε πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ πολλοὺς τῶν ἄλλων Λατίνων· καὶ ὁ μὲν Ἄνδρέας ὁ Πισάνης ἐπνίγει μεταξὺ δύο ξύλων τὰ ὁποῖα θείῳ νεύματι περισφιγγον τὸν τράχηλον αὐτοῦ· ὁ δὲ κηκόβουλος αὐτοῦ Θεολόγος εὐρέθη νεκρὸς κείμενος εἰς τινα αὐλάκα· ὁ δὲ πρὸ τῆς πυριτοθήκης διωρισμένος φύλαξ, ἔβλεπε τὸν ἅγιον προσερχόμενον μετὰ δαυλοῦ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὑψηλὰ σηκωθείς ἐβρίφη εἰς τὴν λεγομένην Πεδινήν, ὅπου καὶ ὄρθιος εὐρέθη πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐσταυρωμένου, χωρὶς νὰ πάθῃ κανέναν κακόν. Κανδήλα δὲ τις ἀργυρᾶ, τὴν ὁποῖαν ἀφιέρωσεν πρότερον ὁ ἀρχιναύαρχος ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου, ἔπεσε χαμαί, καὶ ἐξούλησε τὴν βάσιν, καθὼς ἀκόμη καὶ τώρα φαίνεται. Κάποιος δὲ τῶν ἐν τῷ ἄστει Ἐνετῶν, τυχὼν τὴν ἰδίαν ὄραν εἰς τὸ ὑπερῶν αὐτοῦ, εἶδε τρεῖς φλόγας ἐξερχομένας ἀπὸ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, καὶ διευθυνομένας εἰς τὴν ἀκρόπολιν· μετὰ τὸ ὁποῖον εὐθὺς καὶ ἡ πυριτοθήκη κατεκάρη. Εἰς δὲ τὴν Βενετικὴν, τὴν ἰδίαν νύκτα, ἐπιπέσας κεραυνὸς κατὰ τῆς εἰκόνας τοῦ Πισάνου κατέκαυσεν αὐτὴν, χωρὶς ἄλλων τινὰ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, νὰ βλάψῃ. Πάντα δὲ τὰ παράδοξα ταῦτα ἐτελέσθησαν εἰς τὸ χιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν δέκατον ὕγδαον ἔτος τῆ δωδεκάτη Νοεμβρίου. Ωὖ θαῦμα, ὦ δόξα, ὦ χάρις ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων!

Ποῖος λοιπὸν τώρα καὶ ἀπὸ ταύτην τοῦ οὐρανοῦ τὴν κρίσιν, δὲν βλέπει βλασφημούς καὶ βδελυκτὰς πρὸς τὸν Θεὸν τὰς καινοτομίας τῆς παπικῆς ἐκκλησίας; ἀλλ' εἶθε νὰ φωτίσῃ αὐτοὺς ὁ Θεὸς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ποτὲ παρεκτράπησαν! Τοιοῦτος λοιπὸν καὶ μετὰ θάνατον, περὶ τὴν πίστιν

δ Ἰεῖος *Σπυρίδων*. Ἀλλὰ ποῖος δύναται καθ' ἑκαστον νὰ διηγηθῆ τὰ διὰ τοῦ πολιοῦχου πατρὸς ἡμῶν καθεκάσῃν τερατουργούμενα;

Τὴν Κυριακὴν τῶν βαΐων, τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ ἀείμνηστος Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης, ὁ νέος τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ, ἐδίδασκεν ἐν Κερκύρα, ἐπαριθμῶν τὰ διάφορα θαύματα τοῦ *Σπυρίδωνος*, εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ὁποίου ἀφίερνε τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ, δμιλῶν πρὸς αὐτόπτας καὶ μάρτυρας, μετὰ δύο ἐβδομάδας, λέγει· (περὶ ἀρετῆς λόγ. φύλ. 197 ἐκδοσ. Λειψίας ἔτει 1766). Ὅτι ἐνθ' τὸ χαριτόβρυτον τοῦ ἁγίου λείψανον ἐλιτανεύετο, προσέφερον γυναῖκα τινὰ δαιμονώσαν, ἥτις ἄφριζε καὶ ἔτριζε τοὺς ὀδόντας αὐτῆς· καὶ μολονότι αὕτη ἦτον χεῖρας καὶ πόδας δεδεμένη, μόλις δύο ἢ τρεῖς ἄνθρωποι ἐδύναντο νὰ ἐμποδίσωσι τὴν δρμὴν τῶν κινήματων αὐτῆς. Τὸ πρόσωπόν της δὲν εἶχεν εἶδος ἀνθρώπου· ἡ φωνὴ αὐτῆς διάφορος· διότι ποτὲ μὲν ὡς βουὸς ἐμήκιζε, πότε δὲ ὡς σκύλαξ ὑλάκτει, καὶ ἄλλοτε ὡς μικρὸν βρέφος ἐκλαυθμούριζεν. Ἀφοῦ δὲ τρεῖς φοραῖς ἔστρωσαν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν, καὶ τρεῖς ἐπάνωθεν αὐτῆς τὸ λείψανον τοῦ θαυματουργοῦ ἐπέρασεν εἰς τύπον τῆς ἁγίας Τριάδος, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐν μέσῳ τῆς συνόδου ἐκήρυξε, εὐθὺς ὃ τοῦ θαύματος! ἀπέκτησεν εἶδος ἀνθρώπινον, ἡσύχασεν ἀπὸ τὴν ἄστατον κίνησιν, ἔπαυσε τὰς ἀλλοκότους φωνάς, καὶ ὠμίλησεν ὡς ἄνθρωπος. Ὅθεν εὐθὺς ἠλευθέρωσαν αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεσμά, καὶ μόνη της σηκωθεῖσα μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ ὄμματα ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου, καὶ προσκυνούσα εὐχαρίστει αὐτόν. Καὶ πάλιν.

Κατὰ τὸ 1769 ἔτος, παραδόξως συνέσφιγξε παραλυτικὸν τινα Γερμανὸν στρατιώτην, ἀπόμαχον δι' αὐτὴν του τὴν παραλυσίαν· ὅτε μετὰ πίστεως καὶ θερμοτάτων δακρῶν προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου· ὁ δὲ τότε κυβερνήτης τῆς νήσου Ἀνδρέας Δονᾶς, ἀκούσας τὸν θόρυβον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κωδῶνων διὰ τὸ ἐξίσιον τοῦτο θαύμα, προσεκάλεσε τοὺς ἰατροὺς τῶν δημοσίων νοσοκομείων, καὶ πρὶ αὐτῶν περὶ τούτου πληροφορηθεὶς, ἐπορεύθη εἰς τὴν τοῦ ἁγίου ἐκκλησίαν καὶ ἔψαλλον εὐχαριστήριον ὕμνον πρὸς τὸν ἅγιον.

Ἡ Νῆσος τῆς Κερκύρας ἡ ἔχουσα τὸν Θαυματουργὸν *Σπυρίδωνα* Προστάτην καὶ ἐν ταῖς περιστάσεσι βοηθὸν, πανδήμως διακηρύττει τὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1855 ἔτους χορηγηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου προστασίαν ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἐσώθη ἐκ τῆς λαοφθόρου καὶ καταστρεπτικῆς χολέρας, ἥτις δσάκις ἐμφανίζεται ἐν Εὐρώπῃ ἀποδεκατίζει πολυανθρώπους πόλεις, καὶ οὐδεμία ἀνθρώπινος ἀρωγὴ ἢ ἰατρικὴ βοήθεια δύναται ποτὲ νὰ τὴν ἀναχαιτίσῃ, ὀδεύουσα πάντοτε πρὸς τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς. Ὅντως, περὶ τὸν Οκτώβριον

1855 ή τότε τήν Εὐρώπην καταμαστιζούσα χολέρα ἐγκατασκήπτει αἰφνης εἰς Κέρκυραν, καί πρῶτον κρούσμα ἀναφαίνεται εἰς τὸ προάστειον Μανδουκίου. Τρόμος μέγας καταλαμβάνει τήν πόλιν καί ἄπασαν τήν Νῆσον. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, καί ὡς ἐκ τῆς συμπεκνότητος τῶν οἰκιῶν, ὡς ἐκ τῆς τότε καταστάσεως τῆς τε πόλεως καί τῶν προστείων, καί ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων σχετικῶς ὡς πρὸς τήν ἑκτασιν τῆς πόλεως, καί μάλιστα τινῶν συνοικιῶν αὐτῆς, ματιώδης ἐφαίνετο ὅτι ἤθελεν ἐπιπέσει εἰς τοὺς κατοίκους, καί σχεδὸν ἄπασαι αἱ οἰκογένειαι ὄφειλον νὰ ἐτοιμασθῶσιν νὰ πενηθορήσωσι καί πλῆθος τάφων ὄφειλον νὰ ἀνερχθῶσιν. Ἄπας ὁ λαὸς δημοθυμαδὸν ἅμα τὸ πρῶτον ἠκούσθη κρούσμα, κατὰ τὸ ἐσπέρας εἰς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου προσφεύγει, καί μετὰ δακρύων καί γονυπετῆς τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ ἐπικαλεῖται· ἡ δὲ Ἐκκλησία ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἐσπέρας παρακλήσεις πρὸς τὸν Θεὸν καί πρὸς τὸν ἅγιον ἀναπέμπουσιν.

Ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὄθεν μεσιτείας τοῦ ἁγίου, ἡ Κέρκυρα δὲν ὑπέκυψεν εἰς τὴν κοινήν ὄλων τῶν ἄλλων πόλεων εἰς ἧς ἡ χολέρα ἐνερανίσθη τύχην· καί τινόντι ὁ ἀριθμὸς τῶν κρουσμάτων καί τῶν θανάτων μυριάκις ἔλασσον ἀπέβη ἀφ' ὅ,τι ἀναποφεύκτως ἔπρεπε νὰ ἦτον. Ἡ τότε συσχεθῆσα Ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τῶν Γ. Θ. Βῶεν, Α. Α. Δούμανη, Κ. Β. Βούλγαρη καί Τ. Ε. Λῶρενς, ἐν τῇ ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1856 διακοινώσει αὐτῆς πρὸς τὸν Ἄρμοστήν Ι. Ἰούγγ ἀπορεῖ πῶς ἡ νόσος δὲν ἐξεπεραιώσε τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τῆς, καί ἀποδίδει εἰς τὴν Θεῖαν ἀντίληψιν τὸ ἦπιον καί τὴν ταχεῖαν παῦσιν αὐτῆς.

Ἀλλὰ ποῖος ἐδύνατο νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν καθ' ἡμῶν παροργισθέντα Ἰψιστον ὅπως τὴν καταστρεπτικὴν νόσον καταπραῦνη; Βεβαίως αἱ μόναι μεσιτεῖαι τοῦ Εὐσπλαγγνοῦ ἡμῶν Προστάτου, τοῦ Κἀλοκαγάθου Πατρός μας, τοῦ Ἱπερασπιστοῦ τῆς Ὄρθοδοξίας καί τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, τοῦ προμάχου τῆς Εὐσεβείας, τοῦ Θαυματουργοῦ λέγομεν, *Σπυρίδωνος*.

Κατὰ τὴν πρώτῃν Κυριακὴν τοῦ Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους γίνεται, ὡς γνωστὸν, λιτανεῖα τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου, καθ' ἣν πολλὸς λαὸς συρρέει. Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, πολλοὶ, καί μάλιστα οἱ ἰατροὶ, ἐνόμιζον ὅτι ἕνεκα τῆς συρροῆς τοῦ λαοῦ ἡ νόσος ὄφειλεν ἔτι μᾶλλον νὰ ἐξακριωθῇ καί οἱ νεκροθάπται ἀδιακόπως νὰ ἐργασθῶσιν. Οὐδαὶς ὅμως συνεμερίσθη τὸν φόβον αὐτὸν, τὰς μόνας ἐλπίδας του εἰς τὸν ἅγιον ἀναθέμενος, καί πράγματι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἄπας σχεδὸν ὁ λαὸς τῆς ἐξοχῆς συνέρρευσε εἰς τὴν πόλιν, καί ἄπασα ἡ πόλις καί ἡ ἐξοχὴ συγκεντροῦται εἰς τὴν Πλατεῖαν ὅπου τὸ ἱερὸν Λεῖψανον ἐμελλε νὰ διέλθῃ. Γίνεται μετὰ

τοῦ ἱεροῦ Κλήρου δέησις καὶ παράκλησις πρὸς τὸν Θευματουργὸν *Σπυρίδωνα*, καὶ ἅπαντες γονυπετοῦντες καὶ θαυμάζοντες, ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειαν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν μεσιτείαν του. Συγκίνησις μεγάλη καταλαμβάνει τότε τὸ πλῆθος, καὶ θέαμα καταπληκτικώτατον ἦτο νὰ παρατηρήσῃ τις τὸν πρὸς τὸν ἅγιον σεβασμὸν καὶ πίστιν τοῦ λαοῦ τούτου. Καὶ ὄντως, μέγας ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ! ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης λίαν ἐπαισητῆ γίνεται ἡ ἐλάττωσις τῶν κρουσμάτων, σχεδὸν οἱ θάνατοι ἐκλείπουσιν, ἡ νῆσος ῥύσεται τῆς ἐπελθούσης Θεῖας ὀργῆς, ἡ βροτοκτόνος δὲ χολέρα ἄρχεται νὰ μηδενίζεται ἀπέναντι τῆς ἰσχύος τῶν μεσιτειῶν τοῦ ἁγίου, καὶ περὶ τὸν Δεκέμβριον ὀλοτελῶς τὰ κρούσματα παύουσιν.

Οὐδεὶς κάλαμος, οὐδεμία γλῶσσα, δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὸν ἅγιον. Ὁ δὲ Σεβασμιώτατος ἡμῶν Ἀρχιερεὺς Ἀθανάσιος ὁ ἐπὶ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διακρινόμενος συντάττει ἐπίτηδες πρὸς τὸν Ἰψιστον εὐχαριστίαν, καὶ διατάττει νὰ ἐκφωνηθῇ αὕτη εἰς ἀπάσας τὰς Ἐκκλησίας· θέαμα δὲ ἐπίσης ἦτο νὰ ἴδῃ τις τὸν λαὸν εἰς τὰς Ἐκκλησίας γονυκλιτῶς καὶ θαυμάσιον ἀναπέμπων τὰς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν ἅγιον εὐχαριστίας του.

Ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος Βάλμης, ἐν τινι φυλλαδίῳ ἐκδοθέντι κατὰ τὸ 1856, ἱσορεῖ τὸ ἀκόλουθον τερατούργημα ὡς ἐξῆς.

Γυνὴ τις, Βασίλω ὀνόματι, ἐκ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου, θυγάτηρ τοῦ Κωνσταντίνου Σίμου καὶ τῆς Χριστίνης Κυρίτζη, συμβία Ἰωάννου Ἀνδρέου, ἐκ Βούνου τῆς Χειμάρρας, χωρὶον ἔνθα κατόκου, πορευθεῖσα μὲν ἐν ἔτει 1853 Ἰουνίου 13.ῃ μετ' ἄλλων ἐγχωρίων γυναικῶν εἰς Λογαρᾶν ὄρος, δύο ἡμέρας μακρὰν, ὅπως προμηθευθῶσιν, ὡς ἔθος αὐταῖς, ξύλον τι εὐκαυστον ἦτοι δαδί, ὅπερ ὡς δάδαν, ἦγουν λαμπάδαν οἱ ἐν Ἠπείρῳ Ἕλληνες μεταχειρίζονται, ἐπανήλυθε δὲ τὴν 16.ην ἀλλ' ὡς ἐπόμενον, κεκοπιζομένη ἐκ τῆς μακρινῆς ὀδοιπορίας καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ὑπερόγκου βάρους ἐκάθισε νὰ γευματίσῃ, καὶ καθιδρωμένη ἀκολούθως ἀπέλουσε τοὺς ἐκ τῆς ὀδοιπορίας λερωμένους πόδας καὶ χεῖρας εἰς ψυχρὸν ὕδωρ· τὴν ἐργασίαν ταύτην δὲν ἔφθασε νὰ ἀποπερατώσῃ καὶ ἀμέσως ἐξήρανθησαν ὁ ἀριστερὸς αὐτῆς ποὺς καὶ ἡ χεὶρ καὶ ἐμαζώχθησαν μὲ μάλιστα τὴν ὀλίφην καὶ πικρὰ δάκρυα ταύτης καὶ τῶν περιοικούντων γειτόνων. Τὰ ὅσα δὲ ἡ ἀθλία ἐπραξεν εἰς διάστημα δύο καὶ ἐπέκεινα ἑτῶν, ὅπως ἰατρευθῆ καὶ ἀπαλλαγῇ τῆς βασανιτικῆς ταύτης μάστιγος ἅπαντα ἐματαιώθησαν· ἀρκεῖ τοῦτο μόνον νὰ εἰπῶμεν ὅτι ὑπὸ μανιώδους ὀλιφῆος καὶ ἀπελπισίας ὠρμημένη κατέφυγε καὶ εἰς τινὰ Λγαρινὸν Ὀρησκευτικὸν (χόντζαν) πρὸς Θεραπίαν, ἀλ-

λά πολλά εἰς τὴν πλάνην αὐτοῦ δαπνῶσασα ἐγκατελείφθη ὀδυρομένη τὴν ἀθεράπευτον συμφορὰν τῆς. Περῶσα λοιπὸν τοιαύτην, ὡς δύναται πᾶς τις νὰ συμπεράνη, ἀξιοδάκρυτον ζώην. Λαβούσα τὸν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς χωρισμὸν τῆς μετὰ τὴν συμφωνίαν τούτων καὶ τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας συγκατάθεσιν ἐπαχθῆς ἤδη καταντήσασα εἰς ἑαυτὴν καὶ πρὸς πάντας συγγενεῖς τε καὶ γνωστούς, βαρυνθέντες πλέον νὰ ὑπηρετῶσι μίαν χειρὶ καὶ ποδὶ ὅλως κεκρατημένην εἰς πάσας τὰς ἐπείγουσας ἀνάγκας τῆς, παρεδόθη ὅλως εἰς τοὺς κλαυθμοὺς καὶ ἄδυρμους, μετὰ μετανόιας καὶ συντριβῆς καρδίας δεομένη τοῦ Πανοικτίρμονος Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων του, ὅπως συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας τῆς καὶ ἀπαλλάξῃ αὐτὴν τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης ἀσθενείας. Βλέπει ὅθεν κατ' ὄναρ (τὸν Δεκέμβριον τῶν 1855) κληρικῶς τιγὰ ἐνδεδυμένον, ὅστις τὸν ἐξηραμένον αὐτῆς πόδα πητήσας τῆς ἔλεγε: «μὴ γράψῃς πρὸς τὸν ἐν Κερκύρα αὐτάδελφόν σου, ὡς κατὰ νοῦν ἔχεις, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἐλθέ»· εἰς ἑκασασιν οὕτω διαμείναςα καὶ περιεργεῖα κινηθεῖσα, ἠρώτησε «τίς συ εἶσαι;» πρὸς τὴν ἑποῖαν ὁ ἅγιος ἀπερίηται, «ὁ ἅγιος ἐγὼ εἰμι, ὃν τοσάκις ἐπεκαλέσθης». Ἐγερθεῖσα ἔντρομος ἐκ τῆς ἐκστάσεως ταύτης, καὶ τὸ ὄραμα τοῦτο ἐνδακρυς ταῖς περιουκοῖσι μετ' ἐκπληξέως διηγηθεῖσα, οὐδεὶς ὅστις δὲν κατηνάγκασεν αὐτὴν, τῶν συμπατριωτῶν πρὸς Κέρκυραν ἐπιβιβαζομένων διὰ τῶν ἐλαίων τὴν συλλογὴν, νὰ πράξῃ ὡς κατ' ὄναρ εἶδε. Τοῦτο λοιπὸν μετ' ἐνθέρμου πίστεως ἀσμένως διετέθη νὰ ἐκπληρώτῃ καὶ φερθεῖσα μέχρι τοῦ τῆς Ἡπείρου παραθαλασίου ἐντὸς κοφίνου ἐρ' ἵππου δεδεμένη, καὶ οὕτω ἀποβιβασθεῖσα εἰς τὴν Κερκυρικὴν προκουμαίαν πάντας εἰς φρίκην διήγειρε καὶ αὐτὸν τοῦ Ἰγειονομείου τὸν ἱατρὸν Κύριον Δ.ρα Ἀλεξάκη, βλέπωντας τὴν φρικώδη κατάστασιν τοῦ ἐλεεινοῦ τούτου σώματος καὶ τὸ ἀνίατον τῆς νόσου αὐτῆς. Ἐνθεν ἐρ' ἀμάξης ἕως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος μετακομισθεῖσα, ἐντεῦθεν ἐπὶ καθήκλας μετεφέρθη ἕως τῆς Λάρνακος τοῦ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, ἔνθα προσπέσασα μετ' ἀπαρηγορήτου κλαυθμοῦ ἀκαταπαύστως ἐδέετο τοῦ ἁγίου, ὅπως πρεσβεύσῃ πρὸς τὸν Πολυεύσπλαγχνον καὶ Παντοδύναμον Θεὸν ἡμῶν καὶ ἀπολύσῃ οὕτω τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν τῆς, τὴν σωματικὴν ὑγείαν καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν. Ἀλλὰ μέγας ὁ Κύριος ἐν τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ! Τὰ ὄραμα τῆς πίστεώς τῆς δάκρυα καὶ τοῦ Προστάτου ἡμῶν ἁγίου ἢ πρεσβεῖα, ἐκίνησαν τὴν Θεῖαν συμπάθειαν· καὶ λοιπὸν εἰς τὸ δεύτερον τῶν τριῶν ὀληνηκτιῶν τῆς, πλησίον τῆς Λάρνακος τοῦ ἁγίου κατακειμένη, ἐκάλεσε περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν Ἐφημέριον τοῦ Ναοῦ κηρύττουσα μετὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης καὶ χαρᾶς ἀνεκφράστου ὅτι ὁ ἅγιος τὴν

ιάτρευσεν, ὡς θερμανθέντων τῶν ἀπολελιθωμένων μελῶν αὐτῆς καὶ σειομένων τῶν πρότερον ἐξηραμένων ὕτων. Ἐξομολογηθεῖσα ὕθεν μετ' ἀληθοῦς μετανοίας καὶ κατανύξεως, κατὰ παραίνεσιν τοῦ Ἐφημερίου Κόμ. Γ. Ἱερομ. Βουλγάρως εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Γεώργιον Ἱερέα Πρήφτην τὴν Ἀλβανῶν γλῶσσαν ὁμιλοῦντα, τὴν πρῶταν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἤλθε μόνη περιπατοῦσα, καὶ ὀρθία ἐνώπιον τῆς ὡραίας πύλης ἠξιώθη τῶν Ἀχράντων καὶ Ζωοποιῶν Μυστηρίων· σῶα δὲ καὶ ὑγιῆς ἐν ἡμῖν διαβιώσεται, δοξάζουσα τὸν Ἰψιστον καὶ κηρύττουσα τὴν ἀνεκκλήτην δόξαν, ἣν ὁ Μέγας Θαυματουργὸς Σπυρίδων παρὰ Θεοῦ ἀπήλαυσεν.

Οὗτος εἶναι ὁ βίος, ταῦτα εἶναι τὰ μᾶλλον γνωστὰ καὶ περιγραφέντα θαύματα τοῦ Σπυρίδωνος. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἀπαριθμήσῃ ἀκριβῶς τῶν θαυματουργιῶν αὐτοῦ τὸ πλῆθος;

Ἡ Κέρκυρα θεατῆς εἶναι τῶν ἀπείρων αὐτοῦ θαυμάτων. Ὅλοι οἱ ἀπανταχοῦ Ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Δυτικοὶ εἰσέτι, μαρτυροῦσι καὶ κηρύττουσι τὴν θαυματουργὸν χάριτα τοῦ Σπυρίδωνος. Οἱ θαλασσοποροῦντες δὲ ἰδιαιτέρως καὶ οἱ ἐν θλίψεσιν εὐρισκόμενοι πρὸς τὸν Σπυρίδωνα προσφεύγουσι. Τὰ πολλὰ καὶ πολύτιμα ἀφιέρωματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τρανὴ ἀπόδειξις εἶναι τῶν θαυματουργιῶν αὐτοῦ· οὐδεὶς μετὰ πίστεως καὶ κατανύξεως προσφεύγων πρὸς τὸν Σπυρίδωνα ἀποτυγχάνει τῶν προσδοκιῶν του. Ὅθεν οἱ Κερκυραῖοι ἄς ἀγαπήσωμεν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν τὸν παραχωρήσαντα εἰς τὴν φιλότιμον ἡμῶν Πατρίδα τοιοῦτο ἱερὸν Κειμήλιον, καὶ ἄς ἐκφωνήσωμεν: Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ! οὐ ἡ δόξα καὶ τὸ Κράτος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν.

ΟΙΚΟΙ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΕΚΡΟΖΩΝΤΑ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ.

Τροπάριον.

Τὸν ζωοχέα μελωδήσωμεν Σπυρίδωνα,
 Τὸν ἐν Κερκύρα, ζῶντα σώματι ὑπάρχοντα,
 ὃς ἰσχὺν τοῦ θανάτου τοῦ σώματος ἀποβάλλει,
 Ἄλλ' ὡς ἔχοντα τὸ σῶμα θεοδόξαστον,
 Ἵμνωδίαις οὐρανίαις ὑπαντήσωμεν,
 Ἀνακράζοντες, χαίροις σῶμα αἰείζων.

Ανθρωπος ἀγγελάρχης, ἀπεστάλης Σπυρίδων, σπερεῖν σὸν Θεο-
 δόχον γῆ σῶμα' καὶ σὺν τῇ ἀκηράτῳ θανῆ, ἀθανατούμενόν σε θεω-
 ρῶν ὅσις, ἐξίστατο, καὶ ἴστατο πᾶς μέρωψ, ἐκφωνῶν τοιαῦτα.

Χαίροις ἐν ᾧ ἡ φθορὰ ἐτράπη.
 Χαίροις ἐξ οὗ ἡ ζωὴ ἠγάσθη.
 Χαίροις ὃ μὴ ἔχων χρωτὸς τὴν ἀλλοίωσιν.
 Χαίροις τῶν πνευμάτων ὃ ἔχων ὠμοίωσιν.
 Χαίροις κράμα δυσκατάληπτον ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς.
 Χαίροις πνεῦμα δυσσπόβλητον ἐν ἀνθρώπων σεβασμοῖς.
 Χαίροις ὅτι τυγχάνεις τῆς Τριάδος οἰκίᾳ.
 Χαίροις ὅτι ἐδέξω πᾶσιν χάριν ἁγίαν.
 Χαίροις φωστήρ, φωτίζων τὸν ἥλιον.
 Χαίροις λαμπτήρ τῆς κόσμου ἐμφάσεως.
 Χαίροις δι' οὗ εὐλογεῖται ἡ φύσις.
 Χαίροις δι' οὗ ἐκλαμπροῦται ἡ πίστις.

Χαίροις σῶμα αἰείζων.

Βλέπουσα ἡ Κερκύρα, ἐχυτὴν ἐν ὑγείᾳ, φησὶ τῇ φυσικῇ θαρσα-
 λέως· τὸ πνευμάμαστόν μου θεωρῶ, δυσπαράδεκτόν σου τοῖς ὀφθαλμοῖς πέφυκεν, ἀφθόρου γὰρ χρωτὸς τὴν σύστασιν, οὐ βλέπεις ὧδε;

Ἄλλος Ἄγγελος.

Γῆν ἐβάδισε θεῖαν, καὶ εἰς πόλον ἀνῆλθε, κατέασεν ἐφ' ἡμῶν τὸ
 δε σῶμα· ὃ λαμβάνον τιμᾶς, δηλοῖ πῶς ἐστι δειχθῆναι τὸν βροτῶν
 ἔνθεον, πρὸς ἃν βοῶμεν ἅπαντες, ἐν φόβῳ πλην ἐνθέως οὕτως·

Χαίροις Θεοῦ τῶν θαυμάτων σῆμα.

Χαίροις ἐσθλῶν οὐρανόων βῆμα.

Χαίροις ἀναστάσεως ἡμῖν τὸ τεκμήριον.

Χαίροις τῶν θαυμάτων Θεοῦ τὸ μαρτύριον.

Χαίροις σῶμα θεοδόξαστον, δι' οὗ ἀνέβη ἡ χαρὰ.

Χαίροις τίμημα τῆς χάριτος, δι' οὗ πέπτωκε φόρος.

Χαίροις πνευματοφόρον πολυτίμητον γέρας.

Χαίροις τὸ τῶν θαυμάτων εὐζωόβροτον τέρας.

Χαίροις καὶ γὰρ σοφίαν ἐλάμπρυνας.

Χαίροις καὶ γὰρ καρδίαν ἐκαίνισας

Χαίροις ἐν σοί, ὁμοῦ ἔχων στοιχεῖα.

Χαίροις δι' οὗ κατεπόθη μωρία.

Χαίροις σῶμα ζειζύων

Δεῦτε ἐν τῇ Κερκύρα Θεοσύλληκτα στίφη, πρὸς θέασιν σώματος
 ἀκηράτου· ὃ ἀπέβαλε στόλον ἀγαρηνῶν, καὶ τὴν νῆτον ἔδειξε σω-
 ζομένην ἅπασι, καὶ στρατεύμα τῆς Θράκης συνεστρίψατο, ἐν τῷ
 κόλπῳ πόντου·

Ἄλλος Ἄγγελος

Εθετο ἐν τῷ ὄρει, Μωϋσῆς μέγαν ὄφιν, ἀνέδραμον πρὸς ἃν δε-
 δηγμένοι, ὃ γὰρ ὄφιν ὑγείαν διδούς, ἀληθῶς ζωόφιν ἐφορῶ χάριτος,
 Σπυρίδωνα, ὃ ἔσμασι νῦν ἄδω, ὡς πρὸς εὐεργέτην.

Χαίροις θηρὸς μετουσίαν φέρων.

Χαίροις πτωχῶν ἀρρωστίαν αἴρων.

Χαίροις ὃ θηρὸς μεταλλάξας μισάνθρωπον.

Χαίροις ὃ βροτοῖς ἀναστάς τὸ φιλάνθρωπον.

Χαίροις νόστημα λεπρόσαρκον βασιλείως ἐκβαλῶν.

Χαίροις ἔρισμα πανθαύμαστον, τῶν θαυμάτων τῶν πολλῶν.

Χαίροις ὃ εὐτελείας τὴν ἰσχὺν ἀναδείξας.

Χαίροις ὃ τῆς Τριάδος τὸ τρισσὸν προκηρύξας.

Χαίροις σοφῶν συγγέων τὸ σύστημα.

Χαίροις μωρᾶς σοφίας τὸ σύγχυσμα.

Χαίροις ἡμῶν πρὸς Θεοῦ μεσιτεία.

Χαίροις τῆς γῆς ἢ ἡμῶν εὐτυχία.

Χαίροις Σῶμα ζειζύων.

Ζήσας ἐν τῇ πενίᾳ καὶ τοῦ πένητος Θέλων, τὴν πενίαν ταχέως διῶξει· ἔθεν ἕφιν εἰς χρυσοῦν ἀγαγὼν, καὶ τροφόπτωχος ἀναδει-
χθεὶς ἄγιε, λαβῶν δέ σου τὸ δῶρημα, εὐχάριστος ὁ πένης, ἔφη·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Πκουσται μοι Σπυρίδων, δίκην οἴκου Τριάδος, τιμᾶσθαι παρὰ
πᾶσιν ἀνθρώποις· καταλύσας μὲν παρ' ἐκείνω, Πατῆρ, ὁ Λόγος, καὶ
Πνεῦμα Ἅγιον, αὐτὸς Θεὸν κηρύξας σαρκωθέντα, δι' ἡμῶν βοῶντων.

Χαίροις Θεοῦ ἀγνωτάτου θύτης.

Χαίροις Χριστοῦ τῶν ῥημάτων μύστης.

Χαίροις ὡς τὰ ρεῖθρα ποταμοῦ ἀνεχαίτισας.

Χαίροις ὡς τὰ κλειθρα τῆς ἀβύσσου ἐνίκησας.

Χαίροις ὅτι κατεπάτησας τῶν ὀφείων κεφαλὴν.

Χαίροις ὅτι κατεδίωξας τῶν εἰδώλων τὴν ἀχλὺν.

Χαίροις τῶν Κερκυραίων πολυδόξιστον σῶμα.

Χαίροις τὸ τῶν Κυπραίων ἀγιώτατον ὑπέμμα.

Χαίροις λαμπρὸν τῆς φύσεως βλάστημα.

Χαίροις σφοδρὸν ἐγέρσεως γνῶρισμα.

Χαίροις δι' οὐ κατεπόθη κακία.

Χαίροις δι' οὐ πέπτωκεν αἵρεσις.

Χαίροις σῶμα ἀειζῶον.

Θαυματέμφορα μέγαν, θεωρήσαντες πάντες, συνόδοι οἱ φιλόσοφοι
θαμβεῖ· τῇ χειρὶ γὰρ ἐνσφίγγας πηλὸν, δι' αὐτοῦ ἐδήλοις τὸ Τρισ-
σὸν ἄπασι, καὶ λήψαντες τὸν ἄληπτον, ἐδόξασαν αὐτὸν βοῶντες·

Ἄλλος Ἄγγελος

Ιδωμεν τῶν Θαυμάτων, ποταμὸν σε Σπυρίδων, τὸν ῥέοντα ὑμῖν
ἀεὶ ταῦτα· ἔθεν ἔστη πάλαι ποταμὸς, ὅτε σὴν ἀπείληφεν αὐδὴν·
ἔδραμε τὸ Θαῦμα πανταχόσε, τοῦ δοξάσαι τὸν Θαυματουργοῦντα.

Χαίροις ὁ κόσμος ἐάσας δόξαν.

Χαίροις μισθὸν οὐρανοῦ ὁ λήψας.

Χαίροις ὅς ἀπάτην ἐν Θαύματι ἔσβεσας.

Χαίροις ὅς Τριάδι πιστεύειν ἐφώτισας.

Χαίροις πρόβατον φιλόανθρωπον τῆς ἀγέλης τοῦ Θεοῦ.

Χαίροις ὅτι τὸ φιλεύσπλαγγον σὺ κινεῖς τοῦ ποιητοῦ.

Χαίροις ὁ τῶν πενήτων ζωοτρόφε Σπυρίδων.

Χαίροις ὄρφανοφύλαξ, καὶ οἰκίᾳ παροίκων.

Χαίροις Μωσῆ, δε δύναμιν εἰληφνας.

Χαίροις σοφῶν, μωριάν δε ἡμβλυνας.

Χαίροις δε γῆν, ὁμοίους παραδείσῳ.

Χαίροις ἐχθροῦς κατεῶν ἐν ἀβύσσῳ.

Χαίροις σῶμα ἀείζων.

Καταπέτασμα τρίτον, κέκτηται ὁ ναός σου, κιβωτόν σου τὴν λάρνακα φέρον· καὶ λυχνίαν νέμεισε φωτὸς, μάννα δέ σου τὸ σῶμα ἡμῶν νέμεται, πλαξὶ δὲ σῆς καρδίας καθορώγεν, γεγραμμένον οὕτως·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Λύεις φύσεως ὄρους, τῇ νεκρᾷ φωνῇν στέλλων ἀπέδωκας δὲ πνεῦμα τῷ βρέφει, καὶ γὰρ εἴληφε τέκνον ἐκ σοῦ, μήτηρ θεωροῦσά σου ἰσχὺν ἔφριξε· θανοῦσα δὲ ἀνέστη, αὐτίκα πρὸς σὲ ἐκβοῶσα.

Χαίροις ἀνάβρωσις τῶν νοσοῦντων.

Χαίροις ἀνάβλεψις μὴ δρώντων.

Χαίροις δε ἐφάνης τῆς πλάνης κατάπτωσις.

Χαίροις τῶν πνευμάτων δικαία ἀνθρώπις.

Χαίροις θάνατον μιμούμενος, καὶ αὐτὸν ἐκ θανατῶν.

Χαίροις πνεῦμα χαριτόβρυτον τοῖς ἀνθρώποις βοηθόν.

Χαίροις ἄσειστε κίων ὁ κρατῶν τοὺς ἐν πίστει.

Χαίροις φῶς τὸ σκοτίζον αἰρεσίαν κακίστην.

Χαίροις Μωσῆ θαυμάτων διάδοχε.

Χαίροις ζωῆς τῆς θείας εὐπάροχε.

Χαίροις ὁ σχῶν τοῦ Θεοῦ μεγαλεῖον.

Χαίροις ὁ δοὺς πᾶσι πνεῦμα τὸ θεῖον.

Χαίροις σῶμα ἀείζων.

Μέτοχος εἶ Ἄγγέλων, ἐν τῇ γῆ ᾧ Σπυρίδων, μετέστης ἐκ τῆς γῆς εἰς τὰ ἄνω· ἐπεδόθης εἰς χεῖρας Θεοῦ, ἀλλ' ἐγνώσθης ὄντως, καὶ βροτὸς τέλειος, διόπερ ἐξεπλάγησαν οἱ Ἄγγελοι βοῶντες, οὕτως·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Νέον τῶν ἱερέων, θιάσον καθορᾶσθαι, καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν ὁ Σπυρίδων· ἐξ Ἄγγέλων λειτουργεῖσθαι βροτὸν, λειτουργοῦντα Τριάδι ἄρτῳ ἐν βήματι, τό δε γὰρ θαῦμα βλέψαντες οἱ Ἄγγελοι, αὐτὸν ἀνύμνουν.

Χαίροις τὸ ἄσμα τὸ τῶν Ἀγγέλων.
Χαίροις τὸ ψάσμα τῶν Ἀρχαγγέλων.
Χαίροις ὅτι λάμπεις πάντας ἐπλούτισας.
Χαίροις ὁ θανέμπνους, ὃς πλείστους ἐζώσας.
Χαίροις σκευὸς τὸ τῆς χάριτος, ἐν ᾧ ἴσταται σωτήρ.
Χαίροις κραῖμα τὸ ἀκήρατον, καὶ τῶν ὀρφανῶν πατήρ.
Χαίροις ὁ κλεπτοφόροις βοηθῶν σε κλοπεύειν.
Χαίροις ὁ ἀσπλαγχνοῦντας ὀδηγῶν εὐσπλαγχνία.
Χαίροις βροτὸς τοῦ χόρτου ἐντρύφημα.
Χαίροις θνητῶν ἁγίων ὑπόδειγμα.
Χαίροις στοργὴ τῶν βροτῶν μικροκόσμων.
Χαίροις πηγὴ πᾶσι χάριν κινουσα.

Χαίροις σῶμα ἀείζων.

Ξύλου γνώσεως πάλαι, ἐφαψάμενος τότε, Ἀδάμ ὄντος ἐν τῷ παραδείσῳ· ἀλλ' ἐκείνῳ μὴ συμφωνήσας βροτὸς, τῇ βουλῇ ἐφάνη ὑψηλὸς Ἄγγελος, τὴν Οὐρανὸν ἐλευσας ταπεινώσει, καὶ βουλῇ τοῦ κτίστου·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Ολον ἦν ἐν τῷ βίῳ, καὶ θανάτου μετέχει, τὰ νῦν τὸ σὸν ἀκήρατον σῶμα· προμετάπτωσις γὰρ μυστικὴ, οὐ κατάβρωσις δὲ βροτικὴ γέγονε, καὶ γόνος ἐκ τῶν ἔνω ἀνεκλήθης, πρὸς βοῶντων ταῦτα.

Χαίροις βροτῶν, ἀθανάτων σῆμα.
Χαίροις ζωῆς, καὶ θανάτου μίγμα.
Χαίροις Ἰουδαίων ἀμφίβολον ὄραμα.
Χαίροις ἱερέων ἀγλαότατον δῶρημα.
Χαίροις γέννημα πανθαύμαστον τὸ ἐπὶ τῆς Τριμουθουῶν.
Χαίροις πότισμα πανήδυστον τὸ νοσοῦσι βοηθοῦν.
Χαίροις ὁ ἐναντίοις νῦν ἡμᾶς κατευφραίνων.
Χαίροις ὁ εὐποτμίαν, καὶ ζωὴν συζευγνύων.
Χαίροις ὀλκὴ χειμάρρους κρατήσασα.
Χαίροις πηγὴ χαρίτων πλουτήσασα.
Χαίροις λουτρὸν τοῦ ποτὲ Κωνσταντίνου.
Χαίροις ποιὴν πορνικοῦ μὲν γυναιίου.

Χαίροις σῶμα ἀείζων.

Πόλει τῶν Κερκυραίων, καταπλήττεται ἔθνη, δρώντα τὰ βλαστήματα ἄγαρ· ἐδιώχθησαν μὲν ὑπὸ σοῦ, καθεώρου γὰρ ὕλικὸν Ἄγγελον, φορῶν εἰς χεῖρας φάσανον, διώκων τοὺς κατὰ γῆς, καὶ πόντου·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Ρήτορες, καθορῶσι, φωλητῆρος Κερκύρας, ἐν πτύφ τυπωθεῖσαν εἰκόνα· ἐκ φαρμάκων γὰρ σχῆμα λαβῶν, τὴν σὴν ὕψιν ἔθου, καὶ τυφλὸν ὠμμάτωσας, ἡμεῖς δὲ σὺν μητρὶ τοῦτο θαυμάζοντες, σαφῶς βωόμεν.

Χαίροις χρυσίον πτωχῆς ἐτάζων.

Χαίροις ἀνάκτων, πιστῶν δὲ φύλαξ.

Χαίροις ὅτι δούλου τὴν χεῖρα ἐξήρανας.

Χαίροις ὅτι κάλλος ἀδόντων ἐμώρανας.

Χαίροις ὅτι κατεσύγχυσας τοὺς σοφοὺς συζητητάς.

Χαίροις ὅτι ἀπημαύρωσας τοὺς κακίας ποιητάς.

Χαίροις τῶν ἐπιγείων τοὺς θεσμοὺς ὁ συγχύσας.

Χαίροις τῶν οὐρανίων τὰς εὐθύναις κοσμήσας.

Χαίροις φυτὸν ἐπισκέπτον Κερκύραν.

Χαίροις καρπὸς καταφραίνων καρδίαν.

Χαίροις τρυφὴ τῆς Κερκύρας ὑπάρχων.

Χαίροις, ὁ ὑγροψυχροθερμοξηράρχων.

Χαίροις σῶμα ἀείζων.

Σῶμά σου μὲν τὸ θεῖον, ἴσταται παρρησίᾳ, ἐμφέρων θησαυροὺς τῶν θαυμάτων· καὶ ἐκ γῆς ὑπάρχων ὡς βροτὸς, τὴν δὲ γῆν ἔλασας οὐρανῶν ὄψκσας, γησίνοις τὰ οὐράνια ἐνώσας, ἐξ ἡμῶν ἀκούεις·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Τόκος εἶ τῆς Τριάδος ὁ ἐνδείξας Τριάδα, Ἀγγέλοις, καὶ κακίας ἀνθρώποις· ὁ γὰρ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀνεμόρφωσέ σε ποιητὴς ἀφθαρτον, ποιήσας σε ἀκῆρατον, δεικνύει σε ζωντανὸν τοῖς πᾶσι.

Χαίροις ὁ στύλος ταπεινοσύνης.

Χαίροις ὁ κόσμος τῆς σωφροσύνης.

Χαίροις ὁ μισῶν θησαυροὺς σητοβρόσεως.

Χαίροις ὁ σωτὴρ λεπρικῆς ἀμυρώσεως.

Χαίροις θεῖς ὁ τὸν Ἕλληνα συναρμόσας πιστοῖς.

Χαίροις ὅτι τὰ ἀγάλματα καταρρίψας ἐπὶ γῆν.
 Χαίροις Θεοῦ κριμάτων, σῆμα πᾶσι δεικνύων.
 Χαίροις δρόσος Θαυμάτων, σὲ κυκλοῖ οὐρανόων.
 Χαίροις ὄχους τῆς μεταμορφώσεως.
 Χαίροις λαμπὰς τῆς θείας αὐγάσεως.
 Χαίροις αὐγὴ ὀρθοδόξου σοφίας.
 Χαίροις ὁσμὴ τῆς ἡμῶν σωτηρίας.

Χαίροις σῶμα ἀείζων.

Υπὸ σκέπην σου Πάτερ, ἀνατρέχομεν πάντες, ὡς Νῶε κιβωτὸν εἰς τὴν θείαν· εἰς ἀνάγκας λιμοῦς, σεισμοὺς ἔχουμέν σε βοηθῶν ἅπαντες, ἀνθ' ὧν τελοῦμεν ἕξιον, τὸ δῶρημα, νυνὶ, πρὸς σὲ βοῶντες·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Φωτοβόλον λυχνίαν, ἐν τῷ βίῳ φανεῖσαν, ἐτέθης εἰς χαρὰν τοῦ ἀνθρώπου· ζωῆς ἀφθαρτον ἠναψας φῶς, ὀδηγεῖς πρὸς γνῶσιν μας καριότητος, ἡμᾶς τοὺς νῦν μὴ ἔχοντας, χαρὰν τὴν οὐρανόων ᾧδε.

Χαίροις στροφή, ἀρὰς τῶν γενάρχων.
 Χαίροις φυγὰς ἀρῆς παραβάτων.
 Χαίροις ὅς Ἀδάμ, υἱὸν Ἄβελ ἐσήμανας.
 Χαίροις ὅς τοῦ Χάμ ἁμαρτίας ὠνεῖδισας.
 Χαίροις Κάϊν τὸ ζηλόφθονον ἀποβάλλων ἀφ' ἡμῶν.
 Χαίροις Ἄβραμ τὸ φιλόανθρωπον, ὁ δεικνύων μιμητόν.
 Χαίροις Ἀρχιερέων ζωγραφήσας τὸν βίον.
 Χαίροις Ἰωάνᾳ πάλιν, ἐρμηνεύσας τὸν τύπον.
 Χαίροις ἀστὴρ μηνύων Θεότητα.
 Χαίροις ποιμὴν ἐρῶν ἀνθρωπότητα.
 Χαίροις δορκὰς τοῦ Θεοῦ μυστηρίων.
 Χαίροις ὄχῃ ἀγαθῶν αἰώνιων.

Χαίροις σῶμα ἀείζων.

Χάρις πλείστον Θαυμάτων, εἰληφὸς ὁ Σπυρίδων, ἐδόθη· εὐεργέτης Κερκύρας· καὶ προσώρησας κατ' ἐχθρῶν, προσεληλυθότων εἰς αὐτῆς σύνορα, διώξας τὰ στρατεύματα, ἀκούεις παρὰ πάντων οὕτως·

Ἄλλος Ἄγγελος.

Ψαύοντα σώματός σου, τὰ ἀλλόφυλα ἔθνη, ἀρτίμας ἔσταις.

αὐτοῖς ὄντως· ἐν τῇ σῆ γὰρ δρωσιν ὀχῆ, τὰ βιούντων πάντων ἀ-
βλαβῆ ὄσιε, κραυγάζουσι, δοξάζουσι, διδάσκουσι, βοᾶν σοι πάν-
τας.

Χαίροις δατῶν φυλακῆ ἀγία.
Χαίροις ὀσιῶν τῶν ζώντων μερίζων.
Χαίροις ὁ φορῶν ὑγιᾶς περικράνιον.
Χαίροις ὁ τηρῶν ζῶν ἀεὶ τὸ ἐγκέφαλον.
Χαίροις ἕμματ' ἔχων βλέποντα, τοῦ Θεοῦ θεωρίαν.
Χαίροις στόμα ὁ ἀνοίγων, εἰς πιστῶν νοουθεσίαν.
Χαίροις ἀθανασίας ὁ ἀκήρατος οἶκος.
Χαίροις τῆς ἀφθαρσίας ὁ αἰώνιος τύπος.
Χαίροις δι' οὗ ἐξέστησαν ἄγγελοι.
Χαίροις δι' οὗ ἐσώθησαν ἄνθρωποι.
Χαίροις χρωτὸς σταθερὰ κουστωδία.
Χαίροις εἰκῶν τοῦ Θεοῦ ἡ ἀγία.

Χαίροις σῶμα ἀειζῶον.

Ω Ἐχέμβιον σῶμα, τοῦ θανάτου μὴ ἔχων, τὴν πείραν ἀγιώτα-
τον πάντῃ δεξαμένης τῆς νῦν παροχῆς, δός μοι Θεε τῶν κακῶν
τὴν ἄφεσιν, καὶ διὰ σοῦ ρυσθείησαν κακώσεως, οἱ σοὶ βοῶντες·

Ἄλλος Ἄγγελος.
